

מהודות קדן טלל ברכה

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ סוכות - שמחת תורה ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הספר והמבואר

בהוצאת ישיבת "אביד יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהדיה
ע"ש כ"ק ארמו"ד רבי מאיר אביחצידא זיע"א

השמחה בהג הסוכות
משפיע פרנסה לכל השנה
מילתא חדת"א

תורתך שעשועי
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

האמונה שהיא מהות חג הסוכות
מעוררת שמחה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביד יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

אוצר פניני החסידות

באר משה | מדוע נסמכה מצות 'ושמחתם וגו' שבעת ימים' למצות לולב הנוהגת במקדש יום אחד ולא למצות ספה הנוהגת כל שבועה . . . . . א

תולדות אהרן | בחג הסוכות זוכים לתקון כל הכתמים מהעברות . . . . . א

נתיבות שלום | 'חג האסף תקופת השנה' - מחג הסוכות יש לאסוף תקיפות על כל השנה . . . . . ב

ישמוח ישראל | בסוכות שחל בשבת אין מתנראים משום קטרוג מחמת רבוי האור . . . . . ב

חשבה לטובה | האם יש לזמר 'אומר בשבחיו' . . . . . ב

פני מנחם | לולב ר"ת ו'טהר ל'בני ל'עבדך ב'אמת, ובשבת נפתח הלב מעצמו ב . . . . . ב

חלל יצחק | מצות ספה מקדשת את כל גוף האדם בשונה משאר המצוות המקדשות רק אבר פרטי . . . . . ב

דברי יחזקאל שרגא | נכנסים לספה עם השטייול - שמחת חג הסוכות משפעת וגורמת אף אצל פשוטי העם . . . . . ג

שפע חיים | עניו הישיבה בספה - הצנע לכת בעבודת הבורא . . . . . ג

דברות קדש | מצות ספה בארץ ישראל כחותם בתוך חותם . . . . . ג

דברי יואל | בסוכות זמן שמחתנו מופיעים האבות כפי שמופיעים בשמחות כל ישראל . . . . . ג

תפארת שמואל | פחו של אברהם אבינו מעורר הכנעה בנפשו ושלפולת ומטיע לזכות לקדשת הספה . . . . . ג

זרע קדש | בעת נטילת ארבעה מינים על האדם להתחדש ככריה קדשה ולקבל על מלכות שמים על כל אבריו . . . . . ד

ייטב פנים | מצות נטילת לולב והנענועים להראות דבקות המחשבה בלתי לה לבדו . . . . . ד

בני יששכר | חכמים בטלו מצות עשה שקדשת השבת משלימה אותם . . . . . ד

שפת אמת | בשבת אפשר לקבל הארת הספה אף ללא נטילת הארבעה מינים . . . . . ד

עבודת ישראל | דברי הגמרא אודות נטילת לולב בשבת וטעם הגזירה . . . . . ד

שם משמואל | בשבת בה יש דעת יש חשש שעל ידי נטילת הלולב תתרבה הדעת ויהיה חכמתו מרבה ממעשיו . . . . . ה

אמרי נעם | רמז נאה למצוות שופר לולב ומגלה המתקוממות בשבת רק על ידי דבור . . . . . ה

אמרי קדש | ככל שמתעלה האדם רואה יותר מה שפגם . . . . . ו

לקוטי תורה | באור ענין נסוף היינו ונסוף המים | מדוע אין נסוף המים מפרש בתורה שבכתב . . . . . ו

לחזות בנעם ה' | ברה"ו יום הפורים מזמרים את הפיוטים ברעדה ופחד ועתה מזמרים אותם מתוך התרוממות ושמחת הלב . . . . . ז

שיח יעקב יוסף | הקפות יום הושענא רבה מלשון - הלאה בהקפה, מבקשים להלוות את זכיות כל הימים הנוראים למשך כל השנה . . . . . ז

תולדות אדם | סבתו של לונתן לעתיד לבוא תהיה מרפכת מפל הסוכות שעושים ישראל היום . . . . . ז

מקור ברוך | 'עצרת מלשון אוצר' - יום זה אוצר בתוכו את כל בקשות ודמעות הימים הנוראים . . . . . ז

שערי ארוכה | פיון שישושים בשלחן המלך יש לעשות חשבון הנפש . . . . . ח

קדשת מרדכי | החלוק בין שמיני עצרת לשביעי של פסח לענין אמירת שהקינו . . . . . ח

לב שמחה | תקון כל תפלות השנה הקודמת והשנה הבאה לטובה . . . . . ח

תפארת עזיאל | יום זה הוא כיום הנשואין של התורה ויכול כל אדם לרקוד עמה בשמחתה . . . . . ח

לקוטי שיחות | מאמר התנא דבי אליהו בענין קדימת התורה או ישראל . . . . . ח

שערי ארוכה | יש לשמור את התעוררות והארת הימים הנוראים במשך כל ימות

השנה . . . . . ט

אגרות שומרי אמונים | כל יום מימות השנה כלול מפל קדשת הימים טובים . . . . . ט

אמרי חיים לקוטים | רמזים נפלאים מעוררי לב על הספה והשפעת קדשתה . . . . . ט

חיים וחסד | דבקות בעת הנענועים . . . . . י

בית אברהם | הנענועים לעורך יסון מתרדמתו . . . . . י

בית אהרן | בית השואבה - שאיבת אהבה ויראה . . . . . י

ישא ברכה | אנשי מעשה - ששכחו מעניי העולם הזה . . . . . י

אביר יעקב | כל עבודת הימים הנוראים להגיע ל'אתה הראת' . . . . . י

בני יששכר | הטעם שעולים לתורה בלי שעור . . . . . י

אוצרות גאוני הדורות

דרשות ענג יום טוב | במצות לולב לא נאמר בחדש השביעי 'הזה', לפי שעתידים חכמים לבטל מצות לולב ביום טוב שחל בשבת . . . . . י

בריתי יעקב | רמז הכתוב שאין נוטלין לולב ביום טוב שחל בשבת . . . . . י

הכנה דרבה | דפו הראוי לספה נעשה דפו גם לענין שבת לעשותה רשות היחיד, לפי שהספה מקפת בהארת עניי הכבוד . . . . . יא

ידי הלוי | אזהרת הפסוק להמנע מלהוציא בחג הסוכות שחל בשבת מספה של ב' מחצות וטפח . . . . . יא

אוצרות יוסף | פפרת עונות על ידי הגלות לספה מכחו של אהרן הכהן . . . . . יא

זרע שמשון | פונת ושיבת הספה להכניע ולהחליש פח הסטרא אחרא . . . . . יב

שמן למנוחה | טהרת הספה כמקנה . . . . . יב

נפש חיים | סגלת הלולב ליראת שמים ולקפית היצר הרע . . . . . יב

משפיל אל דל | שמחת החג בתקון כל הימים שהלכו לריק . . . . . יב

בן איש חי | גמר חמשים ואחד ימי תשובה ורצון . . . . . יג

זרע יעקב | קראהו בהיותו קרוב - מיום פפורים עד יום הושענא רבא . . . . . יג

קרן לדוד | פתיחת שערי שמים של ברכות והשפעות טובות מכח שמחה של מצוה . . . . . יג

תולדות יעקב | קבלת כל משאלות הלב לטובה . . . . . יג

יסוד יוסף | שמירת ההשפעות והחסדים של חדש תשרי לצרף ישראל . . . . . יג

משמרת אלעזר | רמז הכתוב למסירת הפתקון בתפלת מוסף של שמיני עצרת . . . . . יד

אמרי ישראל | שמירת הלב מגאונה והתנשאות . . . . . יד

אשי ישראל | בשמיני עצרת הזמן לבקש על עניי ועסקי עולם הזה . . . . . יד

מועד לכל חי | יום קבלת התפלות . . . . . יד

דברי דוד | עבודת ה' בהצנע לכת . . . . . טו

דברי שיר | שמחת הלב במצות החג לשם שמים ללא שתוף היצר הרע . . . . . טו

כתב סופר | זיהרות לאכל לשם שמים . . . . . טו

משך חכמה | חלוק המנחות והזבחים של שמיני עצרת משאר ימות החג . . . . . טו

ברית שלום | חג הסוכות כנגד עמוד התורה . . . . . טז

היו צדק | תקנו לעשות גמרה של תורה בשמיני עצרת כדי שיהיו כל ישראל בשמחה . . . . . טז

בכורי יעקב | השגת הארת התורה וקדשה העליונה . . . . . טז

פלא יועץ | סגלה נפלאה לזכות בכנים תלמידי חכמים . . . . . טז

יסוד ושרש העבודה | הזיהר בשמחת התורה מבטח שלא תפסק התורה מזרעו . . . . . טז

בן איש חי | סמך למנהגן של ישראל בשמחת תורה . . . . . טז

מעשי צדיקים . . . . . טז

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה . . . . . כג

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד . . . . . כט

קו 'מחברים' שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

בס"ד

חג הסוכות

מעלת החג

באר משה

רבי משה יחיאל מאו"רוב זיע"א מדוע נסמכה מצות 'ושמחתם וגו' שבעת ימים' למצות לולב הנוהגת במקדש יום אחד ולא למצות סכה הנוהגת כל שבעה

ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים (ויקרא כג מ). הנה נתבונן בפסוק שלפנינו ונראה שיש בו תמיהה מפלאה, כי תחלת הפסוק 'ולקחתם לכם ביום הראשון', היא מצות ארבעה מינים שנצטוינו עליה רק ביום הראשון, כמו שאמרו (סוכה מא.) בראשונה הנה לולב נשל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד, וכן אמרו (תורת כהנים בפסוק זה) שמצוה לטלו במקדש כל שבעה.

אמנם יש הבדל, כי בעוד שיום ראשון דוחה את השבת במקדש, הרי שאר ימים אינם דוחים את השבת, וכמו שאיתא (סוכה שם, וכן מג.) שגם במקדש אינו דוחה את השבת, על כל פנים מפרש רק היום הראשון, ואם בן תמוה למה נסמכה מצות שמחה שהיא בכל ימות החג למצות לולב, והרי יכול היה הכתוב לסמכה למצות סכה, שהיא כל שבעה כדכתיב 'בפסכת תשבו שבעת ימים'.

מדוע רק בחג הסוכות מוכרת ענין השמחה

ובבבל שומה עלינו להבין מה נשתנה חג הסוכות שנאמר בו במפרש (דברים טו יד-טו) ושמחת בחגך - והיית אף שמח, ואלו בשאר החגים לומדים מצות שמחה מחג הסוכות, כמו שכתב הרמב"ם ז"ל בספר המצוות (מצוה נד) 'שצונו לשמח ברגלים והוא אמרו ושמחת בחגך. וכן תמוה שדיקא חג הסוכות הוא זמן שמחתנו'.

ארבעה מינים מורים על הודיה ויחוד ה'

כרם כבר ידענו שהארבעה מינים נתקנו לקלס ולהודות לו יתברך (כנ"ל משוחר טוב) וכן הם מורים על יחוד השם יתברך וקבלת על מלכות שמים, כמו שאמרו (ויקרא רבה ל) על הכתוב (תהלים לה י) כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך - לא נאמר פסוק זה אלא בשביל לולב, השדרה של לולב דומה לשדרה של אדם, וההדס דומה לעין, והערבה דומה לפה, והאתרוג דומה ללב, אמר דוד אין בכל האברים גדול מאלו שהן שקולין כנגד כל הגוף, הוי כל עצמותי תאמרנה, ומוכח שהארבעה מינים מורים על גדלותו ואחדותו יתברך - ה' מי כמוך.

יחוד שמו יתברך מביא את האדם לשמחה ומטעם זה נסמכה השמחה בסוכות למצות לולב המורה על יחוד ה'

ונחזי אנו שאמרו בזהר הקדוש (ח"ג רלו:) כל מאן דמיחד יחודא דא בכל יומא (הקורא שמע ישראל) חזרה וזמין ליה מלעילא, מרוא דאתון אלין (אשמח) ש"מ מהאי סטרא (שמ-ע) א"ח מהאי סטרא (אח-ד) ומצד אחר למפרע וכו' וסימן אשמח דכתיב (תהלים קד לד) 'אנכי אשמח בה' - ממש, דא יחודא קדישא.

נמצא שכל ידי היחוד של שמו יתברך 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד' זוכה לשמחה, כי קבלת על מלכות שמים מביאים את האדם לשמחה, וזה שמצינו בתפלין שאמר אב"י (ברכות ל:) אגא תפלין מנחנא, ומפרש יותר (וזהר חדש סד.) מאן דמנח תפלין אצטרף למחדי, ועל דא כתיב: ושמחת בחגך.

הרי לפנינו ששרש השמחה בחג הסוכות, קשור בכך שחייבים לשמח בקבלת על מלכות שמים בקריאת שמע ובתפלין, וכך גם חייבת להיות השמחה במצות ארבעה מינים, ולכן נסמכה מצות השמחה ללולב ומיניו דייקא.

האמונה, שהיא מהות חג הסוכות - מעוררת שמחה

ועוד יש לומר בזה, כי לאמתו של דבר מהותו של חג הסוכות הוא אמונה שהכל מהשם יתברך, בנגוד ל'כחי ועצם ידי', ולכן נצטוינו (סוכה ב.) צא מדירת קבע ושכ בדירת עראי, להורות שהאדם הוא בעולם גר ותושב באפן עראי.

ונתיחדה המצוה לחג הסוכות שהוא חג האסיף כדכתיב (שמות כג טו) 'וחג האסיף בצאת השנה באספך את מעשיך מן השדה', הינו שאז מעוררו היצר לחשב כאלו הוא בעל השדה והכל שלו, ולכן נצטוינו אז להורות במעשינו ש'ממך הכל ומיך נתנו לך'.

ולפיכך שיכת בו שמחה כדכתיב (תהלים ה יב) 'וישמחו כל חוסי בך לעולם יריגו', כי בחג הסוכות אנו בוטחים בהשם יתברך ביחוד, שהרי אנו שרויים בצלא דמהימנותא כמו שאיתא בזהר הקדוש (ח"ג ק.) וממילא אנו בגדר של 'חוסי בך', ולכן 'וישמחו' - לעולם יריגו, לפי שאז 'יתסף עלימו' השם יתברך מסוכך ומגונן עלינו.

והתוצאה מזה היא 'ויצלצו בך אהבי שמך', כלומר, שמחה, נמצא ששרש השמחה בחג הסוכות הוא קבלת על מלכות שמים ואמונה, שכל ידם זוכים להתקרב לפניו יתברך ושמחתם לפני ה' אלקיכם' (פרשת אמור):

סגלת החג

תולדות אהרן

רבי אהרן מזיטומיר זיע"א

בחג הסוכות זוכים לתקן כל הכתמים מהעברות

חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים באספך מגרנך ומיקבך (דברים טו יג). דהנה שמעתי מאדמו"ר הגאון הקסיד המפרסם ז"ל (הרה"ק רבי לוי יצחק מברדישוב זיע"א), שאף על פי שביום כפור מחלו לאדם כל עונותיו, אף על פי כן נשאר פתם, ועקר הוא להעלות כל הדברים בחג הסוכות שיעשה מכל הדברים זכיות ויטהר מפל הפתמים. **ואמר**, שעקר תקון הנה הוא על ידי פרים שאומרים במוסף חג הסוכות, אבל זה הוא סוד פמוס ואין אנו יודעים זה. אבל זה אנו יודעים שכל ידי תורה ומצות שאנו עושים בחג הסוכות נעשה זה התקון.

ויש אדם פוגם חס ושלום בתאוות עולם הזה, הינו אכילה ושתיה שבאים מהגרון, ויש שפוגם חס ושלום בקדשה, הינו ביחוד קדשה וברכה. ובאכילת ערב יום הכפורים הנה תקון על כל תאוות אכילה ושתיה הבאים מהגרון, וכיום הכפורים הנה תקון לבחינות קול, שהוא נא"ו, והוא יב"ק, ואחר כך בא אדם לסכה שהוא הסתפלות והוא יראה עלאה.

בכל יום משבעת ימי החג מתקנים אחד מימות השבוע

ולכך חג הסוכות הוא יותר מקדש יותר שמחה בו מפל החגים, שבו אדם יושב באור המקיף שהיא יראה עלאה, והם ימי תקון שמביאים כל הדברים לשרשם למעלה להבורא ברוך הוא. ולכך הם שבעה ימי סכות, שהם כנגד שבעה ימי בראשית, שבהם מתקנים בכל יום יום אחד משבעה ימי בראשית של כל השנה:

מעלת הסכה

גם על ידי השבת עצמה מטים כל ארבעה הרוחות לה' יתברך, 'בוננת בדת נפש משיבת' (סוכות תשנ"ו):

מעלת הסכה

חקל יצחק

רבי יצחק אייזיק מספינקא זיע"א

מצות סכה מקדשת את כל גוף האדם בשונה משאר המצוות המקדשות רק אבר פרטי

בגמרא בעבודה זרה (א) דלעתיד לבוא יבקשו אותו העולם תנה לנו

מראש ונעשנה, ויאמר להם הקדוש ברוך הוא מצוה קלה יש לי וספה שמה לכו ועשו אותה, עין שם. וקשה למה דוקא מצות סכה נתן להם ולא שאר המצוות.

ויש לומר דהנה העשית המצוות שנתן לנו הבורא יתברך שמו מקדשין

האברים שעושין בהם המצוות, וזה פרוש מה שאנו אומרים 'אשר קדשנו במצותיו', דהמצוות מקדשין אותנו, ולמשל על ידי הנחת התפלין מתקדשין היד והראש ועל ידי אכילת מצה ומרור מתקדשין הפה וביית הבליעה וכדומה, כל אבר ואבר מתקדש על ידי המצוה הנעשית בו.

אבל לא מצינו שכל הגוף יכנס לתוך מצוה אחת, וזולת מצות סכה שכל

הגוף נכנס ומתקדש בתוכה, ועל פן פשיבקשו אמות העולם תנה לנו מראש ונעשנה - כדי להתקדש על ידי המצוות, אלמלי היה הקדוש ברוך הוא נותן להם מצות פרטיות לקדשם היו צריכין זמן רב לקיים כל המצוות כדי להתקדש.

ועל פן יאמר להם הקדוש ברוך הוא מצוה קלה יש לי, רצה לומר שבנקל

יוכלו כל האברים להתקדש על ידה, וספה שמה, כי על ידי שתכנסו בכל הגוף לתוך הסכה, יתקדש כל הגוף בפעם אחת.

הקב"ה מרשה לדרך בתוך הסכה על שמות הקדש

וכן אמר רבנו הקדוש הדברי חיים מצאנץ, דהגם דהשליט של ציצית מכסה גם

פן רב הגוף, אף על פי כן אין הרגלים נכנסין לתוכה, מה שאין פן הספה דגם

הרגלים נכנסין לתוכה, ולא עוד אלא דהספה בלה שמות הקדושים, וקרקעית

הספה גם פן שורה בתוכה שמות הקדושים כידוע, והשם יתברך צוה לנו להכנס לתוך

הספה לדרס עליהם כדי לקדשנו ולטהרנו ולכפר פשעינו, עד כאן דבריו הקדושים

(פרשת עקב):

השבת לטובה

רבי חנוך העניך מאלכסנדר זיע"א

האם יש לומר 'אומר בשבחיו'

בשבת חל המועד סכות שאל אם מזמרים היום הזמר הזמר אומר בשבחיו, ואמר:

איני יודע למה אין מזמרים, אם מחמת שהוא יום טוב, שבת הוא גדול מיום טוב,

שבוים טוב אכל נפש מתר, יען כי יש לו עוד נגיעה בהעולם הזה, ושבת אכל

נפש גם פן אסור כי אין שום נגיעה, סכות הוא צלא דמהימנותא, שבת הוא מהימנותא

שלימתא.

ביהי רצון שאומרים כשנכנסין לסכה איתא 'ובזכות צאתי מביתי החוצה',

הינו כמו שפרש רש"י ו"ל על הפסוק (בראשית טו ה) 'ויצא אתו החוצה' הוציאו

מתללו של עולם, הינו שיוצאין מעולם הזה, שבת אינם פלל בעולם הזה.

ואמר: בעולם הזה שהאנשים הגדולים הם תמיד רחוקים מן העולם הזה

בחינת שבת, כמו שהייתי אצל אדמו"ר וצ"ל מקאצק ונתתי לו פדיון חצי רובל,

עשרה מטבעות של עשרה גדולים והתחיל לספר ולא יכל לספר, ואמר לי, ראה איך

אני רחוק ממצעות, ואמר רבנו: יהיה לישראל כל טוב כי הם צריכים כל טוב אך שיהיו

רחוקים מזה, וצוה לומר אומר בשבחיו:

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

לולב ר"ת וטהר לבנו לעבדך באמת, ובשבת נפתח הלב מעצמו

לולב ראשי תבות וטהר לבנו לעבדך באמת (שמו"ע של שבת), חקמים אמרו

(סוכה מב): שאין לטל לולב בשבת, ואפלו כשחל יום ראשון של סכות בשבת, לפי

שהשבת משלים, שבשבת יש פתיחת הלב לעבדו באמת, וכמו שאיתא בשפת אמת

לגבי תקיעת שופר שכאשר ראש השנה חל בשבת אין צריך לתקע בשופר לפי

שהשבת בעצמו משלים, כך הוא גם פן לגבי נטילת לולב בשבת, לפי שכל המצות

הם להכנת הלב, לטהר לבות ישראל. (סוכות תשנ"ה ד"ה לולב ר"ת):

על ידי השבת אפשר להטות כל הארבע רוחות לבורא יתברך

חז"ל תקנו שלא לטל לולב בשבת (סוכה מב), ומשמע מזה שכשם שעם

נענוע הלולב לכל ארבעה הרוחות מטים הכל לה' יתברך ומכניעים הלב אליו, כך

חג האסיף

נתיבות שלום

רבי שלום נח מסלונים זיע"א

'חג האסף תקופת השנה' - מהג הסכות יש לאסף תקיפות על כל השנה

יש לבאר מאמר מרן הסבא קדישא מלכותיך זי"ע על הפסוק (שמות לו

כב) 'וחג האסף תקופת השנה' - שמהג הקדוש של סכות צריך יהודי לאסף תקיפות

לכל השנה, תקיפות בעבודת ה' ותקיפות נגד היצר הרע, כל עניני תקיפות יכול יהודי לקבל מחג האסף.

מחמת מעלת השמחה שבחג יש לאסף ממנו תקיפות לכל השנה

ומדוע באמת דוקא חג הזה הוא חג האסיף תקופת השנה יותר משאר

חגים וזמנים. אלא מפני שהחג הקדוש הזה הוא זמן שמחתנו, וכמו שכתב הרמב"ם

(לולב פ"ח ה"ב) שאף על פי שבכל המועדים מצוה לשמח בהן, בחג הסכות יש שמחה

תרה וכו', שישאל שמהים עם השם יתברך בחג הקדוש הזה ובמיוחד בשמחת

תורה, והשמחה נפלאות היא פועלת בלב האדם ומביאתו לעולם הזה ולהעולם הבא.

על פן חג הקדוש הזה הוא האסף תקופת השנה, שמזמן שמחתנו יקח

יהודי לכל הענינים הגשמיים והרוחניים, שמביאתו לעולם הזה ולעולם הבא:

סכות שחל בשבת

ישמח ישראל

רבי ירחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

בסכות שחל בשבת אין מתיראים משום קטרוג מחמת רבוי האור

תוך אמוני עם סגלה (לכה דודי). שבת הוא אור הפנימי וסכות הוא אור המקיף,

וסכות שחל בשבת הוא ברבו יתיר סגי, וזהו יתיר סגי יתיר ועל תדא תרתי' (ומירות ליל שבת), כי השמחה הוא בשלמות.

והענין השמחה היא שזוכה למחילת עונות, כמאמרם ו"ל (שבת ק"ח):

אפלו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, 'שומר שבת מחללו', אל תקרי מחללו אלא מחול לו.

אך איך נוכל לבוא לזה, הלא המקטריגים אינם מניחים אותנו. אכל היום כי

האור הפנימי והחיצון מקיפים אותנו אין אנו מתיראים משום דבר:

דְּהֵגָה אֵיטָא בִּזְהַר הַקְּדוּשׁ (ח"ג י"ט): דְּבִזְמַן שְׁמַחָה שֶׁל מְצוּהַ מְגַרְשִׁים אֶת הָעֲבוֹת מִגֵּן עֲדָן שְׂיָבוּאוּ לְהַשְׁתַּתֵּף בְּשִׁמְחַת בְּנֵיהֶם, יַעֲזִין שָׁם.

וְעַל כֵּן בְּחַג הַסְּפֹת דִּיִּיקָא, שְׁהוּא זְמַן שְׁמַחָה יִתְרָה לְיִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִכָּל הַמוֹעֲדוֹת, שְׂאָז מִתְגַּלֵּית בֵּיתָר שְׂאֵת אֶהְבְּתוּ יִתְבְּרָךְ אֱלֵינוּ, וְאֵנּוּ שְׁמַחִים בְּחִבָּה הִיתְרָה וְתוֹסֶפֶת טוֹבָה שְׁנַתָּן לָנוּ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּפִ"ל, אִזְ הוּא הַזְּמַן אֲשֶׁר מִתְּפַנְשִׁין וְבָאִים הָעֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים מֵעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן לְהַשְׁתַּתֵּף בְּשִׁמְחַת בְּנֵיהֶם.

וְעַל כֵּן לְטַעַם זֶה דִּיִּיקָא בְּחַג הַסְּפֹת אֵנּוּ מְזַמְּנִים אֶת הָאֲשְׁפִיזִין לְבֵא וּלְשַׁמַּח אֲתַנּוּ בְּצֵלָא דְמַהֲמִנּוּתָא בְּחַג הַסְּפֹת, דְּכִינּוּן שְׂאָז הַשְׁמַחָה גְּדוּלָה מְאֹד לְיִשְׂרָאֵל בְּדִין הוּא שְׂיָבוּאוּ וְיִשְׁתַּתְּפוּ עִמָּנוּ בְּשִׁמְחַתְנוּ:

תפארת שמואל

רבי שמואל צבי מאלכסנדר זיע"א
כחו של אברהם אבינו מעורר הכנעה
בושה ושללות ומסיע לזכות לקדשת
הסכה

לְאוּשְׁפִיזוֹת אֲבָרְהָם אֲבִינוּ. עֲנִין אוּשְׁפִיזִין, אוֹלֵי עַל פִּי מַה שְׁכָּתוּב רַאשֵׁי תֵיבוֹת בְּסִפּוֹת תִּשְׁבּוּ שְׂבִיעַת הוּא 'בְּשֵׁת', מְקַדְּשֵׁת הַסְּפָה זֹכֶה הָאָדָם לְבוֹשָׁה וְהַכְּנָעָה, וְהָעֲנִין הוּא, כְּאֶמְרָם ו'ל (נדרים כ.) סִימָן טוֹב לְאָדָם שְׁהוּא בְּלִשׁוֹן.

וְהַמְּכֻוֹן כְּמוֹ שְׁכָּתוּב בְּקִדְּשׁוֹ כְּבוֹד קִדְּשֵׁת אַחֵי אֲרָמוֹר הַקְּדוּשׁ וְצִלְלָה"ה זי"ע שְׁמַמְדַּת צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם הַמְּכַנֶּה טוֹב עַל דְּרָךְ הַכְּתוּב (ישעיה ג') 'אֲמָרוּ צְדִיק כִּי טוֹב, מִזֶּה יֵגִיעַ לְמִדַּת הַבוֹשָׁה עַל פְּנֵיו לְהַתְּבוּשׁ מִכָּל אֶחָד וּמַה', כְּמִבְּאֵר בְּאַגְרַת הַרְמְבַ"ן.

וְאֲפֹשֶׁר, דְּבִגְמָרָא אֵיטָא סִימָן יִפָּה לְאָדָם שְׁהוּא בְּלִשׁוֹן, הֵינּוּ כִּידוּעַ שְׁעַל יְדֵי הַחֲטָא נִפְגַּם הַשֵּׁם הַקְּדוּשׁ הַחֲקוּק וְנִרְשַׁם בְּכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְעַל יְדֵי הַבוֹשָׁה וְהַכְּנָעָה נִעֲשֶׂה יִפָּה, וְנִתְקַן הַשֵּׁם בְּשִׁלְמוֹת.

וְזֵהוּ שְׂאֲמָרוּ חו"ל שֶׁם כָּל הַמְּתַבְּיֵשׁ לֹא בְּמַהֲרָה הוּא חוֹטָא, וְכָל שְׂאִין לוֹ בְּשֵׁת פְּנִים כִּידוּעַ שְׁלֹא עֲמָדוּ אֲבוֹתָיו עַל הַר סִינַי, כִּי הָעֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים בְּגִדְל קִדְּשָׁתָם וְצִדְקָתָם שְׁהִיוּ עוֹבְדִים אֶת ה' כְּבוֹשָׁה וְהַכְּנָעָה, הַשְּׂרִישׁוּ זֹאת גַּם בְּלְבוֹת יִשְׂרָאֵל אֲתַרְיָהֶם עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת.

וְלִזְאוֹת כְּשֶׁהוֹפִיעַ בִּיקְרוֹ קִדְּשֵׁת חַג הַסְּפֹת אַחֲרֵי הַיָּמִים רַחֲמִים וְרַצוֹן אֲשֶׁר הוּכַן הָעֵת לְתִשׁוּבַת יִשְׂרָאֵל, כִּי הַשֵּׁם יִתְבְּרָךְ

הֵיא בְּלֵב (ועל ידי זה מתרבה הדבקות בהשם ותברך, והוא היה חתנו של דודי זקני הגאון הקדוש מהארץקטסיפל זי"ע וְאֶצְלוֹ לְמַד דְּרָךְ זי).
וְהַבְּאוּר לְזֶה, כִּי כָּל פְּעֻלָּה שְׁהָאָדָם עוֹשֶׂה עַל יְדֵי שְׂאָר אֲבָרֵי הַגּוּף עֲלוּל הוּא לְהִגִּיעַ מִזֶּה לְהַתְּנַשְׂאוֹת וּפְנִיּוֹת וְגִדּוּל עֵוֹנוֹ וְכִמְעַמִּיד צֵלָם בְּהִיכָל, מַה שְׂאִין כֵּן עֲבוּדָה שְׁפֵלֵב אֵינָה נְגִלִית לְשׁוּם אָדָם יוֹתֵר קַל שְׁתַּהֲיָה בְּלִי שׁוּם פְּנִיָּה בְּלִתִּי לְה' לְבַדּוֹ.

וְזֵה בְּחִינַת חַג הַסְּפֹת, שְׁהֵיא בְּבַחֲינַת 'וּבְצֵל כְּנַפְיָה תְּסַתְּרֵנוּ', שְׂיִישַׁב מְקַף מֵאַרְבַּע צְדָדִים וְרַק לְמַעְלָה פְּתוּחַ לְרֵאוֹת אֶת הַכּוֹכָבִים, וְהִרְמִזוּ בְּזֵה שְׂאָז יוֹכַל הָאָדָם לִישַׁב בְּצֵלָא דְמַהֲמִנּוּתָא כְּאֲשֶׁר הוּא עוֹשֶׂה עֲבוּדָתוֹ בְּאִין רוּאִים, וְרִשׁוֹת הַרְבִּים הוּא בְּחִזְקַת טְמָאָה וְרִשׁוֹת הַיְחִיד בְּחִזְקַת טְהָרָה, וְעַקְר הָעֲבוּדָה הֵיא בְּלֵב, שְׂיִתָּה לוֹ לֵב טְהוֹר, שְׂיַעֲבֹד אֶת הַשֵּׁם יִתְבְּרָךְ בְּתוֹךְ לְבוֹ כְּשֶׂאֵף אֶחָד לֹא רוּאָה וְלֹא מְפִיר בְּעֲבוּדָתוֹ:

דברות קדש

רבי שמעון נתן נטע מלעלוב זיע"א
מצות סכה בארץ ישראל כחותם בתוך חותם

יְדוּעַ כִּי לְהִלְכָה נִפְסַק (יורה דעה קל) כִּי לְגַבֵּי דִינֵי מֵאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת וְיִין נִסְף שְׁנֵי חוֹתְמוֹת חוֹתֵם בְּתוֹךְ חוֹתֵם הָיוּ שְׁמִירָה מְעֻלָּה וּבִידוּעַ שְׁלֹא נִגַּע שֵׁם אָדָם זָר.

וְעַל פִּי בְּחִינָה זוֹ יֵשׁ לֹאמַר פִּי מְצוֹת סְכָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל הָרִי הֵיא כְּחוֹתֵם בְּתוֹךְ חוֹתֵם, וְהָיוּ שְׁמִירָה מְעֻלָּה, דְּהֵגָה אֲרָץ יִשְׂרָאֵל הָיוּ שְׁמִירָה לְאָדָם, וְכִמּוֹ כֵּן הַסְּפָה מְגַנֵּת וּמְצַלֵּת לְאָדָם מִכָּל רַע, נִמְצָא שְׁהָעוֹשֶׂה סְכָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, יֵשׁ לוֹ שְׁמִירָה מְעֻלָּה חוֹתֵם בְּתוֹךְ חוֹתֵם, וְזֵהוּ גַם כֵּן מַה שְׂמַצִּינוּ שְׁהַסְּפָה פְּטוּרָה מִמְּזוּזָה (יומא י'), כִּי הַסְּפָה עֲצֻמָּה שְׁמִירָה מְעֻלָּה חוֹתֵם בְּתוֹךְ חוֹתֵם:

אוּשְׁפִיזִין

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א
בסכות זמן שמחתנו מופיעים האבות
כפי שמופיעים בשמחות כל ישראל

טַעַם נִכּוּן לְמַה דְּאֵיטָא בִּזְהַר הַקְּדוּשׁ הַנַּ"ל שְׁבַחַג הַסְּפֹת בָּאִים הָעֲבוֹת הַקְּדוּשִׁים וּשְׂאָר הַצְּדִיקִים אֶל הַסְּפָה וּמִשְׁתַּתְּפִים אֲתַנּוּ וְנוֹטְלִים חֵלֶק בְּמְצוֹת סְכָה.

דברי יחזקאל שרגא

רבי יחזקאל שרגא מסטרופקוב זיע"א
כנסים לסכה עם השטיוול - שמחת חג
הסכות משפעת ומרגשת אף אצל פשוטי
העם

הַעֲנִין שְׁוֹנְכָסִים לְתוֹךְ הַסְּפָה עִם הַשְּׁטִיּוּוֹל [מְגַפִּים], כְּמוֹ שְׁכָּתוּב בְּסִפְר הַקְּדוּשׁ דְּבָרֵי יִחְזְקָאל בְּשֵׁם הַרְבַּ הַקְּדוּשׁ מוֹרְנוּ הַרְבַּ צְבִי מְרִימָאנוּ וְצִל"ה, נְרָאָה לִי עַל פִּי דְבָרֵי הַדְּבָרֵי חַיִּים עַל חֲנֻפָה עַד שְׁתַּכְלָה רְגַל מִן הַשּׁוּק עַד שְׁתַּכְלָה רְגְלֵי דְתַרְמוּדָאֵי (שבת כא.), הַכְּנָה שְׁנֵרוֹת חֲנֻפָה מְאִירִים עַד מְקוֹמוֹת הַשְּׁפִלִים בְּיוֹתֵר הַנְּרָמִזִים בְּרַגְלֵים. **וְהֵגָה** בְּסִפּוֹת הָיָה שְׁמַחָה עֲצוּמָה גַם בֵּין הַמּוֹן הָעַם, כְּמוֹ שְׂרוּאִין גַּם עַכְשָׁו שְׂאֲפִלוּ פְּשׁוּטֵי עִם קוֹנִים אַרְבָּעָה מֵיָמִים וּמְצִירִים הַסְּפָה בְּשִׁמְחָה רַבָּה מְאֹד, וְכֵן צְדִיקֵי הַדּוֹרוֹת מְכַנְסִים אוֹר תּוֹרָה וְעֲבוּדָה בְּלֵב כָּל פְּשׁוּטֵי עִם עַל יְדֵי מְצוֹת סְכָה.

וְזֵה פְּנִיַת הַנַּ"ל שְׁוֹנְכָס עִם הַשְּׁטִיּוּוֹעַל שְׁהֵם מְלַבּוֹשׁ הַרְגֵל, הֵינּוּ שְׁהֵרִים כָּל מְדַרְגּוֹת פְּשׁוּטֵי עִם לְמַעְלוֹת רְמוֹת וְנִשְׁבָּחוֹת מְאֹד:

כעלי הרגשה פנימית אינם יושבים בסכה
הגשמית אלא בקדשתה הנסתרת

יֵשׁ לְפָרֵשׁ פְּסוּק בְּסִפְתָּ תִשְׁבּוּ גו' יִשְׁבוּ, שְׁמַקְדָם יוֹשְׁבִים סָתָם בְּסִפְהַ מְדַפְנוֹת הָעֲשׂוּיִים מְקַרְשִׁים גְּשַׁמִּיִים וְסִכְף גְּשַׁמִּי הַנְּרָאִים בְּעֵינֵי הַבָּשָׂר, אֲבָל גְּדוּלֵי עוֹלָם בְּעֵלֵי הַדַּעַת הַמְּרַגִּישִׁים פְּנִימִיּוֹת קִדְּשֵׁת הַסְּפָה אֲשֶׁר נוֹרָא וְעֲלִיּוֹן מְאֹד קִדְּשָׁתָה - כְּמִבְּאֵר בְּסִפְר הַקְּדוּשׁ זִרְע קִדְּשׁ בַּמַּאֲמָר הָא' מִמַּאֲמָרֵי סְכוֹת עֲזִין שָׁם.

וְזֵה מְקַדָם רוּאָה בְּעֵינֵיו רַק סְכָה גְּשַׁמִּי, לְכֵן כְּתִיב 'תִּשְׁבּוּ' לְשׁוֹן נוֹכַח, אֲבָל מִי שְׂכָפֵר נִתְאַרְחַח בְּקִדְּשָׁה רוּאָה גַם הַקְּדוּשָׁה הַרוּחָנִית הַנְּסִתְרָת וּמְרַגִּישׁ בְּכָל אֲבָרָיו וְכָל גִּידָיו שְׁפַע קִדְּשָׁה בְּיָתֵר שְׂאֵת, וְזֵה דְבָר הַנְּסִתְרָת מְעִינֵי הַפְּרִיּוֹת, עַל כֵּן מְסִים בְּלִשׁוֹן נִסְתָר 'יִשְׁבוּ בְּסִכְתָּ':

שפע חיים

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א
ענין הישיבה בסכה - הצנע לכת בעבודת
הבורא

כְּשֶׁהִיִּיתִי בְּרֵאצְפָּעֵרֵט בְּחַג הַסְּפֹת הָאֲחֵרוֹן לְפָנֵי הַשׁוֹאָה אֶצֵּל דוּדֵי זְקֵנֵי הַגְּאוֹן הַקְּדוּשׁ רַבִּי שְׁלוֹם אֲלֵעֶזֶר, אֲשֶׁר מִי שְׁזָכָה לְהַפִּירוֹ, יָכוֹל הָיָה לְרֵאוֹת מִי הָיוּ בְּנָיו שֶׁל זְקֵנֵי הַקְּדוּשׁ מְצַאנָז. גִּחַן אֵלֵי בְּאֲמַצֵּעַ עֲרִיכַת שְׁלַחְנוּ הַטְּהוֹר וְלַחֵשׁ לִי - קַבְּלֵתִי מִפִּי זְקֵנֵי הַחֲסִידִים שְׂעַקְר הָעֲבוּדָה

אחר כך, שהוא מה שחל שם שמים על הספה (סוכה ט). והארה זו חופפת על בני ישראל, ועל ידי הלולב ומיניו נוכל לקבל הארה זו בלב ונפש.

ולכן איתא (סוכה פ"ג מ"ד) שאין נוטלין הלולב בשבת, כמו בתפלין שאין צריך בשבת. שעל ידי התפלין מקבל אדם הארה המיוחדת אל איש ישראל מה שהוא למעלה מציור הגשמיות, אבל בשבת שהן עצמן אות ויורד נשמה יתרה ומתקדש כל איש ישראל, ויכול לקבל אותו ההארה בלי תפלין. וכמו בן בהארת הספה בשבת קדש – נוכל לקבל שיאיר אותו ההארה והנהגה שלמעלה מהטבע בלא הארבעה מינים, כי שבת הוא יומא דנשמתין ולא דגופא (וזהו ח"ב רה). (תרי"א):

עבודת ישראל

רבי ישראל מסודניץ זיע"א

דברי הגמרא אודות נטילת לולב בשבת וטעם הגזירה

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וכפת תמרין (ויקרא כג ט). איתא בגמרא דספ"ה (מב): לולב ששה ושבעה, פרוש פשחל בשבת נטל רק ששה דלא דחי שבת. ופריד אמאי טלטול בעלמא הוא ולידחי שבת, אמר רבה גזירה שמה יעבידנו ארבע אמות ברשות הרבים וכו'. יום ראשון דמדאורייתא דחי שבת.

ופריד אי הכי האדנא נמי, ומשני אגון לא ידעינן בקביעא דירחא. ופריד אינהו דינדעו בקביעא דירחא לידחו וכו', ומשני גיין דאגון לא ידעינן ולא דחו, לדידהו נמי לא דחי. ופרש רש"י (מג: ד"ה לדיריהו נמי) הטעם משום לא תתגודדו.

והגם דתרוץ זה בגמרא קאי על ערבה, עיין שם בתוספות (שם ע"א) בדבור המתחיל אינהו דינדעו בקביעא דירחא, מסקי שם דבמסקנא קאי האי תרוצא גם אלולב וכנ"ל.

מהו לשון דחית שבת בלולב

והנה תיוהא קא חזינא מה שאמר בגמרא בלשון דחי שבת, וכן בהפסוקי דתורה העתיק לשון דחית שבת אצל נטילת לולב שאין בו שום מלאכה רק טלטול בעלמא ואסור רק מספק שמה יעבידנו, ומה שזכרות לשון דחית שבת בנענוע זה, גיין דבשעת הנענוע לא עביד מידי.

הולכת הלולב סתירת היחוד, וכביהמ"ק מיחד שוב במקום עליון

ונראה לכאר על פי שרשו וסודו הידוע ליודעי חן, דהנה בלולב ומיניו אנו עושין היחוד על פי הנענוע, כי הלולב

וצריך האדם כשלוקח הלולב והמיניו שעמו והאתרוג, לחשב לתקן מה שפגם באלו האברים שהם מינים רומזים עליהם ולעשות עצמו בריה חדשה, לקח את האברים האלו שהם כלל הגוף מתחת כח היצר הרע שמשל עליו, רק יתן אותם לממשלת היצר טוב. וזה שאמר 'ולקחתם לכם', פרוש לעצמיכם כנ"ל:

ייטב פנים

רבי יקותיאל יהודה מסיגעט זיע"א מצות נטילת לולב והנענועים להראות דבקות המחשבה בלתי לה' לברו

צותה התורה פתג הזה לצאת מבית שבו מחיצות הגג ועליה המבדלת בינו ובין השמים, ולכנוס לספה שהוא פחות הרקיע וכוכבים בו, להורות שיהא מחשבתו זכה לה' שהוא עומד עליו ורואה במעשיו ובמחשבתו, ולא יכסוהו ענני מחשבות זרות בלתי רצויות הן המחצות המבדילין בינו לבין קונו.

וכמו כן מצות נטילת לולב ולנענע בו לכל הששה קצוות, לדעת שמלא כל הארץ כבודו ולפניו הוא עומד אומר ועושה, ולא להתנאות לפני בני אדם, כי אם ידבק מחשבתו בה' החוקר לב, לכן אז זמן אספה תבואת הארץ להשיכם אל ה', ולכן 'תחגו את חג ה'' (ויקרא כג ט):

ארבעה מינים בשבת

בני ישיב

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א חכמים בטלו מצות עשה שקדשת השבת משלימה אותם

והנה בודאי כל משכיל יבין שהגם שגזרו חז"ל לבטל מצות אלו ביום השבת בכדי שלא יבואו לידי חלול, עם כל זה השכל מחיב שבודאי לא היו גוזרים לבטל מצות עשה הפאה מזמן לזמן אם לא שינדעו אשר כח וסגלת השבת תעמד במקומה וכו'. שהם ידעו שהתקון שנעשה על ידי ג' המצות הנ"ל, הנה ישלם בקדשת השבת (מאמרי השבתות מאמר ט):

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א בשבת אפשר לקבל הארת הספה אף ללא נטילת הארבעה מינים

כלל בני ישראל הם בעלי תשובה בעשרת ימי תשובה, ולכן נתן לנו הסכות

פותח שערי תשובה, והאדם מתבונן כי לא עשה עוד כלל, ולא העלה בידו מאומה, בודאי מתבייש מאד מאד.

מעלתו כשהל בשבת

ומה גם כשחל גם בשבת קודש - אותיות שבת הוא גם כן בשבת, שמתבונן בכל תהלוכותיו מששת ימי המעשה והוא דואג אף יוכל לכנס ולבוא אל שערי המלך מלכו של עולם בקדשת השבת ובקדשת הספה בלבוש שק.

מגדל הבושה והכנעה עד מאד מעשיו נוגעים למעשה אבות הקדושים שהיו עובדים את ה' בבושה והכנעה ובהתעוררות קדשת האבות יוכל לכנס להספה אף שהיא מלא שמות הקדושים, שעל ידי הבושה נעשה יפה ונתקן השם.

וזהו ענין האשפיון, וביותר בליל א' של סכות שהוא אושפיון דאברהם אבינו עליו השלום שהוא אמר 'ואנכי עפר ואפר' (בראשית יח כז), נתעורר היום כח הכנעה והבושה שלו, כי 'אברהם עודנו עומד לפני ה'', ונוכל לזכות היום לבושה והכנעה על העבר.

ובגדל הבושה וההכנעה נעשה יפה ונעשה לו ערב ומתוק, כאמרם ז"ל (שבת לד.) ערב שבת - עם חשכה, החשכות של ערב שבת נעשה ערב ומתוק, ונזכה לבושה והכנעה ולהתבושש תמיד מפני השם תתברך, ונזכה למצות ספה לבחינת ובצל כנפיך תסתירנו לצלא דמהימנותא, וכמו שכתב הרמב"ן באגרת פאשר תתנהג במדת הענוה להתבושש מכל אדם ומן החטא אז תשרה עליך רוח השכינה וזיו כבודה וחי עולם הבא:

ארבעה מינים

זרע קדש

רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א

בעת נטילת ארבעה מינים על האדם להתחדש כבריה חדשה ולקבל על מלכות שמים על כל אבריו

ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר פפת תמרין וענף עץ עבת וערבי נחל ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבועת ימים' (ויקרא כג ט). הדר מינים הם דגמת קומת האדם. כמו שאמרו ז"ל (ויקרא ל יד) הלולב ושידורו פקומת האדם עם השדרה, ומה שיוצאין העלין מן הלולב למעלה מהשדרה רומז להמת שממנו נמשכת השדרה, והאתרוג דומה ללב, והערבה לשפתים, וההדס לעינים.

יש לומר הטעם, דהנה לולב הוא המשכת הדעת, וכמו שאנו אומרים (יהי רצון קדם נטילת לולב) 'תשפיע שפע ברכות מדעת עליון וכו'... והנה שבת היא בעצמה דעת, כמו שאמר (שמות לא יג) 'לדעת כי אני ה' מקדשכם'.

ואם היו ממשיכין בשבת דעת גם על ידי הלולב, תתרבה הדעת מאד יותר מפפי הפלים, ושמא חס ושלום תהיה חקמתו מרבה ממעשיו, ויכולים לצמח מזה חס ושלום דברים לא טובים. וזה שרמזו שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, ויהי.

אבל בזמן המקדש שהיו אז יותר מצות במעשה ומוספין פרים י"ג אילים שנים י"ד כבשים, שוב אין לחוש (סוכות תרע"ב):

אמרי נעים

רבי מאיר מדו"קוב זיע"א

רמז נאה למצוות שופר לולב ומגלה המתקיימות בשבת רק על ידי דבור

מציינו (מגילה ד:) בג' מצות דכשחל בשבת בטלו משום גזרה דרבה שמא יעבירונו כו', והן המה 'שופר לולב מגלה'. ויתכן אשר רבה דקא גזר גזרה זו בהגי דברים, יצן שהסופי תבות של ג' אלו הם אתון רבה'.

אכן אף שבטלו פעלת המעשה, בכל זאת נזכרים בדבור, כגון בפסוקי שופרות, וכן בלולב ומגלה, הפיוטים ושירות ותשבחות שיש להם שיכות והתייחסות למצות אלו.

וכמו שפרשו בספרים לפעלות אדם בדבר שפתיף אני שמרתי ארחות פריץ' (תהלים יז ד), הרצון דמה שצריך פעלה, לפעמים נעשה בדבר שפתים לבד, לאשר אני שמרתי ארחות פריץ', ששומרים שבת לכל להעביר ד' אמות ברשות שהוא פריץ ואינו רשות היחיד, עין בדבריהם.

וזהו מטרת פגנת הקרא דרש טוב לעמו ודבר שלום לכל זרעו' (אסתר י א), פי 'טוב' רמזו לשבת, הנקרא בשם מתנה טובה בבית גנני (ביצה טז), וכאשר איתרמי בשבת, אז רק דובר שלום, פי 'שלום' ראשי תבות שופר לולב מגלה לא נעשה בפעל ממש, רק הכל נרמז בדבור לבד (מבן המחבר):

רבה הטעם שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, רמז דכיון דבשעת הולכה על כל פנים יש איזה פרוד בין חי העולמים ובין מלכותו חס ושלום, יש לחוש שלא תאחזו החיצונים וטורי דפרודא.

וזה פרוש שמא יעבירונו ארבע אמות להמלכות, הנאחזות בארבע אמותיו, תפארת נצח הוד יסוד, ויעבירה ברשות הרבים הם רשות דרבים דשו בה וטורי דפרודא.

ואפשר עוד לומר, פי זה רמזו אומרם במקדש דקיא בקביעא דירחא, פי המלכות נקרא ירח פנודע מזהר הקדוש, ושמ היו בקיאין בקביעתה, פרוש שהם היו יכולים בקדשתם לקבוע אותה במסמרות הקדשה ולשמרה מכל פגע אפלו בשעת הפרוד בשעת ההולכה, פי שם היו בני עליה וחקמים נפלאים ומשרתים קדושים להבורא ותברך עד אין ערף.

אבל אגן דלא ידעינן בקביעותה, בעוונותינו הרבים גבר עלינו מה שהיה, ואנו מקוים שיתחזר ויתחד במהרה ועינינו פלות לזה יומם ולילה, ואז אם חל בשבת איננו רשאים להפריד היחוד, פי אין המלכות אתנו בחזקת שמור.

ועל זה פריך הגמרא אינהו דידיעי בקביעא דירחא האדנא נמי לידחו פנ"ל, ומשגי פיון דאגן לא ידעינן אינהו נמי לא דחי פרוש פיון דרפן של ישראל הם בחוצה לארץ מפזר ומפרד, ובכל צרתם לו צר' כתיב (ישעיה סג ט), שהמלכות עמנו בכל מקום שאנחנו גולים.

לכן אפלו שיש כח ביד בני ישראל שבארץ ישראל לקבוע המלכות בקדשת ארץ ישראל, והם בקיאין בקביעא דירחא, מכל מקום אזלינן בטר רבא, אלו הן הגולים, ולא דחי שבת, עד שה' תברך יקבץ נדחינו ולהתחבר השושנה העליונה עם דודה באהבה ואחיה ורעות לעד ולנצח נצחים אמן:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

בשבת בה יש דעת יש חשש שעל ידי נטילת הלולב תתרבה הדעת ויהיה חכמתו מרבה ממעשיו

במשנה (סוכה מא:) יום טוב הראשון של חג שחל להיות בשבת כל העם מוליכין את לולביהן לבית הכנסת, ובגמרא (מג.) דבזמן המקדש דחה יום ראשון את השבת אף בגבולין, והאידנא לא דחו.

רמזו על צדיק חי עלמין שבעוונותינו הרבים הוא נפרד מבחינת מלכותו. וזה שאנו מראין בהולכה שהוא נשא ומרומם מבחינת מלכותו, ואנו מיתדין אותו בהובאה דרף זיוג ויחוד פנוקר בזהר הקדוש פרשת תצוה (ח"ב קפ"ו) ובפגנות.

לפי זה שעל כל פנים בשעת הולכה שרמזו שאין היחוד אז אלא בשעת הובאה, יש לומר דזה ניחא כשחל יום טוב להיות בחל, ואז היחוד נעשה רק על ידי מעשינו פדיוע בכונות יום טוב.

אבל ביום שבת פי קדש הוא ומקדש ועומד הוא והיחוד נעשה ממילא, אם פן אין להוליך הלולב להראות חס ושלום פרוד וקצוץ על כל פנים בשעת הולכה אשר לא בדת, ולכן ניחא הלשון דלא דחי שבת, פי יש דחיה ברוחניות הקדשה על ידי הולכה פנ"ל, ודברי חכמים בדרכונות וחקמות צפונות.

וכל זה הענין הוא בגבולין הנה דחית שבת כענין מלאכת סותר שהוא מל"ט מלאכות, דעל ידי הולכה סותר היחוד ובנין ושלוב העולמות המיתדים ממילא, אבל במקדש ובבית תפארתנו שהיה לאל ידיו לעשות יחודים נשגבים גבוהים מעל גבוה רשאים לטל הלולב גם בשבת.

הגם דבשעת ההולכה הוא כמפריד היחוד וסותר, מכל מקום פיון דבשעת הובאה היינו יכולים לעשות יחודים נפלאים ורמים יותר, הרי חשוב ההולכה שעשינו דהנה סותר פנ"ל, כסותר על מנת לבנות שלא במקומו.

כי הבנין והיחוד אחר הסתירה הוא במקום אחר גבוה מעל גבוה, ונקמא לן בפרק במה מדליקין (שבת לא:) דסותר על מנת לבנות שלא במקומו לא הנה סותר, לכן במקדש היו נוטלין הלולב ומוליכין וסותרים כדי לבנות על ידי הובאה יחוד אחר שלא במקומו הראשון רק יותר גבוה ונשא.

אבל בגבולין שכל התקון על ידי ההובאה לא יהיה רק לעשות היחוד במקומו הראשון כמו שאנו עושין ביום טוב, וכשחל בשבת שהיחוד ממילא כי הוא יום מכבד, אסור לסותר על ידי ההולכה, פי הנה כסותר על מנת לבנות במקומו, פי הוא היחוד שפבר הנה שלא על פי מעשינו, ולהכי לא דחי שבת.

חשש מאחיות החיצונים במלכות

ועתה נבאר איך נרמזו הסודות בדברי התלמוד הקדושים, דלזה אמר

הושענות

אמרי קדש

רבי יצחק מאמשינוב זיע"א

ככל שמתעלה האדם רואה יותר מה שפגם

צריכים להקבין למה אומרים הושענות בסוכות שהוא זמן שמחתנו וכבר הכל מתקן. והענין הוא, שסוכות הוא זמן גדול מאד, וכל מה שנתעלה האדם יותר הוא רואה יותר מה שפגם, ושעדין לא תקן כלום, ומשום הכי דוקא בזמן שמחתנו שאנו בדרךגא פנה אומרים הושענות:

נסוך המים

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באור ענין נסוך המים ונסוך המים | מדוע אין נסוך המים מפרש בתורה שבכתב

הנה בכל השנה היה נסוף היין על גבי מזבח והוא מפרש בתורה שבכתב בהדיא בכמה מקומות. ובחג הסוכות היה עוד גם נסוף המים על גבי המזבח. והוא הלקח למשה מסיני שאינו מפרש בהדיא בתורה שבכתב רק דרבנן סמכיה אקראי.

ושאיכת המים היה בשמחה גדולה על שם 'ושאבתם מים בששון כו' ויש כמבאר במסכת ספ"ד ורפ"ה. ויש להקבין הטעם למה אינו מפרש בתורה שבכתב כו'.

באור ענין נסוך היין | השמחה שמהותה גלוי ההעלם נמשכת מבחינת הבינה

והנה בתחלה צריך להיות ענין נסוף היין. פי הנה ביון פתיב (שופטים ט) 'התדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים'. בהיות ידוע דבינה אם הבנים היא השמחה כמו שנגמר 'אם הבנים שמחה'.

כי השמחה היא גלוי ההעלם לכן נמשך דוקא מבחינת 'בינה' שהוא כשמבין ומשיג תעלומות חכמה שנמשך בגלוי בהבנה והשגה ממש שמשיג אותו בטוב אז יהיה השמחה, מה שאין פן כשעדין אינו משיג הדבר בהשגה היטב רק הוא עדין נעלם בלח חכמתו ואינו בגלוי אצלו ממש לא יקבל ענג ושמחה כלל.

בחינת הבינה נקראת עלמא דאתכסיא ומתחסת לעבודת הלוים

אך הנה בינה נקראת גן עדן עלמא

דאתכסיא, וכמו שאיתא בזהר ח"א ויצא (קניג ב' קני"ד ובשאר דוכתי). וזה היה עבודת הלוים דכתיב 'ועבד הלוי הוא' שממשיכים בחינת 'הוא' דהינו עלמא דאתכסיא, הוא דא עתיקא המלבש בבינה מהעלם אל הגלוי, והינו על ידי השיר שהיו אומרים על היין שהוא בחינת בינה.

יין 'משמח אלקים ואנשים' - מביא אלקות לידי גלוי לאנשים

וזהו ענין 'יין המשמח אלקים ואנשים' שמביא אלקות לידי גלוי לאנשים, דהינו על ידי הבינה שמבין ומשיג גדלת ה' תתלהב נפשו בה'. וזהו גם פן בחינת יין הגשמי שגורם גם פן השמחה וגלוי ההעלם, נכנס יין כו'.

כנסוף היין שבמועדים האור בוקע מהכלי מחמת רב גדלת אור השמחה ורבויו גלוי ההעלם

אך ההפרש בין נסוף היין שבכל השנה לבחינת מועדים לשמחה, ובפרט סוכות זמן שמחתנו שהיה בהם גם פן נסוף היין, הוא כמו על דרך משל אדם כשנתפעל ושמח מאיזה דבר אף על פי כן יכול להיות השמחה וההתפעלות אצלו בהעלם מזולתו, שהיה תוכו רצוף חדוה ושמחה ואינו גלוי לעין כל. אבל כשנתפעל ונשמח מאד מאיזה דבר אזי נראה שמחתו לעין כל ומרגן ומרעד ברגל ומטפח ביד שאינה יכול להיות בהסתר מרב גדלת השמחה.

כך כל השנה אף שנתפעל מאלקות אין סוף ברוך הוא הממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, אף על פי כן הוא בהעלם אצלו, שאור השמחה מתעלם בהפלי והפלי מגבילתו. אבל בחג הסוכות נראה שמחתו לעין כל - שהאור בוקע הפלי מחמת רב גדלת אור השמחה ורבויו גלוי ההעלם. זהו ענין נסוף היין של כל השנה, וגם בסוכות היו מנסכים גם יין.

'נסוף היין' בחינת 'בינה', 'נסוף המים' בחינת 'חכמה' | 'יין' בחינת 'לוים', 'מים' בחינת 'כהנים'

ונסוף המים הוא היה בחג הסוכות לבד. ונסוף היין הוא בחינת בינה ונסוף המים הוא בחינת חכמה, והוא גבוה מאד נעלה מנסוף היין.

והענין, כי זהו בחינת כהנים ולוים, כמו שאיתא בזהר (ח"ג דל"ט ע"א) דייין מסטרא דליואי אתי כו' וסטרא דכהנא מיין צלילן נהירין. פי טבע המים שיוודים ממקום גבוה למקום נמוך, והוא בחינת כהן שהשפעה יורדת לכהן גדול ומשם

לכל הכהנים, כמאמר רז"ל כהן גדול נוטל חלק בראש מדת ראש הוא משפיע.

יין הוא בחינת לוים שהוא ההעלאה ממקום נמוך למקום גבוה מאד, והוא גם פן לארמא קלא ברעש ושיר שהוא בחינת התגלות. מה שאין פן מים הוא בחשאי כמו בחינת כהנים דעובדוי בחשאי אנון כו'. וכמו שבחינת כהנים גבוה מבחינת לוים כמו שנגמר 'וילוו עליך וישרתוך', כך נסוף המים גבוה מאד נעלה מנסוף היין.

באור ענין 'תורה שבכתב' ו'תורה שבעל פה'

והנה נודע ענין תורה שבכתב ותורה שבעל פה, שתורה שבכתב הוא רק בחינת אותיות וצורפיהן, וכמאמר רז"ל כל התורה שמוותיו של הקדוש ברוך הוא. ולכן כל אותיותיה מנויות לכל יעדוף ויחסיר, וכל אות צריך להיות בדמותו ותבניתו והנגיעה פוסלת.

והנה האותיות הן בבחינת בינה. וכנראה בחוש שפשבא השכל לכלל הבנה והשגה מתגלים בו בחינת אותיות במחשבה. אבל בבחינת חכמה שהוא למעלה משכל המשיג אין בו בחינת אותיות עדין.

וזהו ענין אותיות התורה, שהתורה שבכתב היא בבחינת בינה, ובינה נקרא ספר תורה כמו שאיתא בזהר (ויקהל רף רי"ש). והינו בחינת אותיות המחשבה. ואף על גב דאורייתא מחכמה נפקת, לגבי המאציל היא בחינת חכמה אבל לגבי הנבכראים היא בחינת בינה.

ותורה שבעל פה היא בחינת חכמה ושם אין האותיות עקר כל כך אלא השכל וההשפלה היא העקרית המתגלית בתוף האותיות, ולכן אין מודקדקין באותיותיה כל כך, פי בתורה שבעל פה העקר היא החכמה וההשפלה.

הטעם שרק נסוף היין כתוב בתורה

ובזה יובן ענין הנ"ל שנסוף היין פתיב בתורה ונסוף המים לא נכתב בתורה. והינו פי יין הוא בחינת בינה תורה שבכתב, ולכן יכולה להכתב בתורה שבכתב. מה שאין פן נסוף המים שהוא בחינת חכמה אינה יכולה להיות כתוב בתורה שבכתב שתתפשט בבחינת כתב אותיות והוא בחינת מחין דאבא ומחין דאמא (ררושים לסוכות עט,

שמחת בית השואבה

לחזות בנעם ה'

רבי אברהם מסטריקוב זיע"א

בר"ה יום הכפורים מזמרים את הפיוטים
ברעדה נפחד ונתה מזמרים אותם מתוך
התרוממות ושמחת הלב

בישמח ישראל כתב, דמנהג ישראל לומר פיוטים של יום הכפורים בליל שמחת בית השואבה (ישמח ישראל סוכות אות יב).

ונראה לכאר הדבר, דכתיב ו'גילו ברעדה' (תהלים ב יא). ובחנינה זו היתה בראש השנה וביום הכפורים שהם ימי דין, ומזמרים אז את הפיוטים ברעדה, ועכשו בחג הסוכות זמן שמחתנו הכל שרויים בשמחה, ומזמרים הפיוטים הללו בגילה מתוך התרוממות הרוח ושמחת הלב.

מחילת העונות גורמת שמחה בלב

וסבת השמחה היא, דאיתא במדרש (במדבר רבא כא כא) מעולם לא היה אדם לן בירושלים ובדוד עון. פי תמיד של שחר כפר על עברות שבלילה, ותמיד של בין הערבים כפר על העברות שנעשו ביום. ובגמרא (יומא טז:) איתא בשם רבי שמעון בר יוחאי למה נקרא שמו לבנון, שמלבין עונותיהם של ישראל כשילג וכוי, רב טביומי אמר, על שם שכל לבבות שמחים בו, הריא הוא דכתיב (תהלים מח א) יפה נוף משוש כל הארץ.

ולכן נקראת ירושלים 'משוש כל הארץ' מלשון שמחה, שהכל היו שמחים בה על מחילת העונות. וזה ענין זמן שמחתנו אחרי ימי הדין, שכל איש יהודי מאמין ובוטח בה' שנמחלו לו כל עונותיו, ובה היתה שמחת ישראל שמחה שלמה.

השמחה גורמת מחילת עונות

והשמחה יש לה פח לגרם למחילת עונות, כדאיתא בטור (אורח חיים תקפ"א) בשם המדרש שאצל אמות העולם: אדם שיש לו דין לובש שחרים ומתעטף שחרים, ומגדל זקנו, ואינו חותף צפורניו, לפי שאינו יודע איך יצא דינו. אבל ישראל אינן כן, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים וכוי ואוכלין ושותין 'ושמחין' בראש השנה, לפי שיודעין שהקדוש ברוך הוא יעשה להם נס וימחל להם, ובה יוצאים זכאים. וכונת הדבר שעצם זה שבוטחים בה' ושמחים עמו, זה גורם להם שיזכו לצאת זכאים.

בראש השנה השמחה בהסתר ובהג הסכות בגלוי

ואמנם ראש השנה הוא יום טוב, כדמצינו בזה ברבותינו הראשונים שיטות

האוסרות לצום בו (עי' שו"ע תקצ"ח), אבל הוא יום טוב מסתר ומכסה ונעלם, כדאיתא בגמרא (ראש השנה לר). תקעו בחדש שופר בפסח ליום חגנו, אינהו חג שהחדש מתפסה בו, הוי אומר זה ראש השנה.

וכן איתא שם (לב:) שמלאכי השרת שאלו לפני ה', מפני מה אין ישראל אומרים שירה לפניו בראש השנה וביום הכפורים, והשיב להם: אפשר מלך יושב על פסא דין וספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו וישראל אומרים שירה.

אולם בחג הסכות השמחה היא בגלוי, דהתורה צותה לשמח בו, ונקרא זמן שמחתנו. ואם כן זהו חסד מאת השם יתברך שגמר הדין של ימים הנוראים, הוא ביום הושענא רבה, שאז הוא זמן שחייבים להיות בו בשמחה ונקרא 'זמן שמחתנו'.

כי אחרי שחלפו ימים הנוראים ויהודי בוטח בה' שנמחלו לו כל עונותיו. אז מתוך השמחה והבטחון שלו, זוכה לצאת זכאי בדין כדאיתא בטור. ולכן נוהגין לומר הפיוטים של יום הכפורים מתוך שמחה והתרוממות הלב (ליל ד' הסוכות אושפיזא דמשה תש"ז):

הושענא רבה

טיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א

הקפות יום הושענא רבה מלשון - הלנאה בהקפה, מבקשים להלוות את זכיות כל הימים הנוראים למשך כל השנה

הטעם שעושין הקפות בהושענא רבא, אפשר לומר דהענין הוא פי הקפה הוא מלשון מלנה בהקפה, כמו שמצינו (אבות פ"ג ט"ז) התנות פתוחה והחננני מקיף, וכן מצינו בספרים הקדושים מה שאנו אומרים (יוצרות לשבת החודש) 'חדש אשר ישועות בו מקיפות' הינו שבחדש זה אנו יכולים להקיף וללוות הרבה ישועות לכל השנה כלה.

כמו כן הוא ביום הושענא רבא לאחר שחלפו ועברו עלינו הימים הנוראים לטובה, ראש השנה, עשרת ימי תשובה, יום הכפורים וימי הסכות שאנו מלאים בהם במצות ובמעשים טובים, מבקשים אנו ללוות בהקפה כל הזכיות הללו למשך כל ימות השנה, אזי הושענא רבא שהוא יום גמר הדין עושין בו ההקפות.

שבע הקפות - זכיות שבע הרועים

וזה הטעם גם כן לשבע הקפות כנגד השבעה רועים, שבזכות מעשיהם

הטובים שעשו לדורות נזפה להפתח ולהחמתם בספרן של צדיקים גמורים לחיים טובים ולשלום וישנה טובה ומתוקה:

ציאה מן הסכה

תולדת אדם

רבי יהושע מאוסטרובה זיע"א

סכתו של לוינו לעתיד לבוא תהיה מרכבת מכל הסכות שעושים ישראל היום

כשם שישבתי בסכה זו כף אצפה לישיב בסכה של לוינו. הענין הוא פי חג הסכות מרמז על אהבת השם יתברך, פי 'סכה' גימטריא הרי"ה אדנ"י, והוא יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה.

והנה כל סכה וסכה שאנו מקימים איננו דבר בפני עצמו, רק כלם מצטרפין יחד ונעשה מכלם לפני הבורא יתברך שמו אהבה כללית על כנסת ישראל.

וזהו בחינת סכה של לוינו, פי לוינו הוא לשון דבקות. גם 'לוינו' גימטריא 'מלכות'. וזה יהיה לעתיד לבוא כשיתגלה מלכותו עלינו. נמצא פי כל סכה וסכה שאנו עושין היום יש להם חלק בסכה של משיח, פי כלם נכללים יחד ומכלם כאחד בנה בחינת סכה של לוינו הנ"ל.

וזה שאנו מתפללים בשם שישבתי בסכה זו כף אצפה לישיב בסכה של לוינו, הינו שגם סכה שלנו תעלה לפני הבורא יתברך להכליל בסכה של לוינו, לעורר האהבה הכללית ונהיה מסייעים ויהיה חלק לנו בכנין הסכה של לוינו:

שמיני עצרת

מקור ברוך

רבי ברוך מסערט זיע"א

'עצרת' מלשון 'אוצר' - יום זה אוצר בתוכו את כל בקשות ודמעות הימים הנוראים

שמעתי משמיה של הרב הצדיק מצאנו זיע"א על הפסוק 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', שלכן נקרא שמחת תורה בשם עצרת, פי יום זה הוא האוצר שבו כלולים התפלות ובקשות, דמעות והרהורי התשובה של ימים הנוראים, וכל הישועות ורפואות ונחמדות שפעלו ישראל בימים אלו.

וידוע אשר האותיות שהם מאותו המוצא מתחלפים זה בזה. ואם כן ע' יכול

לעיניכם, והסכימה דעת הקדוש ברוך הוא לדעתו, שנאמר 'אשר שכרת', יישר כחך ששכרת (רש"י)

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א מאמר התנא דבי אליהו בענין קדימת התורה או ישראל

איתא בתנא דבי אליהו רבה (פרק יד): שני דברים יש בעולם. . תורה וישראל אבל איני יודע איזה מהם קודם, אמרתי לו, בני דרפן של בני אדם אומרים התורה קדמה. . אבל אני אומר ישראל קדמו.

תמיהה מה הספק איזה מהם קודם

ולכאורה אינו מובן: מהו הספק 'איזה מהם קודם' (עד שצריכים לאלהו לתרש 'אני אומר ישראל קדמו') - הרי כל ענין התורה לא יתכן בלי ישראל שלהם נאמרו צוויי התורה (במהמשך בתנא דבי אליהו רבה - שאינו מובן מעיקרא מה קא סלקא בעמך!) והם המקימים אותם, ועל כן צריך לומר שישראל קדמו, וכמפרש במדרש 'מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר. . אלוהי. ישראל עתידין לקבל את התורה לא היה כותב בתורה צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל?'

באור הענין

אלא הבאור בזה - שממה שנאמר 'צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל' נלמדת (רק) קדימה בזמן, אבל בנוגע לקדימה במעלה אפשר לומר שהעקר היא התורה (שהתורה קדמה במעלה וחשיבות לישראל), ומעלתם של ישראל היא שרק הם בכחם וביכולתם לקיים את צוויי התורה.

וזהו החודש ד'אני אומר, שקדימה זו היא בעקר קדימה במעלה, מעלתם של ישראל, 'ישראל קדמו'. ואולי יש לומר יתרה מזה, דהתורה נתנה כדי לגלות מעלתם של ישראל.

החלוק בין שני טעמים שכירת הלוחות

וזהו גם תכן החלוק בין שני הטעמים לשכירת הלוחות שבפרוש רש"י: בטעם ה'א' (בפרוש רש"י על הפסוק 'וישלך מקור את הלוח וישר גו', תשא לב, ט) - 'כל ישראל מומרים ואתננה להם' - מדגשת מעלת התורה על ישראל, שמעלת ישראל היא בזה שהם מקימים וממלאים צוויי התורה, ולכן, בהיותם 'מומרים' אין לתת להם את התורה;

ואלו בטעם ה'ב' (בפרוש רש"י על הפסוק 'פסלך לך שני לוחות אבנים כראשונים גו', תשא לד, א) - 'משל למלך שהלך למדינת הים והניח ארוסתו. . עמד שושבינה וקרע

כל התפלות שהתפללו ביחידות כל השנה. ויש לומר, דקאי גם על התפלות של השנה שעברה וגם על התפלות של השנה הבאה. דהתפלות בשמיני עצרת, הם הכנה לתפלות של כל השנה, (ואין עומדין להתפלל אלא מתוך שמחה של מצוה, כדאיתא בגמרא (ברכות לא), וכל שכן מתוך שמחת תורה - בנדאי).

דברי הרבי רבי בונים ז"ל מפשיסקא איז א שארף ווארט. ש'ש' של שמיני עצרת יש בהם תקון על כל התפלות מהשנה שעברה, וגם הכנה לכל התפלות משנה הבאה עלינו לטובה. ואולי יכולים עוד גם אחר תפלת מנחה לתקן ולעלות, ולהכין התפלות לכל השנה (שמחת תורה תשמ"ה):

שמחת תורה

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

יום זה הוא כיום הנשואין של התורה ויכול כל אדם לרקוד עמה בשמחתה

שמעתי מפי מורי ורבי הגאון החסיד מורנו הרב דב בער זצוק"ל נבג"ע על מאמר 'תורה צוה לנו משה מורשה' (דברים לג ד) אל תקרי מורשה אלא מארסה (פסחים ט:). לקרב הדבר אל השכל. הענין, פי מדרף העולם שאינו ראוי לאדם שאינו נכבד לחזק בבת מלך ולרקוד עמה במחול בבי הלולא כדרך העולם, כי אין מהראוי לו להתקרב אליה מפל שכן לאחז בה ולרקוד עמה, מה שאין כן פשהפת מלך נכנסת לנשואין אז מדרף העולם שהתר הקשר ורשאי אף הקל שפקלים לרקוד עמה במחול.

כן הענין בנדון תורתנו הקדושה, היא בת מלך מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, ואם כן היה מן הראוי שלא להתקרב אליה כל מי שרוצה. אף על פי כן התר לנו, שהתורה נמשלת למים מהים הפקר אף היא הפקר וכמדובר בו כדאיתא במאמרם ז"ל, והיא לנו דגמת בת המלך ביום נשואיה כשהיא מארסה. וזה שרומזו במתק לשונו 'אל תקרי מורשה אלא מארסה', רצה לומר שהתורה היא לנו כמו ביום הנשואין שנתן רשות לכל לרקוד עמה כי נתן גם כן לנו לכל לעסק בתורה:

להתחלף בא' והוי כאלו כתיב 'אצרת', מלשון אוצר, שיום זה הוא האוצר של כל הדברים הללו, ואנו צריכים למצא עצה איך לפתח את האוצר הקדוש והיקר הזה ולהוציא משם יראת שמים רפואות וישועות של כל ימי הרחמים:

שערי ארוכה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

כיון שיושבים בשלחן המלך יש לעשות חשבון הנפש

'ביום השמיני עצרת תהיה לכם'. ומשלו רבותינו ז"ל (סוכה נה:): משל למלך שעשה משתה תחלה לעבדיו שבעת ימים, וביום השמיני עשה סעדה לו ולבנו, ואמר שום זר לא יקרב לנו לסעדה זו, וממילא הן מוצא רצונו באביו וכל מה ששואל ממנו נותן לו.

והנה אם הן אינו עושה רצון אביו דבר פשוט דאביו דוחה אותו מעל השלחן ואינו מסב עמו. וזה המחשבה צריך שיחשב האדם שמה ביום שמיני עצרת שאביו מלפנו מסב עם בניו לא יהיה הוא מן המסבים, וכזה יבוא להוסיף יראה על יראתו ותשובה על תשובתו שיזכה להיות מן המסבים ולא מן הנדחים:

קדשת מרדכי

רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

החלוק בין שמיני עצרת לשביעי של פסח לענין אמירת שהחינו

יש לומר טעם נכון למה בשמיני עצרת אומרים ברפת שהחינו מה שלא תקנו כן בשביעי של פסח, מפני דשמיני עצרת בא לו להאדם מיט הארעוואניע - יגיעה - אחרי עבודת ה' של חדש אלול, ראש השנה, יום כפור, סכות, ולזה אומרים ברפת שהחינו, מה שאין כן בשביעי של פסח דראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל (מכילתא בשלח א) וזה היה און הארעוואניע - בלי יגיעה [כי הרי ישראל היו אז בבחינת ואת ערם ועריה] ולהכא אין אומרים ברפת שהחינו, והבן:

לב שמחה

רבי שמחה בונים מגור זיע"א

תקון כל תפלות השנה הקודמת והשנה הבאה לטובה

השמחה גדולה בתפלות אלו של שמיני עצרת, דאיתא מהרבי רבי בונים ז"ל, שהתפלה בצבור בשמיני עצרת מתקן

לעיני כל ישראל (דברים לד יב) שנשאו לבו לשבר הלוחות לעניהם, שנאמר 'אשכרם

שמעו דבר ה' מה הוא מדבר עליכם בימים האלה, כי אם שלום טובה וברכה, והזהרו מכאן ולהבא גם כן לעשות רצונו.

על ידי שיתנהגו בכל השנה ככמים נוראים תבוא הנאלה

אך קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד בארצנו. בא לומר, אם היו ישראל נוהגים לעשות כל ימות השנה כמים נוראים ביראה ותשובה ותפלה וקיום המצות, זהו סבת קרוב הישועה. ומקרא מלא הוא (ישעיה נ"א) 'כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות'. וזהו שאמר 'אף קרוב ליראיו ישעו', דהינו אם היו ישראל נוהגים כמים הנוראים האלה ואל ישובו לכסלה, בזה יהיה קרוב ישעו לשכן כבוד בארצנו. לפי שבמים הנוראים והטובים האלה מתתקנים העולמות העליונים תקון גדול, ואין שטן ואין פגע רע:

אגרות שומרי אמונים

בני אהרן נאטה זיע"א

כל יום מימות השנה כלול מכל קרשת הומים טובים

ודע בני חביבי, כי זה כל דרכנו שאני מדריש אתכם תמיד בזה בעזרת ה', שאין לומר יום זה אוכל לעבד השם ויום זה לא אוכל, פאשר שמעתי מפי מן הרב הקדוש מבעלז זי"ע (רבי ישכר דב זי"ע) שמהגלא בפומיה משמיה דקנו הרב שר שלום זי"ע, שכל יום כלול מכל הזמנים, ואפשר להמשיך בכל יום בחינת הפסח, וסכות, וכל המועדים (אגרת ב):

לשונות של אור

הסכה

אמרי חיים לקוטים

בני חיים מאיר מוויז'ניץ זיע"א

רמזים נפלאים מעוררי לב על הסכה והשפעת קרשתה

בסכת תשובו. אין סכה דארף מען זיד מישב זיין אויף אלעס וואס מ'האט אפגעטון און וואס מ'זעט אפטון א גאנץ יאר [בסכה יש להתישב על כל מה שעשו ועל כל מה שעתידיים לעשות כל השנה]:

בסכת תשובו. תשובו גימטריא קדש ורחץ. על ידי הישיבה בסכה אפשר לרחץ הנשמה ולקדשה:

מתבטאת שלמותה ותכליתה של התורה – 'צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל' (חלק ל"ד עמ' 222 ואל"ף):

המשכת הימים הנוראים על כל השנה

שערי ארוכה

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

יש לשמר את התעוררות והארת הימים הנוראים במשך כל ימות השנה

אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסלה (תהלים פ"ט). עכשו חוזר לענן הראשון שדבר בו, על סליחת יום הכפורים, כמו שפכתנו. ומדבר עם בני ישראל על ענן ימים הנוראים והטובים שהם אלול ועשרת ימי [תשובה וימי] החג, שהם נצבים ועומדים לעדת ישראל לתשובה ולמצות. ורפא ורפא נזהרים בהם בתשובות ותעניות וצדקות ולמוד וקימת לילה לסליחות, ובבוא החג טורחים לעשות כל אחד ואחד ספה נאה והגונה, וקונים לולב ואתרוג בדמים יקרים.

ומשום הכי הקדוש ברוך הוא שמח בהם, ואומר להם (במדבר כ"ט לה) 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם', בכיכול השמחה לי ולכם, אני ואתם נסב על שלחן אחד. ומי שמע פזאת מי ראה כאלה, שמלכו של עולם יתברך שמו עושה לנו רצון בזה. לכן חובה עלינו להזהר בכבודו ולעבדו בלבב שלם בכל השנה כלה, לא שנהיה בימים האלה צדיקים וחסידים ובשאר ימות השנה פושעים וזדים חס ושלום, ועל זה צריך לזהר שלא נפסיד מה שחגן.

וזהו שכתוב שבא דוד המלך עליו השלום לומר, שמעו אחי ועמי והטו אזניכם ותנו לבבכם, דבימים נוראים וימי החג 'אשמעה מה ידבר האל ה' עלי על אודות התשובה וקיום המצות שעשיתי, כפי פשוט הוא שידבר' כי אם 'שלום אל עמו ואל חסידיו'. וקרא אותם 'חסידיו', שבמים האלה נעשו כלם חסידים, וזהו 'אל עמו ואל חסידיו', דהינו עמו שנעשו חסידים בימים האלה, ולכן אינו מדבר עליהם כי אם שלום וברכה, ושמח עמם כפאמר, מאחר שעשו רצונו.

אך בענין שתהיה השמחה שלמה ותדירה, שלא ישובו עוד לקלקול, וזהו ואל ישובו לכסלה, שלא יהיה עכשו שמח בהם ולמחר עצב וזעף עליהם. לכן אחי

כתבתה אמר אם יאמר המלך להקדוש אמר לו עדין אינה אשתך. המלך זה הקדוש ברוך הוא השפחות אלו ערב רב והשושבין זה משה ארוסתו של הקדוש ברוך הוא אלו ישראל – מדגשת מעלתם של ישראל על התורה, עד כדי כך, ששוכרים את הלוחות כדי להציל את ישראל, דישאל קדמו לתורה (והתורה היא בשביל ישראל).

הקשר של שבירת הלוחות עם גמרה של תורה

ובזה יובן הקשר דלעיני כל ישראל (שבירת הלוחות) עם 'גמרה של תורה': ב'גמרה של תורה', סיומה וחותמה של כל התורה כלה, המקום שיבוא התכן דכל התורה כלה. וענין זה מדגש בהתבות, בהענין 'לעיני כל ישראל', 'שנשאו לבו לשבר הלוחות לעיניהם' – לומר לה, שפאשר מסימים את כל התורה כלה, יודעים, ששלמותה ותכליתה של התורה היא – 'צו את בני ישראל דבר אל בני ישראל', 'ישאל קדמו' (שגגלל זה נשאו לבו לשבר הלוחות).

הרגש ענין הנ"ל בשמחת תורה – שאין קורין 'לעיני כל ישראל', 'ועושו בו סעודת משתה לגמרה של תורה'

בשמחת תורה (יום טוב שני של שמיני עצרת) מדגשת ומתגלה מעלתן של ישראל – 'פר אחד איל אחד' (שקורין אז בתורה למפסח), 'כנגד ישראל', 'פר יחדי'. כנגד אמה יחידה, משל למלך. אמר לאהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך' (סוכה נ"ג), הינו, שהענין דשמחת תורה הוא – 'היו לה לבדף ואין לזרים אתך', ובלשון הזה (ח"ג לב, א) 'לא אשתכח במלפא אלא ישראל בלחודיה'.

ולא עוד, אלא שהדגשת וגלוי מעלתן של ישראל בשמחת תורה היא – גם לגבי התורה: ב'שמחת תורה' – שני פרושים: א) שמחת ישראל בתורה, הינו שעל ידי התורה נעשית שמחה בישראל, ב) שמחתה של התורה, על ידי זה שישאל משמחין את התורה, ועד כדי כך שישאל הם החתן והתורה היא הכלה, הינו, שישאל הם 'משפיעים לגבי התורה' (לקו"ת פרשתנו צ"ד, א).

וענין זה – שבכתן של ישראל לשמח את התורה – הוא מפני מעלתם של ישראל, שקדמו לתורה, ישראל קדמו.

ומכיון שבשמחת תורה מתגלית מעלתן של ישראל שקדמו (סג) לתורה, לכן קורין ב'גמרה של תורה', 'לעיני כל ישראל' (שבירת הלוחות כדי להגן על ישראל), שבזה

זה הפרוש חסידים ואנשי מעשה – הינו ששכחו מן העולם העשייה וכאו להתלהבות עליונה, הם רקרו שם, והבן:

שמחת תורה

אביר יעקב

רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זיע"א
כל עבודת הימים הנוראים להגיע לאתה
הראת'

אמר, ששמע מאביו זי"ע בשם צדיקים שכל העבודה של אלול וראש השנה ויום הכפורים וארבעה מינים וסכות הוא כרי לומר בשמחת תורה אתה הראת לדעת:

בני יששכר

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
הטעם שעולים לתורה כלי שבור

מנהג אבותינו תורה היא שביום זה אין חשבון ומספר אל העולים לקריאת התורה, כיון שהארת היום מבחינת אור מקיף הכללי אל התורה, ממילא אין גבול וחשבון:

רבי אברהם מסלונים זיע"א
הנענועים לעורר וישן מתרדמתו
ענין נענוע הלולב, לעורר את הישן, על דרך השקוע בתרדמה עמקה שלא כל כך מהר יתעורר לקול הקורא, עד שינענעו אותו:

שמחת בית השואבה

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א
בית השואבה – שאיבת אהבה ויראה
לזה אנו קוראים 'שמחת בית השואבה', הינו שכל אחד צריך לראות לשאב בתוכו אהבת השם יתברך ויראתו לעבדו בלכב שלם:

ישא ברכה

רבי שאול יודייה אלעזר ממודו"ץ זיע"א
אנשי מעשה – ששכחו מעניני העולם הזה
חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים בפניהם וכו', 'אנשי' מלשון שקחה וכו',

כי בספות הושבתי את בני ישראל. על ידי הסכה האב איך שכתרגי געמאכט את בני ישראל [על ידי הסכה עשיתי את בני ישראל בכחינת 'שבת']:

ארבעה מינים

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדורא זיע"א
לולב צריך אגד – פרוש מי שיש לו לב צריך לאגד עם הבורא יתברך שמו:

מלבניש לשבת ויום טוב

רבי ישקר בעריש מזידיטטויב זיע"א

דבקות בעת הנענועים

שמעתי בשם הרב הצדיק רבי משה זללה"ה: אשר בעת שמנענע הלולב צריך האדם להיות דבוק בשמו יתברך ושלא ידע כלל שמנענע הלולב:

בית אברהם

אוצרות גאוני הדורות

לענין מצות ספה אין נפקא מנה אם חל בחל או בשבת.

אכל למצות לולב שגזרו חכמים שלא לטל לולב אם חל בשבת משום גזרה דרבה כדאיתא בספה (מג), לא מצי למכתב 'הנה', משום דבקביעות פנה שחל בשבת גזרו חכמים שלא לטל לולב משום גזרה דרבה, וליכא מידי דלא רמיזא באורייתא, ולהכי לא כתיב 'הנה'. (ליקוט' מחידושי תורה)

בריתי יעקב

רבי יעקב טייגור זצ"ל

רמז הכתוב שאין נוטלין לולב ביום טוב שחל בשבת

הנה במצות לולב דהדין דגבולין בזמן שאין בית המקדש קים אין נוטלין ביום טוב שחל להיות בשבת כמו בשופר משום שמא יעבירונו, ולכאורה למה לא כתוב אינה רמז בתורה כמו שכתוב בשופר

רש"י, וקאמר אלמנה דכתיבא באורייתא מאי (נצרון לא נתקנו כתבות), אמר ליה דעתידין רבנן דמתקני לה מנה.

והנה בראש השנה (כט): תנן, יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין ולא במדינה, ומסיק הש"ס משום גזרה דרבה שמא יעבירונו ארבע אמות ברשות הרבים, עין שם בגמרא.

והנה בפרשת אמר דכתיב 'זכרון תרועה' על פרך מירי בשבת, וגזרו חכמים שלא לתקע בראש השנה שחל בשבת מטעמא דרבה שמא יעבירונו, כדאיתא שם בראש השנה דכתוב אהד אומר 'יום תרועה', וכתוב אהד אומר 'זכרון תרועה', כאן כשחל בחל, כאן כשחל בשבת. וכיון דחל ראש השנה בשבת, חל גם סכות בשבת.

ולהכי לענין יום הכפורים דבעשור לחדש כתיב 'הנה', שגם באותו קביעות אין נפקא מנה לענין יום הכפורים, וכן

דפרשות ענג יום טוב רבי רפאל יום טוב ליפמן היילפרין זצ"ל

במצות לולב לא נאמר בחדש השביעי 'הנה', לפי שעתידים חכמים לבטל מצות לולב ביום טוב שחל בשבת

בפרשת אמר (ויקרא כג כד): דבר אל בני ישראל לאמר בחדש השביעי באחד לחדש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קדש. וכתוב (שם כג כז) אך בעשור לחדש השביעי הנה יום הכפרים הוא וגו'.

וכתיב (שם כג לד-מ) דבר אל בני ישראל לאמר בחמשה עשר יום לחדש השביעי הנה חג הסכות וגו'. אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם וגו' ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'.

ויש לך דקדק דביום הכפורים ובסכות כתיב 'השביעי הנה', ובמצות לולב כתיב 'השביעי' ולא כתיב 'הנה'.

ונראה דהנה אמרו חכמינו ו"ל בכתבות (י) מאי 'אלמנה', על שם מנה (שאם נשאת משנתאלמנה אין לה כתבה אלא מנה.

זכרון תרועה, הכי נמי הנה ליה למכתב איזה רמז.

ונראה דאיפא רמז נכון, דכתיב (ויקרא כג ט-מ) אך בחמשה עשר יום וגו' באספכם את תבואת הארץ תחגו וגו', ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' ושמתם וגו' שבעת ימים. והנה רש"י כתב דקרפן תגיגה אין דוחה שבת.

וכתב הפלי יקר מהיכן למדו פן, וכתב מדכתיב באספכם את תבואת הארץ תחגו, הינו ביום שמתר לאסוף התבואה מן השדה לכל הפחות לצרף אכל נפש, דהינו ביום טוב שאינו חל בשבת, באותו יום תחגו התגיגה, אבל לא ביום שאין בו שום אסיפה מן השדה בשום צד אף אם אין לו מה לאכל, והינו בשבת.

והוא הדין כאן לענין מצות לולב יש לדרש פן, דוקא באספכם את תבואת הארץ על כל פנים לצרף אכל נפש, דהינו ביום טוב שחל בחל, אז כתיב בתריה ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, לאפוקי בזמן שאסור בשום צד לאסוף התבואה, דהינו כשחל בשבת, אז אין צריך לקים ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר, שאינו דוחה שבת משום שמה יעברנו, ושפיר מרמז תקנת רבותינו ז"ל בקרא.

הכנה דרבה

רבי משה גרינוולד זצ"ל

דפן הראוי לסכה נעשה דפן גם לענין שבת לעשותה רשות היחיד, לפי שהסכה מקפת בהארט ענני הכבוד

נראה לישב בס"ד קושית הדברי חיים שהקשה, אהא דאמרו רז"ל בספה דשתיים כהלכתן ושלישית אפלו טפח, (1) מגו דנעשה דפן לספה - נעשה דפן גם לענין שבת. דלכאורה הנה ליה איפכא, מגו דלא מהני הדפן לענין שבת - לא מהני נמי לענין ספה, דהא שבת חמירא, ואשכחן בשאר מצות שחל זמנם בשבת, כגון לולב ומגלה ולולב נדחה משום גזרה שמה יעברנו, והכי מאי שנא דאמרין להפך.

ונראה לי בס"ד, על פי מה דאמרין בגמרא פרק קמא דשבת (1), והמדבר אינו פרשות הרבים, ורמינהו איזה רשות הרבים סרטיא ופלטיא גדולה והמדבר, ומשני לא קשיא, כאן בזמן שישאל שרויין

במדבר [הנה ליה רשות הרבים].

והרמב"ם בהלכות שבת (פי"ד ה"א) פסק דמדבר הוא רשות הרבים, והקשו עליו מגמרא הנ"ל, ותרוץ הפסוק משנה בשם הרב רבי אברהם בנו של הרמב"ם, דהוא מפרש איפכא, בזמן שישאל שרויין במדבר הנה ליה רשות היחיד, עין שם. וטעמא נראה משום הקף ענני כבוד, אם פן היו מקפים ארבע מחצות.

והנה מבאר בספרי יראה, דאם נכנס לסכה באימה ויראה, הקדוש ברוך הוא משפיע בכל דור ודור מעין אותו אור של ענני הכבוד שהקיף בהם את עמו במדבר, והינו דכתיב (ויקרא כג מג) 'למען ידעו דרתיכם', 'למען ידעו' דיקא ולא כתיב 'למען תזכרו', וכדפרשנו דעל זה רמז צורת ה', דמעשה נכנס לתוך הקף ענני הכבוד משכינת עזו. ואם פן ניקח בס"ד דמגו דנעשה דפן לסכה ממילא נעשה דפן לשבת, דהא במדבר נמי מחמת הקף ענני הכבוד היה נעשה מהמדבר רשות היחיד, והכי נמי פיוצא בו.

וכזה ניקח בס"ד הרמז הנ"ל בראשי תבות 'בסכת תשבו שבעת ימים' ראשי תבות שבת, לארזי דמגו דנעשה דפן לסכה נעשה גם פן דפן לשבת, וקמפרש טעמא דלא אמרין איפכא, וקאמר משום 'למען ידעו דרתיכם פי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים', 'למען ידעו' דיקא, ממילא פירן דמקף מענני כבוד הנה ליה רשות היחיד כמו במדבר. (לקוטי תורה אות ז)

כאלו נעשה שתיף להקב"ה במעשה בראשית, שגאמר ויכלו השמים אל תקרא ויכלו אלא ויכלו, לכן שפיר שבת וסכה נצמדים ביחד.

וכאפן אחר נראה לעניות דעתי, דהנה אמרין בסכה (1) ד'בסכת' חסר כתיב, ומזה דרשינן דשתיים כהלכתן ושלישית אפלו טפח, וגם אמרין שם (2) אמר רבא וכן לשבת, מיגו דהוי דפן לענין סכה הוי דפן לענין שבת, הינו הגם שצריך לשבת ג' מחצות לעשות רשות היחיד, שבת של סכות הוי גם שתי מחצות וטפח כשלש מחצות, דמגו דהוא טפח אגמריה רתמנא למשה במחצות סכה דליהוי דפן שלמה לסכה, הוי דפן נמי בשבת דסכה לענין שבת.

והנה מבאר בתוספות בכא קמא (פב), שיום הכפורים שבו ירש משה רבנו ע"ה את הלוחות היה יום ב' בשבוע, אם פן נמצא שסכות דהאי שתא חל בשבת, וגם בספר ישן נושן נקוב בשם זכרון יעקב מהרה"ג מוה"ר יעקב ברלין ז"ל מברר על פי אפן אחר שסכות דהאי שתא חל בשבת, עין שם.

נמצא לפי זה דכאן בפעם הראשונה כשהזכיר על מצות סכה חל יום חג הסכות בשבת, וזה נרמז לנו בראשי תבות 'בסכת תשבו שבעת' שבת, שיזוהרו ביותר בשבת זה מלהוציא מסכה כזו של ב' מחצות וטפח, כי גם זה הוי רשות היחיד, דמגו דהוי דפן לענין סכה הוי דפן לענין שבת. (פר' אמור)

אצרות יוסף

רבי יוסף ענגיל זצ"ל

כפרת עונות על ידי הגלות לסכה מכחו של אהרן הכהן

והנה דברי הפלוקוט (אמור רמז תרג) אשר הזכרנו למעלה, דסכות הוא ענין גלות שגולין מבתיהן לספה, יש לכאור הענין עוד מה דראש השנה הוא יום הדין וסכות הוא זמן גלות.

וזה על פי המבאר בכראשית רבה (כב א) על הכתוב יצא קין מלפני ה' כו', פגע בו אדם הראשון אמר לו מה נעשה בדיןך, אמר לו עשיתי תשובה ונתפשרתי. ופרש שם בידי משה, דהפונה דנגזר עליו גלות, נע ונד תהיה בארץ (בראשית ד יב), וגלות מכפרת עון מחצה (סנהדרין לו:), וזהו עשיתי תשובה ונתפשרתי

ידי הלוי

רבי יוסף דב יונגרייז זצ"ל

אזהרת הפסוק להמנע מלהוציא בתג הסכות שחל בשבת מסכה של ב' מחצות וטפח

בסכת תשבו שבעת ימים (ויקרא כג מב) ראשי תבות שבת, וצריך באור השייכות.

ונראה לעניות דעתי בזה ב' אפנים. א. על פי מה שכתב הבאר היטב (או"ח סי' תרלט) וזה לשונו: כתב מהרי"ו בתשובה, המקיים מצות סכה כאלו נעשה שתיף להקב"ה במעשה בראשית, ע"כ. והיות דגם בשבת מצינו (שבת קיט:) ענין כזה, אמר רב המנונא כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב

פרק קמא דבבא בתרא ובשאר ספריו הקדושים.

ונקדים מה שכתוב ביומא (עב:) על הפסוק (משלי יז טו) 'למה זה מחיר ביד כסיל לקנות חכמה ולב אינו, או להם לשונאיהם של תלמידי חכמים שיש בהם תורה ואין בהם יראת שמים. הרי דמי שיש לו יראת ה' הוא שיש לו לב, אם כן זהו הרמז ללב 'לו לב', דעל ידי מצוה זאת יהיה לו לב, דהינו יראת ה', וכמו שאמרו רבותינו ו"ל דבר המסור ללב נאמר בו 'יראת מאלהיך'.

ועל פי זה נאעבר עליך מה שכתבו בספיה (מה:), רבי לוי אמר פתמו, מה תמר זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהם שבשמים, ע"כ. ועל פי הדבור הנה מה טוב, דכיון דמצונו דעל ידי לקיחת לולב כופה להיצר הרע, ונודע מאי דדרשינן (ברכות נד.) 'בכל לבבך בשני צריך, ביצר הטוב וביצר הרע, שיהיו השתי לבבות לב אחד, ועל זה שפיר בא הרמז 'מה תמר זה' כו', ודוק.

ולפי קטב דרושנו מה נעים רמז רבנו האר"י זצ"ל דלולב כמנן חיים, והינו כי על ידי שיש בו יראת ה' יקנים בו מקרא שכתוב (משלי י כז) 'יראת ה' תוסיף ימים', וכן כתוב (שם יד כז) 'יראת ה' מקור חיים'.

וזה בעצמו יאמר נא גם כן בהדס, לפי מה שכתב רבנו האר"י זיע"א דהוי גימטריא 'חיים' עם הפולל, והינו ככל האמור דכיון דכופה ליצר הרע ומתרחק ממנו, שהוא שטן הוא מלאך המות, זוכה לחיים פדבר האמור. (מערכת ל אות יד)

משביל אל דל

רבי הלל ליכטנשטיין מקאלמייא זצ"ל

שמחת החג בתקון כל הימים שהלכו לריק

צריך האדם לדאג ולהיות עיניו בראשו, שיבלה שני ימי חיו באפן ובדרך פנה שלא יאבד ממנו אפלו יום אחד לריק ולבטלה, וכשיבוא יום מועד לכל חי אחר פלות שבעים שנה, יזכה שכל ימי חיו ילכו עמו וילוו אותו, ויבואו ויגידו צדקתו, כמו שמפרש הזוהר פסוק 'ואברהם זקן בא בימים'.

ועבור שאדם לעמל יולד, והוא קצר ימים ושבע רגז, ועל ידי כן אין

כמו שהארכנו לעיל בפרשת וירא (אות א) על פסוק 'והשענו תחת העץ' ועיי"ש. ועוד ידוע אצלנו שסגלת ימי החג היא להכניע הרשעים, דכתיב בהו (תהלים יב ט) 'סביב רשעים יתהלכו', כמו שבשביל זה אנו עושים ההקפות בלולב, ובשעת המקדש היו מקריבים שבעים פרים, ונסוף המים הרמוז בבו"ז יבוזו לו, וענן בזהר סוף פרשת פנחס (ח"ג רנט).

ומעתה לא אמר 'כל היושב בספה', לפי שכל ישראל יושבים בספה, אבל אינם מכונים לסוד הספה במה שצריך לכון באותן הימים, ולכן אמר רבי לוי 'כל מי שמקנים מצות ספה' דהינו שמכון בה להחליש כח הסטרא אחרא, ולהגביר חלק הקדושה בעולם הזה' אף על פי שהוא זמן שליטה לחיצונים, כמו שפונה זו היא באמת שלמות מצות הספה.

'אמר הקב"ה הוא קנים מצות ספה', כלומר הוא פון להחליש כח המקטרגים והחיצונים, משום הכי מדה כנגד מדה 'אני מסף עליו' וכו', דהינו הקדושה תהיה סוככת עליו, שהחיצונים לא יקטרגוהו. (פר' אמור)

שמון למנוחה

רבי אשר אנטיל וייס זצ"ל

טוהרת הספה כמקנה

וחג האסיף תקופת השנה (שמות לד כב). הנה 'אסיף' גימטריא קנ"א כמנן 'מקנה', לרמז שהספה מטהרת כל הבא לתוכה כמקנה המטהר. ובדרך רמז נראה לומר, דלכן הדין בספה שהיא פסולה אם ספכה בדבר המקבל טמאה, לפי שהיא כמקנה, דבעינן בה הניתה על ידי טהרה, וצריך להמשיך מימיו בדבר שאינו מקבל טמאה דוקא, כמבאר בשלחן ערוך (יו"ד סי' רא סמ"ח).

נפש חיים

רבי חיים פאלאגי זצ"ל

סגולת הלולב ליראת שמים ולכפית היצר הרע

הנה לולב שמו מוכיח עליו 'לו לב', ונודע מה שאמרו רז"ל והמפרשים דכדי להנצל מן היצר הרע הסגלה הראשונה היא ראשית חכמה יראת ה', שפן 'יראת' הוא גימטריא תרי"א דהוא כחשבון ס"מ כו', כמו שהביא הרב פתח עינים בסוף

לשון פשרה, ודרך פשרה הוא לפשר למחצה, עין שם.

והנה ראש השנה הוא יום בריאת העולם היה בזכות משה, וכמבאר בבראשית רבה (א ט) על הכתוב 'בראשית ברא אלהים' בזכות משה שנקרא ראשית, שנאמר (דברים לג כא) 'וירא ראשית לו כי שם חלקת מחלק ספון'.

והנה סכות הוא זכר לעניי כבוד, דהוי בזכות אהרן כמבאר בש"ס תענית (ט). והנה בש"ס סנהדרין (ו) איתא, רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אמר אסור לבצע אלא יקב הדין את הנה, שנאמר (דברים א יז) 'פי המשפט לאלהים הוא', וכן משה היה אמר יקב הדין את הנה, אבל אהרן אהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחברו. הינו שהיה מפשר בין הפעלי דינים ומתוף ביניהם, עין שם בתוספות.

הרי פי משה רבנו ע"ה מדתו הדין, שהיה אמר יקב הדין את הנה, ואהרן מדתו הפשרה, ועל כן ראש השנה יום התחדשות הבריאה, דהבריאה היתה בזכות משה, דמדתו הדין שהיה אמר יקב הדין את הנה, לכן הקבע ראש השנה ליום הדין. ומה שאין כן סכות דהוא זכר לעניי כבוד, דהוי בזכות אהרן דמדתו הפשרה, לכן גם כן בסכות יש בו ענין הגלות, דפועל הפשרה דמכפרת עון מחצה, וכמו דקין על שנגזר עליו גלות קרי ליה פשרה, 'עשיתי תשובה ונתפשרתי'.

זרע שמשון

רבי שמשון חיים נחמני זצ"ל

כונת שיבת הספה להכניע ולהחליש כח הסטרא אחרא

מדרש ילקוט (שמעוני אמור רמז תרגז): 'בסכת תשבו', אמר רבי לוי כל מי שמקנים מצות ספה בעולם הזה, אמר הקב"ה הוא קנים מצות ספה אני מסף עליו מחמתו של יום הבא עכ"ל.

קשה מהו הלשון הנה אמר הקב"ה הוא קנים מצות ספה וכו', הנה לו לומר 'כל המקנים וכו' הקב"ה מסף עליו' וכו'. ועוד למה לא אמר 'כל היושב בספה'. ועוד מהו 'בעולם הזה', דהא פשיטא, דבכל המצות נאמר היום לעשותם ולא למחר לעשותם.

ויש לומר שסוד הספה הוא להכניע ולהחליש כח הסטרא אחרא ויליית

ידי תפלה, ויש שערים אשר נפתחים על ידי דמעות, ויש על ידי תשובה, ויש על ידי תורה או צדקה, ויש שערים אשר לא נפתחים רק על ידי שמחה של מצוה.

והנה בימים הקדושים אשר ישראל נתונים בדין, ומטעם זה אין אומרים הלל כמבאר בגמרא (ר"ה לב:), ואי אפשר לשמח, וכל עבודתנו הוא בקראתה ופחד מהדר גאונו, ואי אפשר לבוא לשערים הנפתחים מפת שמחה של מצוה.

אמנם, בסכות שהוא זמן שמחתנו, אפשר להשיג גם ברכות אשר לא השגנו עדין, ומטעם זה ממתינים עם גמר החתימה עד הושענא רבה, ועל ידי כן נזכה לכל הברכות והשפעות טובות.

תולדות יעקב

רבי יעקב ראב"ן זצ"ל

קבלת כל משאלות הלב לטובה

יש לתן טעם על קריאת שם ה' הושענא רבא, על פי מה דאיתא בשם הבעש"ט ז"ל החלוק בין 'אהבת עולם' ל'אהבה רבה', על פי משל אף על פי שיש לו לבן מלך כל טוב, ואין מחסור לו רק דבר אחד איזה דבר מה, אזי מחמת אהבת אביו אהבה רבה על בנו חביבו גם זה פהרבה בעיניו, ומשתדל לראות תכף שיהיה לבנו הכל משלם, שלא יחסר לו כלום אפלו אותו דבר, עיי"ש היטב.

ואפשר שלזה נקרא יום אחרון ה' הושענא רבא' על דרך אפלו האדם אשר איננו חסר לנפשו כלום ויש לו כל טוב, רק באיזה דבר אשר נמנע ממנו עד פעת, גם כן יושע ביום ההוא, וגם זה לא יחסר לו מהיום מחמת האהבה רבה אשר פביכול להבורא ב"ה עלינו, וזה ה' הושענא רבה' הינו עם כל ענינים לטובה.

שמיני עצרת

יסוד יוסף

רבי יוסף יוסקא בר' יהודה יודל זצ"ל

שמירת ההשפעות והחסדים של חדש תשרי לצרך ישראל

והנה תדע עוד ענין גדול אחד, אשר גלה לנו האיש קדוש האר"י ז"ל בפרוש 'עצרת', שהוא מלשון (בראשית כ יח) 'כי עצר ה'.' שהוא בהיות ישראל עושים רצונו של מקום ברוף הוא, אזי אותן

דוע יעקב

רבי יעקב גינצבורג זצ"ל

קראהו בהיותו קרוב - מיום כפורים עד יום הושענא רבא

דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב (ישעיה נה ח). שמעתי מהגאון אב"ד גר"ו [בעל הנודע ביהודה] בשם האברבנאל שדיק בהאי קרא, דמתחלה אמר 'בהמצאו' - משמע שנמצא ממש, ובתור פן אמר 'קרוב' - משמע שאינו בנמצא ממש אלא קרוב.

ולעניות דעתי נראה לתרץ, דידוע אף שאמרו חז"ל (ר"ה טז:) ביום הכפורים נחתמין, אף על פי כן עדין יש לבטל גזר דין מרעה לטובה עד הושענא רבא שהוא גמר החתימה, כדאיתא בזהר (ח"א רכ:). דהפתקאין אינם נמסרין לשליח עד הושענא רבא.

ועין ב'לבוש' (סי' תרטד) ובספר 'ברכת שמואל' (פרשת אחרי), שראש השנה של לבנה בראש חדש תשרי, ושל חמה ביום הכפורים שהוא גמר דין של ראש השנה, וגמר דין של החמה בכ"א של תשרי בהושענא רבא, עין שם.

ובפרק קמא דראש השנה (יח). אמרו חז"ל, 'דרשו בהמצאו', אימתי, עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. וזה יש לרמז בקרא, דהנביא רמז לן העתים שהוא בנמצא ממש, והעתים שהוא בקרוב.

'דרשו' בכל חתכם ובל יעבר 'בהמצאו', שהוא עשרת ימי תשובה הנ"ל, ומי שלא תתן בימים הנ"ל עדין יש לו תקנה 'קראהו בהיותו קרוב', מיום הכפורים עד הושענא רבא.

קח לדוד

רבי אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

פתיחת שערי שמים של ברכות והשפעות טובות מכה שמחה של מצוה

יש לתן טעם הגון על מה שגמר החתימה הוא ביום הושענא רבה, כי רצה הקב"ה בטובתן של ישראל, לגזר עליהם גזרות טובות וחסדים טובים, וכל מיני ברכות והשפעות טובות.

וידוע, כי השערים מלמעלה שבהם גוזזים הברכות, לכל אחד יש מפתח לפתחו, כי יש שערים אשר נפתחים על

צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, התחסד הקב"ה נגד החכמה והנבואה והתורה, להיות מתרצה בתשובתן של רשעים.

והגם שבכל יום ויום ראוי לאדם לפשפש במעשים ולשוב לפני קונו ותשובתו מקבלת, ועם כל זה אמרו חכמינו ז"ל 'דרשו ה' בהמצאו קראהו בהיותו קרוב' (ישעיה נה ח), שיש ימים שהם יותר מסגלים לכה, ואלו הן ראש השנה, ויום כפור ועשרת ימי התשובה, שבהן יכול האדם על ידי תשובתו להשיב אבדתו באבדת זמנו שאבד את ימיו בחטאיו, ועתה אם עושה תשובה, ומקיים הקב"ה 'מחיתי כעב פשעיד' (שם מד כב), אזי ימיו חוזרים לו.

וימי החג הן המה זמן של גמר הפפרה והחתימה, שבהן יוצא אדם מביתו דירת קבע, ויושב בצל סכה תחת אור השמים לקבל עליו על גלות, עד שזוכה בהושענא רבה לגמר חתימה טובה.

וזה הוא אפשר כוננת הפסוק על דרך אסמכתא (שמות לד כב) 'וחג האסיף תקופת השנה', שעקר שמחת החג הוא שתכבס לכה כבורית, ותטהר אותו בכל מיני טהרה, עד שתאסף אליך 'תקופות השנה', כל ימי השנה שעברו עליך וכמה מהם נאבדו וחסרו, ועתה תאספם אליך הפתה, משום הכי נקרא סכות 'זמן שמחתנו', שאין שמחה כשמחת הנפש. (כלל א פרט ד)

הושענא רבה

בן איש חי

רבי יוסף חיים בן אליהו זצ"ל

גמר חמשים ואחד ימי תשובה ורצון

מרכיב בתפלות ותחנונים בהושענא רבה, כי הוא סיום נ"א יום שנתנו לישאל בחדש עליון לעשות בהם תשובה ותתקבל תשובתם, והם שלשים דאלול מיום ראשון של ראש חדש, וכ"א יום דתשרי.

רמז לדבר 'אין נא אלא לשון בקשה', לכה נתנו נ"א יום לצורך הבקשות ותחנונים, ויום זה הוא סיום יום נ"א, ולכן נקרא הושענא רבא, כלומר הושע אתי יום נ"א שהוא רבא, דהכל הולך אחר החתום. (פר' וואת הברכה, שנה ראשונה)

תבואתך ובכל מעשה ידיך והיית אך שמח (דברים טו טו). וצריך באור אף הוא נתינת טעם לחג יצן 'כי יברכך' וכו', וכי מי שאינו מברך אינו צריך לחג.

ונראה על פי מה שמוכח בספרים הקדושים, שמראש השנה עד שמיני עצרת צריכים לבקש רק על דברים רוחניים, על צד גבוה ורחיים נצחיים ולא על עסקי עולם הזה, ובשמיני עצרת שהוא בחינת 'שאל מה דבעית', אז הזמן לבקש על עסקי עולם הזה, בריאות הגוף ופרנסה טובה וברכה והצלחה.

ובזה פרש בספר ייטב פנים אמרם ז"ל (סוכה מה). 'שמיני עצרת רגל בפני עצמו', הינו לצדק עצמו. וזה גם כן פרוש הפסוק (במדבר כט לה) 'עצרת תהיה לכם', לכם דיקא, רצה לומר לכל צרכיכם, יצין שם.

והנה דרשו ז"ל במסכת ספח (מה), וכן הביא רש"י ז"ל פאן, והיית אף שמח לרבות יום טוב האחרון לשמחה, ועל פי זה יבאר מקרא קדש הנ"ל, שהפתוב מזהיר שבשבעת ימים תחג לה' אלקיך דיקא, הנרצה שנוסף על ימים הנוראים תחג גם שבעת ימים של סכות רק לה' אלקיך, רצה לומר שתכונן בכל תפלותיך רק לצדק גבוה פנזפר.

אך למצן יברכך ה' אלקיך בכל תבואתך ובכל מעשה ידיך, רצה לומר לכונן על עסקי עולם הזה להיות מתברך בתבואות ובכל מעשה ידים, הוא רק אז בזמן והיית אך שמח, הינו בשמיני עצרת פנ"ל. (פר' ראה)

מועד לכל חי

רבי חיים פאלאני זצ"ל

יום קבלת התפלות

מאד מאד יזהר בתפלות שמיני עצרת לאמרם בכונה גדולה, פי מלבד שכל תקון של הימים מיום ראש השנה עד שמיני עצרת הוא נשלם והכל תלוי ביום הזה, עוד בה פי אין בכל אלו הימים יום רצון לה' לשמע ה' תפלתו בכל מה דבעי פיום הזה, כמו שאמרו בזהר הקדוש סדר צו (ח"ג לב). [וכו'] דכל מה ששואל מהקב"ה מתקבל תפלתו ועושה בקשתו.

ואם כן מן הראוי הוא להיות כל היום מתבודד עם קונו ללמד בתורה,

ותנועותיו והוא בביתו למה שהוא בבית המלך. ומזה נלמד כי גם בימי שמחה אינו דומה אם השמחה היא לפני המלך, צריכה להיות מערכת ברעדה, פדכתיב (תהלים ב יא) 'וגילו ברעדה', לא כן השמח בביתו.

ולזה בא הרמז בתורה הקדושה ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים, שאם גם צויתי אתכם בשבעת ימים להיות שמח, תהיה השמחה כשמח לפני המלך מאחר שישאל עוד תלויים בדין, אבל ביום שמיני עצרת לא אמר עוד 'לפני ה' אלקיכם' רק 'והיית אף שמח', פי אז כבר נגמר לטובה, ולפי שהדין נגמר בתפלת מוסף בחצי היום לפיכך אמר 'אף חלק כמו בתשביתו, לפי שרק מחצי היום ואילך תוכלו להיות שמח בשלמות, פי אז כבר נגמר הדין לטובה.

אמרי ישראל

רבי ישראל מאיר גליק זצ"ל

שמירת הלב מגאון והתנשאות

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט לה). בפשטות יש לומר כי אחרי שרב ימי החודש היה בקדשה, מסגלים במצות ובמעשים טובים, ראש השנה, יום כפור, מצות סכה ולולב, ועתה בהגיע יום שמיני עצרת אולי יעלה על לבנו להתנאות על זה.

ועל כן מזהיר אותנו הפתוב להיות נעצרים ונכה רוח, ולחשב כאלו לא עשינו דבר, פי אלו פינו מלא שירה פים וגו' אין אנו מספיקים להודות לה' על כל הטובות שעשה עמנו.

ואם פי גם מצד נפשנו יש לנו להתרומם, פי היא ברפתא דמלפא, אבל מצד גופנו העכור אשר הוא מלא פשעים אנו מברחים להיות נכנע עד מאד, וזה שאמר ביום השמיני עצרת, להיות עצור ונכנע, תהיה לכם מנח גופנו אשר הוא בשר רמה ותולעה.

אשי ישראל

רבי ישראל בודא זצ"ל

בשמיני עצרת הזמן לבקש על עניני ועסקי עולם הזה

שבעת ימים תחג לה' אלהיך במקום אשר יבחר ה' פי יברכך ה' אלהיך בכל

הארות הקדושות והחסדים אשר מקבלת כנסת ישראל לתת לישראל, נעצרים ונקלטים בה ואינם יוצאים חוצה כלל, שלא יתהנו בהם השבועים שרים חס ושלום, פי אם באדם שסוגר וקושר דבר טוב ושומר בשביל בנו חביבו.

ובאם אשר חס ושלום ישראל עוברים רצונו של מקום ברוך הוא, אני בעונינו הרבים שאין הארת הקדושים נעצרים כנסת ישראל, ונופלת מהאוצר המנצר דוגמת אשה המפלת נפלים, באשר היה פכר בימים שפתוב בהן (בראשית ו ד) 'הנפלים היו בארץ בימים ההם'.

ועל כן נקרא זה החג 'שמיני העצרת', בעבור מצות המרבים וסגופים ותשובה וצדקות ותפלות שעשו ישראל עמא קדישא בתודש הזה, על כן הארות הקדושים שבכנסת ישראל נעצרים ונקלטים לצדק ישראל, וזהו 'עצרת תהיה לכם', ועל פי זה יתבונן הנכון לכונן באמרו בתפלת שמונה עשרה 'ביום השמיני עצרת תהיה לכם' למה שפתכנו לכונן בלבנו. (פרק טט)

משמרת אלעזר

רבי שאול בראך זצ"ל

רמז הכתוב למסירת הפתקין בתפלת מוסף

של שמיני עצרת

בפסחים (אע"א) איתא, והיית אף שמח לרבות ליל יום טוב אחרון לשמחה, או אינו אלא יום טוב הראשון, תלמוד לומר 'אף חלק. ותמוה הלשון 'אף חלק', שהוא רק מעוט ואינו מחלק כלל, ונבי תשביתו מוכן פה, שדרשו (פסחים ה) 'אף חלק', פי חצי היום מתר בחמץ, וחצי היום אסור.

יש לומר כי בזה יהיה רמז למה שמקבל ביד כל ישראל, שבתפלת מוסף של שמיני עצרת הפתקין נמסרין לשלוחי בית דין, פי הנה פתיב (ויקרא כג מ) 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים', ולכאורה תבות 'לפני ה' אלקיכם' צריכין באור, וכבר למדו חכמינו ז"ל מזה שלולב נשל במקדש שבעה.

ויש לומר על פי הפשט על פי דברי הרמב"ם במורה, והובאו דבריו הקדושים ברמ"א (או"ח ס"א), פי 'שויתי ה' לנגדי תמיד' הוא כלל גדול במדות הצדיקים, פי אינו דומה שבתו וקומו

ארעי מעורר אותנו שלא נאכל בה רק לשם מצוה, ובקל יש לעצור עצמו שלא יאכל רק למצוה.

מה שאין פן בשמיני עצרת שיצא מן הספקה אז אין דבר מזכירו לשם מצוה, וצריך לזרו ביותר לעצור עצמו. ונראה לי דלכן כתיב (במדבר כה לט) 'עצרת תהיה לכם' שיעצור ברוחו ותאוותיו שיהיה לשם שמים.

משך חכמה

רבי מאיר שמחה הנהן מדונינסק זצ"ל

חלוק המנחות והוכחים של שמיני עצרת משאר ימות החג

לפלא דבכל ימי החג כתיבא 'ומנחתם ונספיהם', לכו ברביעי ושמיני עצרת כתיבא 'מנחתם ונספיהם' בלא וי"ו, הלא דבר הוא.

ואולי יתכן פה, דבספיה פרק החליל (נה) אמר רבי אלעזר, הני שבועים פרים פנגד מי, פנגד שבועים אמות. ופרש רש"י שירדו גשמים בארצם, עין שם. ובמנחות ריש פרק אלו מנחות נקמצות (עג) קאמר רבי עקיבא דעכו"ם אינו מביא מנחות ונסכים בפני עצמו, רק עולות הוא מביא וכל חברותיה, הינו נסכים הבאים עם הנזבח, פן פרש רש"י תמן.

ואם פן בכל הפרים שבאמת הן לכפר על העובד גלולים, הא עובד גלולים אינו מביא מנחות ונסכים, רק בשביל שהיא באה עם הנזבח, לכן נכתב 'ומנחתם ונספיהם', להורות דאין מקום להמנחות ונסכים רק בשביל הנזבח, שגלל הנזבח מביאים גם פן מנחות ונסכים.

לא פן בשמיני עצרת שהקרפן הוא לכפר על ישראל, וכן ביום הרביעי שקרפנו עשרה פרים, והוא להורות על עשר אמות שנתן הקדוש ברוך הוא לישראל, ועליהן כתיב (דברים י טו) 'לא תחיה כל נשמה' [ולכן ביום הרביעי שהוא באמצע, שארץ ישראל באמצע ישוב, והבן], ואם פן מהראוי שיתחייבו בני ישראל בקרפן זה, והם מביאים גם פן מנחות ונסכים בפני עצמם, לכן כתיב 'מנחתם' בלא וי"ו, להורות שאין הבאת הנזבח סבה להקרבת המנחות והנסכים. (פר' פנחס)

ההר הזה פנו לכם צפנה, שיש בזה רמז על דרך צחות, ששמע מי שהיה שש ושמח בשמחת תורה וסבב והקיף את התבה פנהו, וראה פי גם יצר הרע הולך וסובב אתו, אמר לו ליצר הרע לשמחה זו מה אתה עושה, השיב לו היצר הרע הכי למדת דבר מבלעדי, הלא כל אשר אתה רואה בדרך לי הוא, והכל היה מצדי מלא פניות וכדומה, על פן אני סובב פמוך.

וזה שאמר רב לכם סב' התבה, את ההר הזה עם יצר הרע הנקרא הר, על שם שנדמה לצדיקים פהר פדאיאת בגמרא סכה (בב), 'פנו לכם צפנה' רצה לומר שתפנו מלבכם היצר הרע הצפון בקרבכם, כדכתיב (יואל ב ט) 'ואת הצפוני ארחיק' וגו', ע"כ.

והנה הענין של שמיני עצרת הביא רש"י ז"ל המדרש, שאמר הקב"ה עכבו עמי עוד יום אחד וגו'. ואמתי אמר הקדוש ברוך הוא פן לעכבנו עוד על יום אחד, כששמחנו בכל החג במצות שצונו רק לשם שמים בלא היצר הרע, שאם ח"ו היה עם יצר הרע בודאי לא יאמר פן.

אם פן אתי שפיר והיית 'אך' שמח, רצה לומר שאתה לכוך תשמח בלי היצר הרע, שאך' היא מעוט, שתמעט היצר הרע ממך, אז לרבות יום טוב האחרון של חג לשמחה, שאז יכול הקדוש ברוך הוא לומר עכבו עמי עוד יום אחד, אבל בלי מעוט של 'אך' אינו יכול לרבות.

פנת סופר

רבי אברהם שמואל בנמין סופר זצ"ל

זהירות לאכל לשם שמים

הנה באמת קשה הדבר וצריך זהירות שלא ישפח אדם שיהיה כל אכילתו ושמתו ביום טוב לשם שמים, אלא בשבועה ימים של סכות הוא קל ביותר, מפני שישבחה ואכילה בספקה בעצמה מצוה, ואמרו ז"ל (סוכה ט) כשם שחל שם שמים על חגיגה פך על הספקה, דכתיב (ויקרא כג לד) 'וחגתם חג לה' שבועת ימים', הפננה פמו אכילת חגיגה הוא הנאת הגוף ומצוה הוא, פן ושיבה בספקה פל שבועה ימים שמשיל ואוכל בה הכל מצוה היא, וגם כשאינו מכון באכילה לשם שמים עושה מצוה. ועוד מפני שהספקה שהיא באה

ולעתר ולרצות לפני ה' שישמע תפלתו ויעשה בקשתו.

דברי דוד

רבי דוד טייטלבוים זצ"ל

עבודת ה' בהצנע לכת

ביום השמיני עצרת תהיה לכם (במדבר כט לה). נראה לי לפרש בדרך זה, דהנה איתא בספרי יראים דכל השנה צריך לשמר את עצמו מעבדות דהוא באתגליא, משום דצריך לשמר את עצמו מהפניות וגאות וכדומה, פמו שפתיב (מכה ו ח) 'הצנע לכת עם ה' אלקיך'.

וכראש השנה איתא בספרים דמתר להרים מעט קולו בתפלת שמונה עשרה פדי לעורר את עצמו בבכיה ולעורר גם אחרים בבכיה, ומתר לצעק בתפלה פדי לעוררו, וכן הוא ביום פפור גם פן פנ"ל.

ואחר פך באו ימי הסכות והולכים לאכל בספקה, ואתרוג איתא בספרים שהוא ראשי תבות אל תבואני רגל גאונה, וכל זה הוא ממתת שהוא עבודה בהתגלות ויוכל לשלט בו איזה פניה וכדומה, ואחר הושענא רבא חזור הדבר פבתחלה.

וזהו פרוש הפסוק ביום השמיני עצרת תהיה לכם, רצה לומר אחר ימים פנ"ל צריך לעצור את עצמו מלעשות שום דבר עבדות בהתגלות, כל מלאכת העבודה לא תעשו, דהינו שלא לעבד להשי"ת בשום עבדות שהוא בהיתגליא, דהינו להכות פינים וברגלים, משום שצריך מאד לשמר את עצמו מהפניות.

דברי שיר

רבי שמואל יעקב רוט זצ"ל

שמחת הלב במצות החג לשם שמים ללא שתוף היצר הרע

והיית אך שמח (דברים טז טו). פרש רש"י, ולפי תלמודו (סוכה מת). למדו מפאן לרבות ליל יום טוב האחרון של חג לשמחה. לכאורה קשה להבין, הלא תבת 'אך' היא מעוט בכל מקום והאין בא פאן לרבות.

נראה לפי עניות דעתי לפרש על פי מה שהביא בספר הקדוש רב טוב' לפרש הפתיב (דברים ג ג) רב לכם סב את

ברית שלום

רבי פינחס ב"ר פילטא זצ"ל

חג הסוכות כנגד עמוד התורה

וצריך לתן טעם למה נקראו המועדים בלשון רגלים. ונראה לפרש, הרמז הכתוב שהמועדים הם רגלי העולם, על דרך מה שאמרו בפרקי אבות (פ"א מ"ב) על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים, וקרוב הדבר לשמע דשלושה מועדים פסח שבועות סוכות, הם מוסדים על אדני פז שלשה דברים שהעולם עומד עליהם.

כנגד התורה הוא חג הסוכות, כדכתיב בפרשת וילך (דברים לא ט) 'ויכתב משה את התורה וגו', וכתוב בתריה 'מקץ שבע שנים וגו' בחג הסוכות. כבוא לראות וגו' תקרא את התורה וגו', ואפשר ומזה הטעם נתפשט מנהגן של ישראל לקבץ שמחת תורה בחג הסוכות, כי רגל זה הוא כנגד עמוד התורה.

כנגד העבודה הוא חג המצות, דכתיב ביה (שמות יב כו) 'מה העבדה הזאת', וכו' מקריבין קרבן פסח. וכנגד גמילות חסדים הוא חג השבועות, שהוא זמן הקציר התבואה והפרות, והוא זמן לגמל חסד עם העניים בלקט שכחה ופאה, דמשמע הזה קורין מגלת רות בחג השבועות, כמו שאמרו מפרשי התורה, הרי לך שלש מועדים הם כנגד שלשה דברים שהעולם עומד עליהם, ולכך קראם הכתוב רגלים'.

(פר' ראה)

הין צדק

רבי מנחם מנדל טפירא זצ"ל

תקנו לעשות גמרה של תורה בשמיני עצרת כדי שיהיו כל ישראל בשמחה

הנה אנו עושים חג הסוכות בזמן אסיפה באספה מגרנד ומיקרד זמן שמחתנו, והנה כל זה באלו שיש להם שדות וכרמים, אבל אלו התלמידי חכמים אשר תורתם אמנתם, ולשמחה מה זה עושה, על כן תקנו חכמינו ז"ל לשמח בשמחת התורה, כדי שיהיו כל ישראל בשמחה, ובפרט אם בעלי הבתים מחזיקים הני ברפי רבנן דכשלי, דאז חג האסיף של התבואות השדה וגמרה של תורה הכל שוין לשמחה, ושפיר מצלינן זמן שמחתנו בכלל ישראל.

אם אין קמח אין תורה

או יאמר, דהינו טעמא שנתקנה גמרה של תורה עם ההתחלה ביום טוב אחרון של החג הסוכות שהוא זמן שמחתנו חג האסיף, על דרך (אבות פ"ג מ"ו) 'אם אין

קמח אין תורה, ואם אין תורה אין קמח, והא בהא תליא.

אסיפת הקציר סימן והוכחה לשמירת התורה

עוד יש לומר על דרך שכתבתי בפרשת האזינו לפרש הכתוב (תהילים ד ח) 'נתת שמחה בלבבי מצת דגנם ותירושם רבוי', כי זה העדות אשר שמרו ישראל התורה, דאי לאו הכי והאדמה לא תתן יבולה, ועקר שמחתה היא קיומה, על כן לאחר חג האסיף שיף שמחת תורה.

המקום מצות סכה כתקונה יכול לזכות בכרתה של תורה

או יאמר, דהנה מבאר במשנה (אבות פ"ו מ"ד), כף היא דרכה של תורה פת במלח תאכל וכו', הינו מדת הסתפקות, ועל הארץ תישן. וגם אמרו (שם פ"א מ"ו) עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי. וזה גופה יכולין אנו ללמד מספה, שאמרה התורה צא מדירת קבע לדירת עראי, על כן קבעו תכף לספה שמחת התורה לגמרה ולהתחלתה מחדש, שמי שמקיים את מצות סכה כתקונה יכול לזכות בכרת תורה.

בפורי יעקב

רבי יעקב יוקב אטלינגר זצ"ל

השגת הארת התורה וקדשה העליונה

כתב מהרי"ק (שורש ט) בשם רב האי גאון, יום זה רגילין אצלנו לרקד בו אפלו כמה זקנים בשעה שאומר קלוסיס לתורה, ואף שזו משום שבות הוא, נהגו בו התר משום כבוד התורה, עכ"ל.

ולכן יש להתאמץ בזה לרקד ולזמר לכבוד התורה, כמו שכתוב גבי דוד המלך ע"ה שפזז ומכרפו בכל עז לפני ה', וכן כתבו משם האר"י ז"ל, וכזה מקבל הארת התורה וקדשה עליונה.

והעידו על האר"י ז"ל שאמר שהמעלה העליונה שהשיג באה לו על ידי שהיה משמח בכל עז בשמחה של מצוה, ואל יאמר אדם אין זה כבודי וכבוד התורה לרקד לפני המון עם כאחד הרקיס, שהרי זה היה חטא מיכל בת שאול שהשיב לה דוד המלך ע"ה 'ונקלתי עוד מזאת' וגו' (שמואל ב' ו כב). (סי' תרסט סק"ט)

פלא יועץ

רבי אליעזר פאפו זצ"ל

סגלה נפלאה לזכות בכנים תלמידי חכמים

ומנהגן של ישראל תורה שעושים חתני תורה בכל שמחת התורה, וזמן שמחה הוא לכל ישראל, ישמח ישראל בעושי שמחה של מצוה לגומרה של תורה. וכן המרבה לשמח, ובפרט בעת שעושים השבע הקפות, מנהג חסידים ואנשי מעשה לפזז ולכרפר לפני הספרים בשירות ותשבחות ושמחות וגיל, והיא סגלה נפלאה לזכות לו ולזרעו לכתרה של תורה. (ערך חתן)

יסוד וטוהש העבודה

רבי אלכסנדר זיסקינד מהורודנה זצ"ל

הזהיר בשמחת התורה מבטח שלא תפסק התורה מזרעו

אחר תפלת העמידה דערכית זו, המנהג בכל תפוצות ישראל עם קדוש לעטר הספר תורה בכתרים ולהקיף עמהם שבע הקפות, והוא מנהג ותיקין, והוכא גם בזהר הקדוש ובתקונים, וכבר עלו זכרונם למעלה בפרק זה.

וכבר הוכא בספרים גדל מעלת האדם המרבה בכל מיני שמחות לפני הספר תורה, שפזז מעורר גם כן למעלה בעולמות העליונים הקדושים שמחה וחדונה עצומה, וכל הזהיר בשמחה של תורה ביום הזה בטוח שלא יפסק תורה מזרעו.

בן איש חי

רבי יוסף חיים ב"ר אליהו זצ"ל

סמך למנהגן של ישראל בשמחת תורה

מה שמרבים בשמחה לכבוד התורה היא מצוה גדולה, ובכל דבר יכון האדם לשם שמים, ויזהר מלערב בתוך השמחה של תורה שחוק וקלות ראש ח"ו, ואימת במדרש (במדב"ר ד ט) 'נדוד מכרפר בכל עז לפני ה' (שמואל ב' ו יד), מהו בכל עז, בכל פחו, מהו 'מכרפר' שהנה מפה ידיו זה על גבי זה וטופח ואומר וכו'.

ופרש באור שבעת הימים שהיה מכון להגביר הימין על השמאל, וחסד על גבורה, ורחמים על הדין, והנה מכון למתק על ידי זה חמשה גבורות הרמוזים בחמש אצבעות הימין, וחמש פעמים חמש בהפאה הם כ"ה, סימן לדבר פה תברכו את בני ישראל, ומכאן סמך למנהג ישראל בשמחת התורה.

מעשי צדיקים

גמרא סכה מצילה

בנות מלחמת העולם הראשונה לא ידע השוחט ר' מנדל טסלר לשית עצה לנפשו, האם להתיצב ולהתגיס לצבא כדרישת השלטונות, או להסתתר ולהיות טמיר ונעלם. לצער הרב, גם לא היתה לו האפשרות לנסע אל רבו הרה"ק **האהבת ישראל מוויז'ניץ זיע"א**, להתייעץ בנדון.

באחד הלילות חלם שרבו הקדוש בא אליו ואמר שילך להתיצב לצבא, ואם יקבל על עצמו ללמד מדי יום דף גמרא במסכת סכה, יזכה להנצל. הלה קים את דברי הרבי שנאמרו לו בחלום, ואכן נצל. (מדינת ישראל)

הספה מסגלת לפרנסה

ספר הרה"ק **הנחל יצחק מזוטשקא זיע"א** את אשר שמע מפי אביו הרה"ק **רבי חיים מרדכי מנדבורנא זיע"א**. שנה אחת הגיע הרה"ק **רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א** לשהות בימי חג הסוכות בעיר אחת, וקבע מושבו בביתו של נגיד שצוה לבנות לכבוד האורח החשוב סכה גדולה בחצרו.

לאחר חג הסוכות כאשר נפרד רבי מרדכי מהמארח, צוה ואמר, "את הסכה אין לפרק", לשנה האחרת חזר רבי מרדכי לאותה עיר, ומיד פשהגיע לבית הנגיד שאל האם הסכה עדין עומדת ונענה שכן.

שוב שהה הרבי באותה עיר כל ימי החג, ובעת שנפרד מהמארח צוה בשנית, "את הסכה אין לפרק". ברבות הימים הרגיש בעל הבית שהסכה עומדת בחצרו במשך כל ימות השנה מציקה לו, והחליט לפרק אותה.

לעצמו החליט שאף אם ישוב הרבי לעיר לשנה הבאה, הוא יבנה את הסכה מחדש, וקרא לנגר יהודי בשם משה לפרק אותה, בידעו שזו היא סכת הרבי, בקש משה להעניק לו מספר קרשים מהסכה הקדושה, העשיר נענה לו, ומשה בנה לעצמו מקרשים אלו

סכה קטנה.

בשהגיע רבי מרדכי לעיר בפעם הבאה, שאל מיד האם הסכה עומדת עדין ונענה שפרקו אותה, מששמע שמשה הנגר פרקה, שלח לקרא לו ושאל, "האם נכון הדבר שפרקת סכתי", והנגר השיב שעשה זאת על פי צווי בעל הבית.

התענין הרבי, "ומה עשית עם הקרשים", והוא ענה כי מקצתם לקח לעצמו ובנה מהם סכה, והשאיר אינו יודע. נענה הרבי ואמר, "מעתה בעל הבית ירד מנכסיו, ואתה משה תהפך לעשיר במקומו".

כאשר היה הנחל יצחק מספר ספור זה, היה נאנח ואומר, "כאשר שמעתי ספור מאחי רבי חיים מרדכי, נשארתי על מקומי נבוך ונרעש, היה קשה לי מאד מה חטאו של אותו בעל הבית, מכניס אורח שהיה מהנה את רבי מרדכי, וכי עבור שפרק הסכה בינתיים עד שיגיע הרבי ראוי לו להעניש כל כך ולאבד כל רכושו. הייתי נבוך בצערי, עד שנוכחתי בספור נוסף מרבי מרדכי, ועל ידי זה נתישב לי ספור זה".

פעם אחת נסע רבי מרדכי לשבת את שבתו באחת הערים, וכידוע היתה לו עבודה גדולה בהדלקת גרות בית הכנסת, הדלקה רגילה היתה של מאה וששים גרות, ופעמים רבות היה מדליק עוד גרות כהנה וכהנה.

בשהגיע לאותה עיר, בקש מבעל האכסניה שילוח לו ארז גרות לצרף הדלקותיו, ארז גרות עלה אז שמונה עשרה ריינוש שהיה הון רב, והיהודי הלז חשש להלוות סך כה גדול לרבי מרדכי, אך מאידך, חשש יותר שלא למלאות בקשת הצדיק.

הגם שאשתו התנגדה ואמרה שלא יתן כי הרבי לא יחזיר לו, הוא נטה יותר לתת וכן עשה, הלוח ארז גרות לרבי שהשתמש בכלם, ונפרד מן היהודי בלא לשלם את מחיר הגרות.

שמונה עשרה שנה חלפו עד שהגיע הרבי שוב לאותה עיר, קרא לבעל האכסניה ושלם לו את החוב

של ח"י ריינוש, ומיד חזר לביתו. כעבור זמן קצר הודיעו לרבי מרדכי כי בעל האכסניה הנזכר שבק חיים בפתאומיות, והוא הגיב, "הדבר כבר נגזר עליו לפני שמונה עשרה שנה, בשמונה עשרה ריינוש שלי החזקתי אותו שמונה עשרה שנה".

בזה נתישב לי פשר הספור הקודם, בודאי לא היה זה בתורת ענש על שפרק הסכה, אלא ראה הרבי שנגזר על אותו בעל הבית שייתמוטטו נכסיו רח"ל, לכן הטריח עצמו ונסע לחג הסוכות לאותו יהודי שצוה להעמיד לו סכה.

כוננו היתה שתהיה לו הסכה לסגלה לשמירת רכושו וכידוע מצות סכה מסגלת לפרנסה, לכן צוה שלא יפרקו את הסכה וכל עוד היא תעמד, יעמדו נכסיו ולא יתמוטטו, אך כאשר פרק המארח את הסכה ומשה הנגר הקים מנסריה סכה לעצמו, מיד עברה העשירות למי שהקים את הסכה. (נחל יצחק)

הרבי מצוה שיפסק הנשם

שמעתי מידי החסיד ר' שמואל אברהם ווינטער מווארשא, בשם אביו החסיד ר' ישראל סופר סת"ם מקאליש, שזכה להסתופף בימי חג הסוכות בצל הקדש של הרה"ק **רבי שמואל אבא מזיכלין זיע"א**.

בליל ראשון של סוכות אחר התפלה החל לרדת גשם בשפע רב, ולא היתה אפשרות ללכת ולקיים מצות סכה. באו וספרו זאת לפני הרבי, אך הוא לא הטוה אָזְנו לשמועה לא טובה זו וצוה להכין הכל בסכה פרגיל.

הרבי לקח בידו הקדושה את סדור האר"י ז"ל, ויצא מחדרו להכניס לסכה, כשראו החסידים שהרבי יוצא, יצאו כלם אחריו. כאשר הגיע לחצר והגשם היה שוטף כנחל, פנה הרבי לר' ישראל סופר שעמד סמוך לו וצוה, "ישראל, אמר שיפסק הנשם".

מהם רק לתלות כלם בספתו, ככל שיתלו יותר תפוחים בסכה, יצמחו יותר תפוחים בשנה הבאה על העצים.

בפיץ שלאחריו צמחו כמיות כה גדולות בפרדסים סביבות העיר, עד כדי שלאילנות הזה קשה לסבל את רב הפרות, אפלו פרות שדרךם להיות מתלעים כגון גדגדניות וכיוצא, גדלו בשנה זו נקיים לגמרי ויהי לפלא. (כב שמח החדש)

בזכות הסוחר נעשה רבי בישראל

ברצונו לעבד את ה' יתברך בהסתתר ובהצנע, נסה הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוסוב זיע"א בעל האהבת שלום למצא את פת לחמו בענף מסחרו של אביו הרה"ק רבי יעקב קופל חסיד זיע"א, לקחת סחורה בהקפה ולנסע לשוקים שבעירות הקטנות למכרה, ובחזרתו לפרע הקפותיו ואז לקחת סחורה מחדש באשראי.

בטיסמניץ מקום מגוריו אותה עת, התגורר גביר בשם אברהם אייזיק, שבבעלותו היתה חנות גדולה, ומידו היתה זאת לו, שנתן לו סחורה באשראי. ויהי היום, בעת שהביא לו רבי מנחם מנדל מעותיו המגיעים לו מכפר ובקש לקחת בהם סחורה חדשה, ראה הגביר את גדל דבקותו בהשי"ת בלי הרף וחדל מלתן לו עוד סחורה.

למקרביו הסביר הגביר כי חשש שהחוב אינו בטוח שיחזר אליו, בשוקים שכחי גנבי, וצריך להסתכל בשבע עינים על הלוקחים שילכו להם בלי נטיל"ת דים, גם אם נותנים בהקפה, הנוגשים אצים ויפטירו בשפה, ומה יעשה אברך כזה הטרוד בדבקותו, הלא יגבנו ממנו דים או יקחו בהקפה ולא ישלמו לעולם, ומאין יקח מעות לפרע.

אחר שלקח הגביר את כל הכסף המגיע לו ולא הסכים לתן בידו סחורה נוספת באשראי, לא יכל רבי מנחם מנדל להמשיך לצאת ולבוא במסחרו כדי פרנסתו, מאפס סחורה ואפס דמים.

למטותו, בליל ראשון של חג הסוכות העלוהו לסכה, שיאכל לכל הפחות כזית ראשון בסכה.

אחר שאכל מעט נותר רבי צבי הירש לבדו בסכה, ור' יעקב משמשו רץ להביא לו גם מעט מרק של בשר, כשחזר מצא סמוך על שלחנו זקן לא מפר, ר' יעקב חשב שזה אורח שבא לבקר את הרבי החולה, ונתן לו שלום.

בשיצא ר' יעקב וחרז ושוב לא ראה את הזקן, שאל את הרבי מה טיבו של זקן זה שלא ראהו נכנס ולא ראהו יוצא, אמר לו הרבי, "מאחר וראית אותו שמע מנה ראוי אתה לכפר, דע כי היה זה אברהם אבינו ע"ה האושפיזא של היום, שבא לשבת במחצתי בסכה". (צבי לצדיק)

בזכות נוי סכה

בסביבות העיר אלעסק גדלו הערלים פרדסים גדולים שהתפרסו על שטחים נרחבים בהם צמחו פרות שונים, היהודים היו רוכשים את הפרות ומוכרים אותם בעירות אחרות, ומזה מצאו כדי פרנסתם.

ארע שהיו שלוש שנים רצופות בהם כמעט ולא צמחו פרות, על ידי זה התרוששו הנכרים ולא היה בידם מעות לשלם את חובותיהם וגם לא לרכש בחניות היהודים, עד כדי שקל המסחר בעיר שבת מחסר מעות.

התאספו בעלי בתים רבים ונכנסו לחדר הרה"ק רבי חנוך העניף מאלעסק זיע"א, שככו לפניו שיחם אודות צער פרנסתם, עד שנענה והבטיח שינשעו בישועה רבה.

נוהג היה הרבי מאלעסק לתלות בסכתו תפוחים רבים לנוי סכה, אף בשנה זו עקב המחסור לא נמצאו באזור אלעסק תפוחים לתלות בסכה, והרבי שלח שליח מיוחד לקנות בבראדי שק תפוחים.

כשהגיע השק מבראדי, צוה הרבי באזהרה גדולה שלא לאכל אפלו אחד

משילא ענה ר' ישראל מאומה, פנה אליו הרבי בשנית ושאל, "ישך אל, מדוע אין אתה אומר", אז פתח פיו ואמר בשפה רפה, "הרבי מצוה שיפסק הגשם", בו ברגע פסק הגשם מלרדת, ובאותה שנה כבר לא ירדו גשמים כל משך ימי חג הסוכות. (להב אש)

נחילי מים בסכה

באחת השנים שהה הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א בבבלגיה בימי חג הסוכות, במהלך סעודת החג החל לרדת גשם שוטף, זלעפות מטר דפקו בעז על הסכה, והגירו נחילי מים אל תוך הסכה.

הקור העז וגשם הזלעפות הניסו את יושבי הסכה לתוך הבית, אף הרבי לא מש ממקומו, הוא ישב, כשפניו קורנות משמחה עלאית, וזמר מזמירות החג בחזק ובהתלהבות. למליו קשה היה לעמד בקור העז וברטיבות המחלחלת, אולם הרבי אחוז היה שמחה עצומה, כאלו לא שת לבו לכל המתרחש סביב.

אחר שהתפזרו העבים והגשם חדל לרדת, בקשו החסידים להבין את פשר הדבר והרבי הסביר, "במשנה במסכת סכה (פ"ב מ"ט) מבאר כי כשירדים גשמים, משול הדבר לעבד שבא למזג כוס לרבו, ושפך לו רבו קיתון בפניו.

מה עושה העבד כששופך לו אדונו קיתון בפניו, שאל הרבי ומיד השיב, "אם שוטה הוא, בורח, אולם אם פקח הוא, נשאר כדי לרצות את אדונו, ואדרבה, שמח הוא גם כשרבו גוער בו וגם כששופך קיתון בפניו, מאשר על הקשר שיש בינו לבין אדונו, ומנסה לרצות את אדונו ולהיטיב את מבטו עליו". (מאיר החיים)

אברהם אבינו האושפיזין הגיע

בימי ראש השנה יום כפור, בהיות הרה"ק רבי צבי הירש מויזניטוב זיע"א בצל רבו הרה"ק רבי יעקב יצחק מלובלין זיע"א, נפל למשכב ונשאר בלובלין רתוק

בהתרברבות על הצלחתו הגדולה, להשיג אתרוג מהדר ומיחס שהרב מגריצא חפץ בו כל כך.

ביום טוב ראשון של סכות עם הגן החמה אץ ר' חיים אל הארון, נטל ממנו את קופסת הכסף והאתרוג בתוכה, והלך אל הספה כדי לברך עליו. אך עיניו חשכו כאשר פתח את הקופסא, בראותו כי הפטם שבור והוא מנח מביש בצדי האתרוג, מיד התמלא ר' חיים צער, והבין כי הדבר ארע לו מהקפדתו של הרב מגריצא. (כרמנו ח)

מנענע את כל העולם בנגנוניו

ביום טוב ראשון של חג הסכות, מצאו בני הבית את הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א בוכה, מאחר וכידוע היתה העבודה של הרבי מרופשיץ בבחינת הסתר גדול, ובהלו בני הבית שלא הרגלו לראותו בכך, ובקשו לברך על מה הרעש ולפשר סבת הבכי.

לאחר הפצרות רבות הסביר רבי נפתלי, שהוא מצטער על שלא זכה לקים מצות נטילת ארבעה מינים כמו תלמידו, הרה"ק רבי צבי הערש מרימנוב זיע"א.

אחר באר פונתו הקדושה, "אני מברך היטב לעצמי אתרוג מהדר מן המהדר בלי שום פגם, מה שאין ביכלת אנשים מן השורה לקחת לעצמם. הון תועפות הנני משלם על האתרוג המיוחד. אחר כך אני מכין עצמי בדחילו ורחימו לקים מצות בוראי, מה גם שאני מיחס ונכדו של הרה"ק רבי איציקל המבורגער זצ"ל.

בכל זאת, איני מגיע למדרגת נטילת לולב של הרבי ר' הערש, בהיות שאין הפרוטה מצויה בכיסו, הוא רוכש לעצמו אתרוג פשוט, הוא עצמו בנו של יהודי פשוט בלי שום יחוס מיוחד, ובכל זאת בנטילת לולב שלו, הוא מרעיש את כל העולמות העליונים בנגנוניו, מה שאני לא זכיתי לכך עם כל מעלותי, על כן אני בוכה לפני השי"ת, שאזכה גם אני למעלה זו". (רזא יקריא)

לרבי מנחם מנדל במתנה, מני אז נטה לבו לחסידים ונתקשר בידידות מיחדת לרבי האהבת שלום. (אבן שתייה החדש)

האתרוג ששיד לרבי

הרבי מאלכסנדר הרה"ק רבי יחיאל זיע"א, כהן קרב בעיר גריצא, פונסותו ממשפחת הרבנות היתה בצמצום, והוא היה נוהג להביא לפני חג הסכות אתרוגים ולמכרם לבני קהלתו.

ממכר האתרוגים התנהל בצורה כזו, לפני הקונה היה מנח ארז סגור מלא באתרוגים עטופים, הקונה היה משלם את מחיר האתרוג שהיה אחיד, שלושה רובלים, ומושיך לו אתרוג אחד מן הארז.

בין הקונים שבאו לבית הרב היה גם אחד שלא היה מאנשי העיר, אלא עבד ביערות הסמוכים לגריצא כמנהל חשבונות בשם ר' חיים, טרם נסע לביתו לקראת החגים, הגיע אף הוא לקנות אתרוג, הוא בא ושלם, נטל אתרוג חתום, והלך למעונו.

באתרוג העטוף שרכש, אפלו לא טרח לפתח ולהביט כשהוא אומר בלבו, הרי כלם כשרים ונבדקו על ידי הרב, ומאי נפקא מינא לי כיצד מראהו. אחרי רגעים מספר הגיע למעונו שמש בית הדין וקרא לו לגשת אל בית הרב, והלה רץ בהפזה.

כשהגיע התנצל רבי יחיאל ואמר, "בטעות הנחתי בין האתרוגים המיעדים למכירה גם את האתרוג שלי, ובטעות לקחת אותו, אבקשך אפוא כי תחזיר לי את אתרוגי, וטל לך אחר במקומו".

מכיון שהגיעה לידו מציאה בהסח הדעת, אתרוגו של הרב, לא ותר רבי חיים וסרב להחזירו, הרב הבטיח לו אתרוג אחר חנם, אף הוא בשלו, "אתן לך אתרוג בחנם ועוד עשרה רובל, ובלבד שתחזיר לי את האתרוג", התחנן רבי יחיאל, אף הלה סרב.

כשראה הרב כך, ספק כף אל כף ואמר, "יותר אין ביכלתי לעשות". ר' חיים נסע לביתו ואתרוגו של הרב מגריצא באמתחתו, בביתו ספר

ברבות הימים משנתפרסם שמו לרבו של חסידים, התפאר אותו גביר בפני החסידים כי הוא היה הגורם שרבים נעשה רבי ביישראל, על ידי שהשביתו מלנסע לשוקים, ועל החסידים להחזיק לו טובה בעד זה.

בעבר מספר שנים התקרב חתן אותו גביר שהיה בן תורה וירא שמים לחסידים, על אפו וחמתו של חותנו בקש לנסע לקאסוב לראש השנה. הדבר נתודע לחותנו טרם נסעו, ואחר ששמע כי זמן נסיעת החסידים הוא באשמרת הבקר של יום כ"ח אלול, התחכם וסגר את כל פתחי ביתו למען לא יוכל חתנו לנסע עמם.

באשמרת הבקר הגיעו החסידים לבית דירתו של החתן דנו, והנהו סגור ומסגר, מה עשו החסידים להוציא ממסגר אסיר, שבו לביתם והביאו הרבה כרים וכסתות, הציעו על הקרקע סמוך לחלוו, והחתן דנו קפץ מהחלוו על גבעת הכרים והכסתות בלא פגע.

בני החבורה נסעו יחדיו לקאסוב ויהיו שמה בראש השנה, האברך שאב שפע קדש וגם שמע חדושי תורה, ותדבק נפשו בנפש הרבי בלקחו ברכת פרדה מהרבי זכר את אשר עשה למרות רצון חותנו, ואשר תהם העיר על המעשה, דאג לעתידו ואמר לרבי, "אנה אני בא".

אמר לו הרבי, "אל תדאג מאומה, אמר פריסת שלום לחותנך שהוא ממכרנו, וכו שאני מבקשו שישלח לי במתנה אתרוג נאה", האברך שב לביתו, ולפליאתו התקבל בסבר פנים יפות מחותנו וכל בני ביתו.

כאשר סח לחותנו את דברי הרבי, תמהו כלם על בקשת האתרוג, כי אין זה מסחרו של חותנו כלל, אולם מה יקר היה החזיון, כי פתאום נשלחו לבית אברהם אייזיק על ידי סוחר ממכריו אתרוגים יפים.

לרגל מסחרו הגיע מכרו למדינת יון, שם הזדמנו לידו אתרוגים מהדרים, ומהם שלח אליו. אברהם אייזיק ברר את המבחר שבהם ושלחו

הושענא רבא

יום השוק בשמים

ביום הושענא רבא פגש הרה"ק קדשת ציון **מבאבוב** זיע"א הי"ד באברך הנחפז לדרך, והתענגן להיכן אצה לו הדרך ביום קדוש זה, משענה האברך שהיום יום השוק בעיר פלונית, הגיב, "הלא היום הוא יום השוק בשמים." (נחלתינו)

יום ישועה

מעשׂה באברך מבני חוץ לארץ שכבר עברו למעלה מחמש שנים מנשואיו, ועדין לא נפקד בזרע של קימא. באחד מימי חדש אלול תשנ"ג, בהיותו בארץ ישראל לרגל שמחה משפחתית, נכנס עם אביו אל הרה"ק הפני מנחם זיע"א להתברך לרגל השמחה, ובאותו מעמד הזכיר האב את הבן לישועה.

הביט עליו הרבי מפך רגל ועד ראש, ורמז לו שיחזר ויכנס בהזדמנות אחרת. למחרת בקש האברך מהגבאי ר' חנינא שיפ' ז"ל, כי מאחר ובמים אלו העמס רב והוא עדין שוהה בארץ ישראל עד לאחר החגים, כאשר יראה שהשעה כשירה לכך יתקשר אליו להודיעו שייגיע.

באחד מימי חל המועד סכות, הודיעו הגבאי שהרבי מזמינו לבוא אל ביתו בליל הושענא רבא, בערב של יום עלה האברך אל בית הרבי בחיל וברעדה, ונתבקש להכנס אל הסכה, הרבי פתח את הספר שפת אמת שהיה מנח על השלחן, ודפדף לקטע 'הושענא רבא' שנת תר"מ, אחז את הספר עמו יחד, ויקרא משם בקול את כל דבריו הקדושים מלה במלה.

"ערכה נגד אלו שאין להם טעם וריח, אם כן מה חשיבותם, אף הפה שהוא עקר כחן של ישראל, 'הקל קול יעקב', והיא בחינת דוד המלך ע"ה, כי ג' מינים הן ג' אבות, ודוד המלך ע"ה אמר 'ואני תפלה'.

אם כי בודאי קול הצדיקים שיש להם טעם וריח עולה למדרגות רבות ביותר, אף על פי כן יש להם תערובות

מעשים טובים, מי שאין לו טעם וריח, הוא רק תפלה בלבד וזה שנאמר (תהלים קב א) 'תפלה לעני כי יעטף', שמתעטף כולו בתפלה כמו שכתוב (סם סט ד) 'ואני תפלה', וזה ערב לפניו יתברך, ונקראת ערכה.

לכן נקרא הושענא רבא, כי ביום זה נושעים גם השפלים שאין לה טעם וריח כנ"ל, והוא ישועה גם לדורות השפלים שלנו שאין לנו רק תפלה. וביום זה נפתח שערי תפלה כפיהם של ישראל והוא גמר יום הכפורים, והמשכיל יבין.

משפטים אמר הרבי לאברך, "הושענא רבא הוא יום גדול, ראה להתפלל היום היטב בהושענא רבא, ותזכה לישועה גדולה". מספר בעל המעשה ר' שלמה אשר טאובר, יצאתי נרגש מבית הרבי ונסעתי אל הכתל המערבי, שפכתי שיח בתחנונים ואמרתי את כל התהלים, בחסדי ה' אותה השנה נושעתי. (תולדות הפני מנחם)

יום הדין

בימי רבי יהודה חסיד זצ"ל הטל חיוב מס גדול על כל הקהל, ובתוך הקהל היו שני תלמידי חכמים עשירים שבקשו להפטר מהמס מטעם שהם פטורים מן הדין, בתחלה נתרצה הקהל לבקשתם, עד שקמו שני עשירים מן הקהל ומחו בדבר, והעריכו בעל כרחם, לא נשלם חדש ימים עד שמתו, וערב ראש השנה היה.

בליל הושענא רבא נתנמנם החסיד, וראה חמור נושף אחד משני עשירים אלו בכתפו, סוחר אותו סחוב והשלך כשעתים, אחר כך משליכו לאשפה, אחר חוזר ולוקח את העשיר השני, ועושה לו כדרך שעשה לראשון.

נדדעזע הרב ושאל, "מה חרי האף הגדול הזה, במה פשעתם לה' אלקי ישראל שתכפו במכות אכזריות כאלו", והם השיבו, "על שהסכימו הקהל לפטר שני תלמידי חכמים מן המס, ואנו הערכנו אותם בעל כרחם".

שאל הרב מדוע המשפט מגיע להם על ידי חמורים, והשיבו לפי שתלמידי

חכמים נמשלו לחמור בעולם הזה, שנאמר (בראשית מט יד) 'יששכר חמור גרם'. (מטא מלך בטם מראות אליהו)

הושע נא עלית שבטים

ספר הרה"ק רבי יהודלי הורביץ זיע"א. הרה"ק האמרי חיים מוויז'ניץ זיע"א היה מספר פעמים רבות שהיה בימים האחרונים של סכות אצל דודו הרה"ק העטרת ישועה מדז'יקוב זיע"א, שנה אחת בשעת הושענא אמר בבכיות עצומות, "אבא שלי מאיר בן חיה אמר, 'הושענא עלית שבטים', רבוננו של עולם, אם יש חלילה שבטים על בני ישראל", דינים מלשון 'שבט', 'תעלה אותם בחזרה אליך'. (יהודה מחוקקי)

הושע נא למען פארוך

להושענא רבא בשנה האחרונה עלי אדמות של הרה"ק הקול אריה זצ"ל, התכנסו לעיר מארע מקרוב ומרחוק צבור גדול שבאו להסתופף בצלו הקדוש, שערו שמספרם הגיע לכשלוש מאות חסידים ואנשי מעשה, אחר שפשטה שמועה בין החסידים כי עתה אחר הסתלקות הרה"ק הייטב לב זיע"א, ישמש הוא כרועה צאן עדת החסידים בהונגריה.

בליל הושענא רבא נפלה תרדמה על הקול אריה, כשנתעורר ספר שחלם כי הייטב לב כבדו לדרש גרבים, וקטב הדרשה היה על עגן השנוי בין הושענא רבא בה"א והושענא רבא בא"ף, הקול אריה סים ואמר, "אמרתי על זה דברים נפלאים".

למחרת נהג הקול אריה כמנהגו מדי שנה, לדרש בעת שמסבין הבימה עם הארבע מינים, מיד בהקפה ראשונה דבר בענין זה של החלוק בין הושענא רבא בה"א ורבא בא"ף ואמר דברים נפלאים כדרכו, גם דרוש דרש דברי כבושין בבכיה רבה ובלב קרוע ומרתח, עורר רחמי שמים על גלות השכינה ועל עלבון התורה והעדר כבוד ישראל.

אחר התיפח בבכי מר על אבדן גדולים וצדיקים כי נשארנו דור תום, בקול

שאגת ארי צעק, 'הושענא למען דתך' 'הושענא למען הודך' וכו' פשהגיע ל'הושענא למען פארך' צוח, 'רבונו של עולם, איה פארך, אחרי שנטל פארן של ישראל, הייטב לב מסיגוט.

מרב צעקות ובכיות נחלש הקול אריה עד מאד, באמצע הקפה שניה הרגיש אפיסת כחות, נתן את הלולב ומיניו לאשר על ידו ואמר, ל"ו ל"ב אותיות לולב, כי הרגיש חלשה גדולה בלבו, כעבר רגע קט, התעלף וקרע גפול באמצע ההקפות. (תולדות הקול אריה)

הושענא למענה אלקינו

ספר יהודי ישיש מיוצאי נאסויד, כי אביו רגיל היה לנסע אל הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א לקראלי לכבוד שני ימים טובים האחרונים של סכות, כשהוא לוקח עמו את בנו המספר, ומדי שנה בעת שחזרו לנאסויד עירם, היו הולכים אל הרה"ק מנאסויד זצ"ל לקחת ברכת שלום, שנה אחר שאל הרב את אביו מה היה בהושענא רבא בקראלי, כי שמע שהיה מיוחד.

ספר אביו לרב כי בעת דרשת הרב היתה התעוררות כה גדולה, שאינו זוכר כל ימיו התעוררות כזו, וספר לרב מנאסויד את דברי הרבי באותה דרשה, כי הוא התחיל ודרש במשל.

בלב ים הפליגה ספינה עם אנשים רבים, ביניהם מנהיגי הספינה שהיו לבושים בגדים חשובים וכל העם כבדו אותם כראוי להם, כיון שהם מנהיגי הספינה ויודעים היטב כל הדרכים, ועליהם סומכים כל אנשי הספינה.

ויהי היום, החלה נושבת רוח סערה, מנהיגי הספינה נלחמו עם הרוחות בכל כוחותיהם, עד שחלפה הסערה ונצלו כלם, אבל אז לא ידעו להיכן להמשיך, האם לנסע ימין או שמאל, ואיזה מקום הוא למזרח ואיזו למערב.

כל העת ישבו הנוסעים במקומם בשלות הנפש, כי לא ידעו מהנעשה בחדר מנהיגי הספינה, פתאום באו קברניטי הספינה ואמרו, "ידענו שאתם סומכים עלינו, תדעו כי אחר הרוחות הרעות

שעברו עלינו, גם אנחנו לא יודעים את הדרך היכן לנסע, ואין אנחנו יודעים ימין או שמאל, כעת צריך שכלנו ביחד נצטרף לחשב, כיצד לצאת מן הים.

סיים הרבי ואמר בענות קדשו, "אבותי ואבות אבותי היו מנהיגי הספינה, הם היו מעוררים את הצבור איזה דרך ישכן ואיזו היא הדרך הישר לעלות במעלות השם יתברך, היו מתפללים על כל הצבור, והיה על מי לסמוך.

עכשו הוא באותה בחינה כמו אחר הרוחות הרעות, כמוני כמוכם, כלנו עדה קדושה וכלנו בבחינה אחת, אין אנחנו יודעים באיזה דרך לנסע, על כלנו ביחד לטכס עצה ולהתפלל ולצעק יחד אל השי"ת, שישכנו לגמר חתימה טובה. סיים הרבי ואמר, "נצעק כלנו ביחד, 'הושענא למענה אלקינו הושענא'". (זכר צדיק לברכה)

סגלת הערבנות

אברך שלא נפקד בזרע של קימא כמה שנים אחר נשואיו, לקח בשעת התפלה מהערבות של הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א, לאחר מכן שאל את פי הרבי האם יעשה את הסגלה המוכתרת בספרים הקדושים, שהוא וזוגתו ישנו ממים שנתבשלו בהם עלי הושענאות, הרבי הורה לו שיעשה זאת, וכן הנה, האברך נושע בבנים.

עוד מספר שפעם בקש אברך שלא היו לו ילדים מחברו, שישתדל לקחת עבורו מההושענאות של רבי שלמה כדי שיהיה לו לסגלה, החבר ההוא עמד קרוב לרבי בשעת הושענאות, ומיד אחר הושענאות הסתובב הרבי וזרק את הושענאות לתוך ידיו, הוא נתן מההושענאות לחברו, שנושע בתוך זמן. (זכרנו לחיים)

שמחת תורה

עבודה מפלגה בימים הקדושים

ספר החסיד המפרסם רבי ישראל שמעון קסטלניץ זצ"ל, זכיתי להיות אצל הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א בהושענא

רבא, את ההלל וההושענאות אמר בנעימות וערבות שלא מעלמא הדין, הנענועים היה עושה בדבקות גדולה, תוך בכיות עצומות בדמעות שליש.

באמצע הנענועים היה שר נגוני דבקות בנעימות גדולה ובין הקפה להקפה היה אומר דברי כבושין כמנהגם של אדמור"י צאנז, לא היה אחד שלא הרבה בתשובה מרב ההתעוררות שהשנה סביבו.

בהושענא רבא גמר להתפלל כשעה לפני השקיעה ומהר לאכל את הסעודה, אחר הפסקה קצרה נכנס לתפלת מנחה ומעריב, והתחיל בהקפות שנמשכו עד לאחר חצות הלילה. עבודתו הקדושה בהקפות לא נתנת לתאור, רוקד היה שעות רצופות עד אפיסת הכחות ממש, מתוך שמחה אמיתית והתלהבות עצומה. (מזקנים אתבונן)

אמר אתה אתה הראת'

רבנות התריע הרה"ק האמרי חיים מוויז'ניץ זיע"א מפני תחבולות היצר הרע, אשר רצונו להתחבר אל האדם גם בעת למודו ובתורתו, ללמד עמו בשתפות, וכן בתפלה, להחדיר בלבו גאון התנשאות וגבהות הלב מתורתו ומתפלתו.

בהקשר לכך ספר, בהיות הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א אברך סמוך על שלחן חותנו, קנה החותן עבורו את הכבוד לומר לפני התבה את הפסוקי 'אתה הראת' בשמחת תורה.

נגיש רבי לוי יצחק אל העמוד ונטל את הטלית בידו לגשת לפני התבה, אך מיד הניחה, אחר לקח שוב את הטלית, ושוב החזירה והניחה על מקומה, כך עשה מספר פעמים, ולבסוף לא אבה ללכת לומר 'אתה הראת' לפני העמוד כשהוא מזדעק, "אם אתה חסיד ואתה ירא שמים, אמר אתה אתה הראת'".

התנהגות מוזרה זו היתה לפלא בעיני הקהל, חותנו של רבי לוי יצחק נעלב והתבייש מהקהל הנוכח לבית הפנסת, לאחר מכן כששב לבית החותן שאל את חתנו ברגזה, "מדוע לא ירדת לפני התבה ב'אתה הראת'".

הדרך, כשבא לביתו וספר המעשה, מאז לא עכבתו זקנתי מלנסע לסיגוט באמרה, "עם רעבליס כאלו ועם חסידים כאלו, לא מתחילים". (אטל אברהם עם ליקוטי צבי)

אני סימתי לרקוד, כעת תמשיך אתה להסתובב

בשמחת תורה האחרון לימי תייו, רקד הרה"ק רבי אליעזר מדז'קוב זיע"א בהקפות עם הספר תורה כדרכו בקדש, אחר שלש הקפות פסק ואמר לבנו הרה"ק רבי משה מרוזנודוב זיע"א, "אני סימתי לרקוד, כעת תמשיך אתה להסתובב". (החנמה מא"י)

שמח זבולן בצאתך וישכר באהליך (לג יח)

לפני הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זיע"א בא חסיד והשיח דאגתו וצערו, בתו מארסת לבחור מתמיד ירא שמים ותלמיד חכם היושב על התורה ועל העבודה, למגנת לבו נכנסה בה רוח שטות ורופה לעזב את השדוף, בהטעימה שחשקה נפשה בבחור שאמנות טובה בידו ויוכל להביא טרף לביתו. ככל שמנסים לפתותה ולפייסה שלא תעשה את הצעד הרע, היא נשארת בשלה ואינו יודע לשית עצה בנפשו.

נענה הרבי ואמר, "אמר לבתך שכאשר בחור היושב ועוסק בתורה יוצא אחרי כן למסחר, הוא מצליח יותר מכל הסוחרים והתגרים הותיקים והממלחים, אין ספק שבכשרונותיו הוא עולה על כלם. תלמידי חכמים העמלים והוגים בחכמת התורה, חדודים ושונונים כל כך עד שכל הסוחרים מתגמדים ונעשים כצל לעמדתם, התלמידי חכמים החריפים".

בזה באר רבי ישכר דב את הפסוק 'שמח זבולן בצאתך, וברש"י, הצלח בצאתך לסחורה, וישכר באהליך, אימתי יכולים הזבולון לשמח במנת חלקם ולהצליל במעשי ידם, רק כאשר וישכר באהליך, שישכר יושבים ועומקים בתורה ואינם מתערבים בעסקיהם של זבולון, לו היו ה'ישכר' בני התורה יוצאים לעסק בסחורה, כעבר תקופה קצרה ישארו זבולון בלא כלום. (פניני האוצר)

ממנו, "הירשל, למה מוסיפין היום לקרא גם פרשת בראשית", הרבי שתק כמה רגעים אחר פתח אומר.

חושב אני שהוא כדי שאם יכנס אדם מישראל לבית הפנסות בעת שכלם רוקדים ושמחים לכבוד התורה, ובקדוה שהוא לא פתח ספר במשך כל השנה יפל רוחו בקרב, מה לו ולשמחה זו, לכן מתחילים לקרא ביום זה מ'בראשית', לומר לו שמח גם אתה בשמחת התורה, אם לא למדת עד כה לא תתיאש, יש לך הזדמנות להתחיל עתה מחדש. (נר ישראל)

עם אלו לא מתחילים

אבי זקני רבי שלמה זלמן פרידמן ז"ל היה גר בעיר סאטמאר עד החרב, והיה חסיד נלהב של הרה"ק הקדושת יום טוב זיע"א, והיה נוהג לנסע ולהסתופף בצל הקדושת יו"ט ביום טוב, אף שהיה לו משפחה גדולה עם בנים ובנות, אבל אשתו עברה אותו תמיד מלנסע לסיגוט, כי היתה מבקשת ממנו להשאר בבית ביום טוב.

שנה אחת לפני יום טוב שמיני עצרת הלכה אשתו אל החנות, פתחה את הקפה, ולקחה את כל הכסף שהיה מנח בה כדי שלא יהיה יכול לנסע לסיגוט, גם ידעה היטב שאיש חשוב כמותו יתביש ללוות ממכריו או שכניו עבור הוצאת הדרך.

אחרי שנים את הכנותיו ועמד הכן לנסע, הלך לחנות לקחת את הכסף שהיה מוכן לו לצורך הוצאת הדרך, פתח את הקפה, ונדהם לראות שכל המעות שהיו בה נגנבו, בלית בררה התישב בחנות ואמר תהלים.

פתאום נכנסה ערלית לחנות, ורכשה אצלו כמות נכבדה מסחורה ישנה שכבר לא עמדה להמכר, ממנה הרויח די להוצאת הדרך. הוא רץ מהרה אל תחנת הרכבת והצליח לתפס את הרכבת האחרונה שיצאה לסיגוט לפני יום טוב.

כאשר הגיע לקדשת יו"ט לקבל שלום, אמר לו הקדושת יום טוב, "נו זלמן, שלחתי לך עבור הוצאות

השיב רבי לוי יצחק, "לפני שהלכתי אל העמוד, בא אלי היצר הרע ובקשני, אני רוצה לומר 'אתה הראת' עמך יחד, שאלתי איזה קשר יש בינינו, מה לי ולך, והוא השיב שהוא חברי וירא שמים כמותי, עניתי לו, הרי אני יושבתי אצל רבי, הרה"ק רבי זב בער ממעורר יטש זיע"א, והוא ענה, גם אני עמך יושבתי שם.

אמרתי לו, אני חסיד, והוא השיב לי גם אני חסיד וגם ענו, כך התנפחתי עמו עוד ועוד, לבסוף אמרתי, אם כן, אמר אתה לפני התבה, עמך יחד אני רוצה לומר 'אתה הראת', והנחתי את הטלית.

על פי עבדה זו באר האמרי חיים את הכתוב הנאמר במצות אכילת קרבן פסח (שמות יב מג), 'כל בן נכר לא יאכל בו', 'בן נכר' מרמז על היצר הרע, אסור חלילה שהוא ישתתף עמנו בעת אכילת קרבן הפסח וכזית מצה. (שרפי חודש)

רוקדים לשמה

בהשכמת הבקר של שמחת תורה, נצב הרה"ק רבי יהודה לייב אשגל זיע"א בעל הסלם סמוך לחלון בית הפנסות שבשכונת הבוכרים, קרא לתלמידו רבי דוד מינצברג זצ"ל, והחנה לו בידו שיראה את המראה הנשקף מבעד לחלון, בחוץ פזזו ורקדו בכל עז חבורה גדולה של בעלי בתים, כשספר תורה בידם.

אחר התבטא בעל הסלם ואמר, "תראה איך הם רוקדים לשמה", תמה רבי דוד ושאל, "איך יתכן שאנשים פשוטים ירקדו לשמה", והרבי ענה, "להם אין שום טעם והנאה מן התורה, הם רוקדים לשמה ללא שום פניות עצמיות, אם היתה להם הנאה מן התורה, היו רוקדים שלא לשמה אלא לשם ההנאה". (הסולם)

מתחילים מבראשית

ספר החסיד ר' הירשל מליעווא, שכאשר נכנס ביום שמחת תורה אל הרה"ק רבי נחום בערניו מסאדיגורא זיע"א, נשאל

סוכות

אברהם יוסף לרפואה שלימה. אדהכי והכי גם התפארת שמואל וחתנו הגרי"מ הגיעו תיכף לבית הרבי כדי לבקש דבר ישועה ורחמים.

הישמח ישראל בראותו אותם מזועזעים ונבהלים הבין תיכף את אשר אירע, ובחכמתו שאל: אמרו נא לי מי האברך שנפל? האברך שרץ לא היה יכול לפצות את פיו מרוב בהלה שאחזתו, ולכן רבי יצחק מאיר זינגר הוא שנענה ואמר: אברהם יוסף הכהן פאטאשניק בן רבקה רחל הוא זה שנפל. נענה הישמח ישראל ואמר: "הוי, התחלתי עם ר' לייביש כהן" [אשר כפי הנראה היה אביו או זקנו של אברך זה], ותיכף פנה אל אחיו התפארת שמואל ואמר לו: הרי סכנת נפשות היא זו ומפני מה אתם ממתנינים? עליכם להזדרז תיכף אל העיר לודז' ולהזמין משם שני פרופסורים גדולים שיבואו מיד ויראו כדת מה לעשות להצלת האברך.

הללו מיהרו לעשות כדבר הרבי, ולא חלפה שעה עד שכרכה מהירה נראתה בשערי אלכסנדר ועליה צמד פרופסורים בכירים שמיהרו לבדוק היטב את האברך הנופל, אלא שהכרת פניהם לא בישרה טובות. לאחר בדיקה מעמיקה נענו הפרופסורים ואמרו פה אחד: כי לצערם נאלצים הם לקבוע שמצבו של האברך אבוד וכי אין לו תקווה. עיניהם הרואות שבמהלך הנפילה העוצמתית התהפכו כל אבריו הפנימיים של האברך, וסיכויי להשאר בחיים נמוכים.

אחד האברכים ששמע את דברי הפרופסורים רץ במהירות אל הישמח ישראל ואמר לרבי: הפרופסורים שהרבי ציווה להזמין מלודז' הגיעו, והנה הם מייאשים אותנו לגמרי. לדבריהם, יש לו ריסוק אברים ושעותיו עלי אדמות ספורות... הרבי הקשיב לדברי האברך, אך לא הזדעזע. הרבי אף הגיב בביטול מוחלט: אהה, זה מה שהם אומרים, אנחנו עוד נראה... לאחר הרהור, המשיך הרבי והוסיף לומר: הייתה להם טעות...

מצבו של האברך היה חמור מאד, הוא אמנם חזר להכרתו אך לא היה יכול להיז אף אבר מאבריו. היו כאלה שניסו להאכילו בכפית, אך הוא פלט הכל מיד. הוא שכב על מיטתו בלי נוע וכמעט בלי חיות. הישמח ישראל ביקש מדי רבע שעה להודיעו מה שלומו של האברך, ואכן פעם בחמש עשרה דקות מיהר שליח להודיע לרבי את מצבו של האברך, שכמעט ולא השתנה.

את הקירות הגבוהים של הסוכה בנו זה מכבר בנאים מומחים, אולם את הסכך ביקש הרבי שיניחו אברכים חסידיים יראים ושלמים. הזמין איפוא הישמח ישראל את החסידים שנבחרו למשימת קודש זה, והשמיע באזניהם דברי אלוקים חיים אודות עניין הסוכה ומעלתה. לאחר שסיים, ביקש הרבי להוסיף עוד עניין חשוב: הלא תדעו את אשר קבעו חכמינו זכרונם לברכה "חמירא סכנתא מאיסורא". דעו לכם שהסכך עליו להיות מונח בגובה רב מאוד, כשמונה עשרה אמות, ונפילה ממקום גבוה כזה תוצאותיה הרות אסון. עליכם להשגיח היטב על כל מעשיכם ולסכך את הסוכה במתינות ובהירות, לבל יפול הנופל ממנו.

משהגיעו האברכים לסכך את הסוכה הם חילקו ביניהם את התפקידים: חלק מהאברכים ישבו על אותם הקרשים במרומי הסוכה, אותם הקרשים שנועדו להיות ה'מעמיד' של הסכך, וחלק עמדו למטה להושיט את ענפי הסכך למעלה, אל חבריהם שנטלו מהם את הסכך והניחום במקום הראוי להם.

הכל היה יכול להיות על מי מנוחות עד שלפתע הגיע בחור נמרץ שרצה אף הוא לקחת חבל במלאכת הקודש ולהשתתף במצוות סיכוך סוכתו של הרבי, הוא עשה מעשה פזיז ביותר: הבחור תפס את אחד מענפי הסכך והעפף אותו באופן שהוא חשב כי הענף יפול בדיוק על מקום הסכך. אלא שהבחור לא ידע להטיל את הענף כראוי, והענף פגע בעוצמה רבה ברגלו של אחד האברכים שישב למעלה על הקרשים, ששמו היה ר' אברהם יוסף פאטאשניק. כתוצאה ממכה חזקה זו הוא איבד את שיווי משקלו ונפל בחזקה למטה. תחילה פגע בשולחן שהיה ניצב שם, ואחר כך המשיך להתגלגל עד שנפל על הארץ.

באותה שעה נכחו בסוכה אחיו של הרבי וממלא מקומו בקודש, הרה"ק התפארת שמואל זיע"א ועמו חתנו הגאון רבי יצחק מאיר זינגר, שכיהן כרבה של העיר אלכסנדר. מיד כאשר ראו את המחזה המזועזע רצו אליו, הרימוהו מהארץ ושאלו לשמו. האברך עוד הספיק להשיב להם: שמי אברהם יוסף הכהן בן רבקה רחל, אלא שתיכף לאחר מילים אלו פסק מלדבר ואיבד את הכרתו.

האברכים שעסקו יחד עימו במלאכת הסיכוך נטלו את האברך והניחוהו על אחת המיטות, ואילו אחד מהם פנה במהירות אל חדרו של הישמח ישראל כדי להזכיר את ר'

רפואה בסוכות

בגנזיו של הרה"ק האמונת משה מאלכסנדר זיע"א מצויה הייתה פתקא שכתב הרה"ח ר' אברהם יוסף הכהן פאטאשניק ז"ל, ובה סיפור נפלא אשר בדידיה הוה עובדא וזכה להיות "בעל הנס" אצל רבו הרה"ק הישמח ישראל מאלכסנדר זיע"א:

היה זה בערב יום טוב של חג הסוכות של שנת תרס"ח כשהרה"ק הישמח ישראל מאלכסנדר זיע"א קרא לקבוצת אברכים צעירים מאנשי שלומו וביקשם לעזרו ולסייעו בעשיית הסוכה לכבוד החג הבא עליהם לטובה. שיבר הישמח ישראל את אזני החסידים כי למעשה ארבעת קירות הסוכה כבר קבועים וקיימים, וכל שעליהם לעשות הוא להביא ענפי סכך ירוקים וטריים ולסכך בהם את הסוכה.

החסידים הכירו היטב את החצר באלכסנדר, ביתו נאוה קודש של הישמח ישראל, שהתגורר בבניין בו בשעתו התגורר אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א. הבניינים שבחצר שוקקת החיים ידעו שינויים רבים במשך השנים, ותוספות בנייה התרבו בהם. במיוחד חלו שינויים במיקום הסוכה ששימשה את הישמח ישראל עצמו במשך חג הסוכות. אם סוכת הקהל הייתה סמוך לבית המדרש הגדול, הרי שסוכת הרבי הייתה סמוכה לביתו, אלא שהיא הייתה נודדת ממקום למקום. בעבר הייתה הסוכה מוקמת על המקום שהיה קרוי 'סוכתו של רבינו הזקן', היינו המקום שבו הוקמה סוכתו של הרה"ק רבי יחיאל, אלא שלימים מקום זה נבנה והפך לחדר נוסף מהבית, והסוכה נאלצה לעבור למקום אחר. כך המשיכה הסוכה לעבור ממקום למקום, ובכל שנה בדקו מחדש היכן כדאי לבנות את הסוכה.

באותה שנה נפלה החלטה מעניינת וכפולה: הסוכה של הישמח ישראל תהיה בנויה על חדרו של הרבי הזקן, וגובה הסוכה לא יהיה גובה שגרתי כי אם גובה כפול - גובה של שתי קומות. ההחלטה הגיעה בעקבות מצבו הבריאותי של הישמח ישראל שדרש שהייה במקום מאוורר היטב. לכן הסוכה לא נבנתה על הקרקע, כי אם מעל חדרו של הרבי, וזו גם הסיבה לגובהה הלא שגרתי של הסוכה, כדי שאוויר צח ומרענן ייכנס אל הסוכה ויקל על הרבי.

לפנות ערב שלח הרבי להודיע לקהל החסידים כי תפילת מנחה של ערב יום טוב בבית המדרש תתקיים היום מוקדם מן הרגיל. גם תפילת ערבית תהא מיד לאחר מכן, ואף הוא עצמו ייכנס לערוך את שולחנו הטהור מיד לאחר סיום התפילה.

עם סיום התפילה פנה במהירות אל הסוכה הגדולה שהייתה סמוכה לבית מדרש וקידש על היין. לאחר הקידוש הביט הישמח ישראל ויפן כה וכה עד שראה את אותו אברך שבא ראשונה להודיעו על נפילתו של האברך וקרא לו בקול: גש הנה, מבשר שלי! הרבי הושיט לו גביע שבתוכו היה מעט מיין הקידוש ואמר לו בזה הלשון: לך עתה אל ביתו של האברך שנפל, ותודיע לו שאני גוזר עליו בגזירה חמורה שישתה את יין הקידוש ששלחתי עבורו. אל תשנה ולא כלום מדבריי אלו, ולאחר כן תפתח את פיו ותשפוך לתוכו את היין.

מיהר האברך לעשות כמצוות הרבי ולמרבה הפלא, החולה אכן שתה את היין. אם כל דבר מאכל או משקה שניסו לתת לו, הוא היה מוציא ופולט מפיו, הרי שאת היין שהרבי שלח, הוא שתה עד תומו.

בראותו כי כן, רץ השליח בחזרה ובישר לרבי את אשר אירע, שהאברך נענה לציווי ושתה את היין. הישמח ישראל בשמעו זאת נענה ואמר בקול: ברוך השם, הוא שלנו! לאחר שהגישו לרבי קערת דגים מבושלים ברוטב צח, מזג הרבי מעט מהרוטב אל תוך גביע ושלח להשקות את החולה. גם את מעט רוטב הדגים שתה האברך ולא הוציא מפיו.

משחזרו והודיעו זאת לרבי, נענה הרבי ואמר: אל תתפתו לנסות להאכיל ולהשקות את האברך, כי בשלב זה ראוי שלא יתנו לו כל מאכל ומשקה. חלפו כמה דקות והאברך שקע בשינה עמוקה שנמשכה כל הלילה.

למחרת בבוקר, ביום טוב ראשון של חג הסוכות, הצליח האברך להוציא כמה מילים מפיו, והוא ביקש מהאברכים שטיפלו בו לשאול את הרבי: האם הוא יכול הוא לבוא לבית המדרש להתפלל וליטול לולב? השאלה הובאה בפני הרבי שענה בתקיפות: חס ושלום! אמרו לאברך שלא יהין לרדת ממיתו עד שאשלח לקרוא לו.

רק באמצע ימי חול המועד, ביום האושפיזין של אהרן כהנא רבא, כשמצבו של האברך כבר הלך והשתפר, פנה הישמח ישראל לאברכים שטיפלו באברך ואמר להם כי על האברך לבוא לבית המדרש.

היות והאברך היה עדיין חלוש מאוד, הוצרכו לעזור לו בהליכה אולם הוא הצליח

להגיע ולשבת בבית המדרש. לפני קריאת התורה פנה אליו הרבי ואמר לו: אברהם יוסף, צריך אתה לברך ברכת 'הגומל' המשיר הרבי והוסיף בדברי כיבושין והתעוררות: הלא תדע עד כמה צריך אתה להרגיש ולחוש את הנס הגדול שנעשה עמך ולהודות להקב"ה על רוב חסדו. בגמרא מבואר כי בור של עשרה טפחים יש בו כבר בכדי להמית, על אחת כמה וכמה כאשר מדובר בגובה עצום של שמונה עשרה אמות, וכשאדם נותר בחיים לאחר נפילה מגובה כזה, זהו אצבע אלוקים והשגחה פרטית, וחובה עליך להודות ולהלל לקב"ה על שגמלך טוב והצילך ממות לחיים. ועוד אמר הרבי: היום הוא אושפיזא דאהרן כהנא רבא, והוא בחינת 'הוד', והוא מלשון הודיה להקב"ה, ובפרט אתה שהנך כהן, נכדו של אהרן הכהן, בוודאי שביום זה עליך להודות ולברך 'הגומל' בכוונה רבה.

נתן הישמח ישראל את סידורו בידיו של האברך, כשחבריו מסייעים לו לעלות אל הבימה, וכך בירך 'הגומל' בהתרגשות רבה. לגודל השתוממות החסידים, פנה אל ר' אברהם יוסף והניח את ידיו הקדושות על ראשו כשהוא עונה בקול: 'מי שגמלך טוב הוא יגמלך כל טוב סלה'.

הישמח ישראל המשיך ואמר: 'כמה לא חלי ולא מרגיש דמארי סייעה', כי הנה להשאר בחיים אחרי נפילה שכזאת מגובה של שמונה עשרה אמות הוא ממש חסדי השי"ת. ושוב הניח את ידיו הקדושות על ראשו של ר' אברהם יוסף וברכו ברגש: אני מברך אותך שתחיה ותחיה ותחיה "זאלסט לעבען און לעבען און לעבען".

על דברי חז"ל (סוכה כה:): 'מצטער פטור מן הסוכה', פירש הרה"ק הצמח צדיק זיע"א: פירוש, מי שיש לו צער ח"ו נפטר מן הצער על ידי שמקיים מצות סוכה כראוי. ועוד הוסיף בזה לומר מסוד ה' ליראיו: מן הסוכה נמשך לו רפואה על כל רמ"ח אבריו, כי 'סוכה' במילוי כזה: סמ"ך וא"ו כ"ף ה"י, גימטריא רמ"ח, ובפרט ביום ראשון שהוא אושפיזא ד'אברהם' שגימטריא רמ"ח.

וכיוצא בזה פירש הרה"ק התפארת שלמה זיע"א: הנראה לומר, כי מצות סוכה היא לנו מחסה ומגן לכל בני ישראל להנצל מכל צרה ויגון. וזה פירוש 'מצטער פטור מן הסוכה' - על ידי הסוכה יהיה פטור מכל צער. וזה גם כן הפירוש במה ששינוי (שם) 'חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה' - שיהיו נפטרין מכל חולי ומכאוב ויתרפאו רפואת הנפש ורפואת הגוף, אמן.

ובספר 'דברי נפתלי' הביא לפרש לישנא דקרא (ירמיה ל יז): 'פי אעלה אַרְכָּה לָךְ וּמִמְכּוֹתֶיךָ אֶרְפָּאךָ נָאָם ה'', בהקדם מה שהודיענו בספר הזוהר הקדוש לדרוש 'אעלה' בתמר' שהוא ראשי תיבות של ארבעת המינים: א' אתרוג, ע' ערבה, ל' לולב, ה' הדס, עיין שם. ובזה אפשר לומר שכוונת הפסוק 'אעלה' ארוכה לך' הוא שעל ידי אתרוג ערבה לולב הדס, ראשי תיבות: 'אעלה', מעלה ארוכה ורפואה שלימה, 'וממכותיך ארפאך נאום הוי"ה', שמקיפין בחד ורחמים ונשמרים מכל דבר רע.

על הפסוק (בראשית יח א): 'וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלָיו מִמָּרָא וְהוּא יֹשֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם', פירש הרה"ק האמרי נועם זיע"א (יום א' דסוכות): בהקדם הקרא (ישעיה ד ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם'. כי הנה כתוב (מלאכי ג כ) 'שמש צדקה ומרפא בכנפיה', ואיתא בספרי קודש, אשר הכנפים של 'שמש' הם האותיות שלפני תיבת 'שמש' ואותיות שלאחריו, הן המה הנקראים המכסה והכנפים של ה'שמש', והם עולים אלף ר"פ שהוא רפ"א כשתחשוב האלף בסוד אלף, על כן כתיב 'מרפ"א בכנפיה'.

והנה הסוכה הנעשית לצל להגין מפני קדירת החמה, כמו שכתוב (מלאכי ג יט) 'הנה היום בא בוער כתנור', והקב"ה יוציא חמה מנרתיקה לנער רשעים מן הארץ, וכל אחד בועט בסוכתו ויוצא, וישראל עם קדושו בזכות מצות סוכה יגן עליהם מלהט יום הבא, כדאיתא במד"ר ובפייט. והסוכה הוא הצל המכסה על השמש, ורומז על הכנפים שמגינים מפני חום השמש. ועל כן אמרו חז"ל (סוכה ב.) 'סוכה דירת ערא"י', העולה כמספר רפ"א שהוא אלף ר"פ [כנ"ל]. וזהו 'צלתה מרובה מחמתה', כי הכנפים עולה ב' פעמים 'שמש', והוא הרוב שנים נגד מספר שם"ש... על כן י"ל אשר הסוכה רומז על גלגל חמה, ועל ידי מצוה זו נמשך הרפואה, ובפרט באושפיזין של אברהם אבינו ע"ה, אשר על ידו נתלה המורגלית בגלגל החמה, שהיא הסוכה, להמשיך הרפואה והכנפים של השמש להגן מתוקף חמימות הדינים. וזהו 'ירא אליו ה' באלני ממרא', כי 'אלני' עולה 'סוכה'. ו'ממרא' עולה רפ"א - שהם הכנפים - להציל מחום היום. וזהו 'הוא יושב פתח האהל', שהוא הסוכה אהל עראי. 'כחום היום', כדי להמתיק חמימות הדינים, ולהמשיך הרפואה, וכמו שפירש רש"י ז"ל 'לבקר את החולה. וכמו דאיתא בספרים על 'זהשענו תחת העץ', שהוא רמז על מצות סוכה, אשר אז המשיך הרפואה והחסדים.

הושענא רבא

שלשה סיפורי פלא

באותה שעה בליל הושענא רבא שהיה הרה"ק רבי חנה מקאלאשיץ זיע"א אוגד את ההושענות, ענפי הערבות, בעלה של לולב, כדי שיהיו מוכנים ומזומנים לחבוט בהם בבוקרו של יום לקראת סיום התפילה, היה רבי חנה נוהג לספר באזני אנשי שלומו שהיו מסבבים אותו כחומה, שלש מעשיות מופלאות שיש בהן מוסר השכל עמוק ולימוד זכות על כלל ישראל. את שני הסיפורים הראשונים היה מספר בשמו של זקנו הרה"ק רבי חיים מצאנז זיע"א שסיפר בשמו של רבו הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, ואת הסיפור השלישי היה מספר בשמו של דודו זקנו הרה"ק רבי יחזקאל שרגא משינאווא זיע"א.

הסיפור הראשון:

מעשה ביהודי עשיר מופלג שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו. העשיר עסק במסחר חובק עולם והרוויח הון רב. כיון שכך הרשה העשיר לעצמו לנהוג בגינוני עשירות מובהקים. הוא בנה לעצמו ארמון מפואר באחת מהעיריות שבפרברי העיר הגדולה, ושם התגורר יחד עם בני משפחתו. הארמון היה מרוהט במיטב הרהיטים, שטיחים יקרים הונחו על הארץ ונברשות ארוכות השתלשלו מהתקרה.

מאחר שהאיש היה מופלג בתורה, על כן הניח דגש מיוחד על עניינים רוחניים בארמון שבנה לעצמו. הוא מילא את ביתו בספרים תורניים רבים, ספרי מפרשים והלכה, שגדשו את ארונות העץ שעמדו בטרקלין הגדול. בקומת המרתף של הארמון הוא בנה מקוה טהרה מהודר עם כל חומרות הפוסקים. והוא גם היה מעסיק צוות נרחב של משרתים שיעשו עבורו את כל השליחויות והמטלות ואילו הוא נותר ספון בארמונו, כדי שלא יצטרך להסתובב ברחובה של עיר, וכך יוכל לשמור את עיניו בקדושה.

גולת הכותרת של פעילותו הרוחנית והתורנית היו העשרה בטלנים להם דאג לכל מחסורם. העשיר הזמין אל ארמונו עשרה בטלנים, תלמידי חכמים מובהקים

ביותר, שקבעו את מקום מושבם ולימודם בטרקלין הארמון. עשרה בטלנים אלו קבלו את רשותו להשתמש במקווה הטהרה בבוקרו של יום, כהכנה דרבה לכבוד תפילת שחרית. לאחר שלמדו בצוותא כמנהגם של חסידים ואנשי מעשה שהיו שוהים שעה אחת קודם תפילתם, היו נעמדים להתפלל שחרית במניין מיוחד בו התפלל גם העשיר. בחדר האוכל הסמוך היו הבטלנים מטיבים את ליבם בפת שחרית הגונה ותיכף היו שוקעים בלימוד שנמשך במשך שעות ארוכות. בסופו של יום היו הבטלנים מתפללים תפילת מנחה וערבית, סועדים את סעודת הערב ופונים לביתם. כל אחד מעשרה בטלנים אלו קיבל את משכורתו שלמה מהעשיר, כתמכין דאורייתא, ובה היה זן ומפרנס את משפחתו.

ביום אחד מהימים נראה העשיר מסתובב ברחובה של עיר. אנשים שהבחינו במחזה הבלתי מוכר הרימו גבות והתפלאו מאוד: אם ידועה השאלה 'מה לכהן בבית הקברות', הרי שכך בוודאי יש לשאול על עשיר זה: מה לו ולרחובות העיר, בעוד שהוא רגיל להתנזר ולהימנע מלהיות במקומות כאלו?!

תחילה חשבו תושבי העיר: אין זה אלא מקרה בעלמא. בוודאי שזה דבר יוצא מהכלל ואין בו לומר דבר או חצי דבר על האדם ועל מצבו הכלכלי. אולם משהעשיר נראה פעם אחר פעם ברחובות העיר, ומשרתיו כאילו נעלמו מהנוף העירוני, החלו האנשים מתלחשים: אין זאת אלא שנכסיו של העשיר התמוטטו, והוא אינו כבר בעל ממון כבעבר. מסחרו, כפי הנראה, אינו מצליח כבעבר ואין לו אפשרות להחזיק את צוות המשרתים. אין לו ברירה אלא לצאת לרחובה של עיר בעצמו.

לעומת זאת, היו אנשים טובים יותר שהעדיפו ללמד זכות ולומר כי "עשיר נשאר עשיר". גם אם זה לא נראה כך אין הדבר מעיד לגביו ולא כלום, ויתכן שיש סיבות נסתרות ולא ידועות לכך שהוא מסתובב ברחובה של עיר, כי כלל גדול הוא: "עשיר נשאר עשיר".

האמת הייתה שאכן העשיר ירד מנכסיו וכבר לא היה לו ממון להחזיק את המשרתים. לאחר זמן מה הצטמצם העשיר עוד יותר וכבר לא היה לו די ממון כדי להסיק ולחמם את מקווה הטהרה שבארמונו. החליט איפוא העשיר שגם הוא יכול להתנהג כאחד האדם

וללכת לטבול במקוה הטהרה העירוני. גם בשלב הזה נחלקו דעות האנשים אודות העשיר. היו שטענו כי אם האיש בוחר ללכת למקוה העירוני, סימן מובהק הוא שהוא יורד מנכסיו. ואילו אחרים טענו כי אין זה דבר מוכרח. יתכן שיש לעשיר סיבות אחרות לכך שהוא אינו טובל בביתו, שמא תקלה יש במקוה ועדיין לא הצליחו לעמוד על טיבה או לתקנה כראוי, וייתכנו גם סיבות אחרות שאין אנו יודעים אותם, שהרי כלל גדול הוא "עשיר נשאר עשיר", ובוודאי גם העשיר נשאר בעשירותו.

ככל שהיה האיש נסוג בו מכל גינוני עשירותו ומתחיל להתנהג כאחד האדם היו הדעות חלוקות כלפיו. אלו אומרים: יצא פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה. ואחרים אומרים: אוקי גברא אחזקתיה, כי "עשיר נשאר עשיר".

היה זה באחת הפעמים שהעשיר לשעבר היה מהלך לפי תומו, ראשו מהרהר במצבו החדש, על ירידתו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, והנה הוא שומע שני אנשים משוחחים אודותיו. הוא שמע אותם מזכירים את שמו המפורש ומדברים על מצבו הכספי, כשאחד מהם אומר לחבירו: דע לך שאדם פלוני הוא עשיר מופלג, וגם אם אין זה נראה כך, האמת היא שהוא עשיר, כיון שכלל גדול הוא "עשיר נשאר עשיר", וחברו נענה לעומתו ואומר: אכן, בוודאי שכנים דבריך, שהרי "עשיר נשאר עשיר".

שמע זאת האיש ורגליו נעשו קלים ללכת. הוא הלך בצעדים מהירים לביתו, הוציא את הפנקס הגדול בו היו רשומים חובותיו וקרע אותו לגזרים, תוך כדי שהוא אומר לעצמו שוב ושוב: "עשיר נשאר עשיר"...

ואנו נוסף ונאמר כי מוסר ההשכל שבסיפור זה ברור: לעם ישראל יש את חזקתם הראשונה שהם בוחרים בטוב ורצונם לעבוד את הקב"ה. גם אם הצטברו להם חובות רבים, ואפילו אם החובות רבות על הזכויות, עדיין יש את הכלל של "עשיר נשאר עשיר" ומהראוי לקרוע את כל שטרי חובותיהם ולכתבם בספרן של צדיקים גמורים לשנה טובה ומתוקה.

הכומר לא הרחיב בדיבורים, הוציא את ארנקו התפוח ושלף משם שטרות כסף אותם נתן למוזג תמורת כך שימזוג לו את כל סוגי המשקאות החריפים שיש לו בבית המרזח, מבלי להחסיר אפילו אחת מהם.

הכומר התיישב ליד אחד משולחנות העץ הגסים, והמוזג החל לשרתו בנאמנות. תחילה הגיש לפניו כוסות של יין מתוק ומשובח. לאחר מכן מזג לו ספלים גבוהים של בירה מקציפה ותוססת, ומכאן ואילך החל להגיש בפניו בזה אחר זה כוסיות גדולות של מיני יין שרף שונים ומשונים.

אם אדם שרגיל בכגון דא אינו מסוגל לשנות כה הרבה מסוגים שונים של אלכוהול מבלי שייפול לשכרות עמוקה, על אחת כמה וכמה שכך ארע אצל הכומר שלא שתה כזאת מעולם. הטעמים השונים ערבו לחיכו של הכומר והוא שתה עוד ועוד עד שהשתכר לחלוטין והוא החל להתגלגל באשפתות, ברפש ובטיט. בגדיו המפוארים נקרעו והושחתו, ובקושי רב הצליחו משרתיו לגוררו לביתו שם שקע בשינה עמוקה.

למחרת היום חזרו אליו המציעים וביקשו ממנו להוציא את הצו האוסר על שתיית המשקאות החריפים. להפתעתם הרבה נענה הכומר ואמר להם: חולק אני עליכם ולדעתי אין כל צורך להעניש את אלו השותים שתייה חריפה. עצם כך שהם שותים והם מוטלים באשפתות בבזיון עצום - הוא העונש הכי גדול עבורם.

והיו צדיקים מפרשים את לימוד הזכות שיש בסיפור זה: אין כל צורך להעניש יהודי שסרח וחטא, כי עצם החטא עצמו, הרפש והזוהמא שלו, הוא העונש הגדול ביותר שיכול לבוא עליו.

הסיפור השלישי:

היה יהודי תמים וישר דרך, שמדי שנה בשנה, בבוקר השכם של יום הושענא רבא, היה יוצא אל היער הסמוך לביתו כדי לקטוף לעצמו ולכל משפחתו בדי ערבות לקיום מצות הושענות בהידור רב. והנה, שנה אחת, בדרכו חזרה מהיער לביתו, כשידי מלאות בבדי ערבות טריים ומשובחים והוא מבקש ללכת אל בית הכנסת, פגע בו לפתע גוי אחד, אותו לא פגש מעולם, וישאלהו לאמור: לו: מה זה שאתה מחזיק בידך?

תוקף שתיית משקאות חריפים ולהעניש את השותים, הרי שאיש מכל הכפריים, המאמינים האדוקים, לא יהין להפר את צו הכומר ולהסתכן בכך שהכומר יכריז עליו כחוטא ופושע, ואולי אף יאסור עליו להכנס אל בתי תיפלתם, ובוודאי שלא ירצה להיענש בעונש החמור שיטיל עליו הכומר.

עלו הללו אל הכומר ושטחו בפניו את צרתם של האיכרים, ורמזו לו לכומר רמז ברור ועבה שכדאי לו לטפל בתופעה, שכן גם תרומותיהם של האיכרים לבתי התיפלה, משם מגיעה משכורתו של הכומר, נמוכות ביותר, בשל כך שכל כספם הולך לטמיון בבתי המרזח.

הכומר הזדהה מאוד עם הדברים שנאמרו לו, אך כאיש שמציג את עצמו כרודף צדק ויושר, נענה ואמר להם: יודעים אתם שאסור לו לדיין לשמוע צד אחד מבלי לשמוע את הצד השני, כך גם אני איני יכול לקבל את עצתכם מבלי לשמוע מקודם את הצד השני.

לא הבינו המתלוננים מי הוא הצד השני שיש לשמוע כאן, וכי מבקש הוא הכומר לשמוע את חוות דעתם של המוזגים בבתי המרזח?! אולם הכומר לא איחר מלהסביר להם: רצוני לשמוע את דברי המשקאות החריפים עצמם! והוא הסביר להם בניחותא: הלא תדעו כי מזיר אני את עצמי מן היין בפרט ומכל המשקאות החריפים בכלל. מעודי לא טעמתי אותם ואין לי מושג מה הוא הכוח המושך שיש בהם. עתה, שמבקש אני לאסור את שתיית המשקאות החריפים, דומה עלי כי עלי לחרוג ממנהגי ומקודם אצטרך לטעום ולשתות כמה וכמה כוסיות מכל סוג וסוג, כך אדע את טעמם ואוכל לחרוץ את גזר דינם.

השתוממו הגויים לשמע דברי שטות אלו שיצאו מפי הכומר, אך כמובן חששו מלענות לו. אם יענו לו דברים שאינם לפי כבודו, לא זו בלבד שהוא לא ישתף איתם פעולה ולא יאסור את שתיית המשקאות החריפים, אלא שהוא גם יכול להטיל עליהם עונש כבד בשל חוצפתם. שתקו איפוא הללו והנהנו בראשם כמי שמסכימים להמצאתו של הכומר.

כיון שנפלה ההחלטה אצל הכומר הוא ביקש להזדרז ולהקדים ל'מצוה' זו שבאה לידו. מיד עם סיום הפגישה התרומם הכומר ממקום מושבו ועשה את דרכו אל עבר בית המרזח. המוזג עמד מוכה תדהמה בראותו את האורח המיוחד שבא לפקוד את בית המרזח: הכומר בכבודו ובעצמו.

הסיפור השני:

הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב. ויש שהוסיפו ואמרו בבידותא, שהלכה בידוע שעשו אוהב את הטיפה המרה. זה משכבר הימים נוהגים היו בני ישראל להפטיר אחר אומות העולם ולומר: כל גוי הוא שיכור. כי אכן, הגויים באהבתם המוגזמת למשקאות החריפים היו שותים ושותים עד שהיו משתכרים ומתגוללים בקיאם.

וכך היה מנהגם של הגויים בכל ארצות אירופה: מדי ערב, לאחר שהיו מסיימים את עבודתם, זה בשדה וזה ברפת או בכל מלאכה, היו מהלכים מעדנות אל בית המרזח המקומי ומזמינים לעצמם משקאות חריפים כהנה וכהנה. כוסות ענקיות של בירה מהחבית ובקבוקי יין שרף משובחים. שותים לשכרה, זה בא בכדו וזה בא בחביתו, עד שדעתם היו מטרפת עליהם מרוב שכרות ושגעון.

במקרים הטובים היו האיכרים השתויים יוצאים בזמר של שיכורים ובמחול משחקים בדרכם לביתם, ובמקרים הפחות טובים היו הללו שוברים כלים בחמתם, הורסים את השולחנות והכסאות בבית המרזח ומנפצים את הזוגיות הקבועות בחלונות.

ביקורים תכופים אלו של האיכרים הגויים בבתי המרזח היו עולים להם הון רב, ופעמים שהיו מכלים שם את כל משכורתם ממש. המשקאות החריפים היו נרכשים בסכומי כסף גדולים, ועלויות תיקון כל הנזקים שהזיקו בשכרותם עלו להם בממון רב, כל זאת מלבד נזקים ישירים ועקיפים שהיו סובלים כתוצאה משכרותם: בגדים קרועים ובלואים, פציעות חמורות שעיכבו אותם מלעבוד וכדומה.

היו מתי מספר, בודדים ממש, מגויי העיירה שהתנזרו מהמשקאות החריפים. בראותם את הנזקים העצומים ששתייה זו גורמת, נמנו הללו וגמרו שעליהם לעשות הכל כדי לעצור את ההתנהגות הקלוקלת של שאר האיכרים ולמגר אותה כליל. לאחר מחשבות על הדרך בה ניתן לעצור את הנגע, החליטו שהעצה היחידה לכך היא 'פסק הלכה' ברור ומוחלט של הכומר המקומי שיאסור על 'צאן מרעיתו' ובני קהילתו לשתות משקאות חריפים, וכל השותה ייענש בעונש חמור.

אם ייצא דבר הכומר ודתו לאסור בכל

שסיפר זאת: נס גדול היה לו ליהודי כאשר בתוקף רב עמד על שלו שהם הושענות ולא ענפים. דעו לכם כי גוי זה לא היה אדם פשוט כי אם שליחם של כוחות הטומאה והסטרא אחרא. אילו היה היהודי מתפתה ומבזה את המצוה לומר כי הם ענפים בעלמא, רע וזר היה גורלו. רק בזכות עקשנותו לכבד את המצוה ולומר כי אלו הם הושענות זכה וניצל מידם הרעה ונגזר עליו שנה טובה ומתוקה.

את היהודי במכות נאמנות ונמרצות, כשהוא חוזר ותובע ממנו שיודה לו כי הם ענפים ולא הושענות. אך גם מכות אלו לא הצליחו להזיז את היהודי מעמדו העיקשת כי אלו הם הושענות. רק לאחר שעה ארוכה נמאס לגוי והוא עזב את היהודי לנפשו כשהוא מוכה וחבול אך שבע רצון על הצלחתו.

הגיד הרה"ק משינאווא זיע"א לאחר

האיש נענה לגוי והשיב לו בתמימות: אלו הם הושענות! אמר לו הגוי בשפה הפולנית: הרי אנכי רואה שאין אלו אלא ענפים ולא הושענות. מדוע אתה אומר לי שאלו הושענות?! אבל היהודי עמד בתוקף רב על שלו ואמר לגוי: לא ולא כדברך אלא האמת היא שאלו הם הושענות!

הגוי לא הרפה מהיהודי, אולם היהודי התעקש ואמר כי אלו הם הושענות! לאחר חילופי דברים, כעס הגוי מאוד והחל להכות

שמחת תורה

של כל אלו שיוצאים לעבודה כרגיל. ר' משה אליעזר ביקש איפוא מרופא המחנה שכבר ליום המחרת, יום הושענא רבא, יוציא את הרבי מרשימת החולים ויכתוב אותו ברשימת העובדים הרגילים.

תהה רופא המחנה מול ר' משה אליעזר ושאל אותו: לכתחילה מה קסבר ולבסוף מה קסבר? בתחילה ביקשת והתחננת בפני שאפטור את הרבי מעבודה למשך כל ימים אלו, והנה עתה חוזר אתה בך ותובע ממני במפגיע שאשלח את הרבי לעבודה?! האם לא מוטב היה שהרבי ירוויח עוד מספר ימים את הפטור מעבודה עם הדיווח על מחלתו.

ר' משה אליעזר משך בכתפיו כאילו אינו מבין את דברי הרופא. הוא הוציא מכיסו סכום כסף ואמר לרופא: קח לך סכום כסף זה ותדאג לך שהרבי ייצא לעבודה ככל יתר עובדי הכפייה של המחנה.

הרופא שעמד משתומם מול דברי ר' משה אליעזר נטל את הכסף, הנהן בראשו והבטיח בלחישה: אכן כך יהיה, והרבי ייצא לעבודה. לא נחה דעתו של הרופא והוא הלך אל הרבי ששהה באותה שעה עדיין בבלוק של בית החולים, והודיע לו שיחזור למקומו הרגיל, שכן מחר הוא יוצא לעבודה כרגיל. הרבי ניסה להתחנן על נפשו, אולם הרופא נענה בפסקנות ואמר לרבי: משועבד אני להבטחה שנתתי לסיים עמכם את ה'חגיגה'. הכל מתואם ומסודר עם ר' משה אליעזר, והחל ממחר לא תופיעו עוד ברשימת החולים.

הרבי, נדהם לחלוטין מהתפנית שאירעה, חיפש את ר' משה אליעזר ברחבי המחנה, וכשמצא אותו גער בו במילים חריפות מאוד: יודע אני, אמר הרבי, שביטלת לי את ימי המחלה לימי הושענא רבא, שמיני

מפציר בו לאכול ולשתות שיתחזק קימעא. הרבי התפלא לנוכח מאכלים ומשקאות אלו, שהיו בבחינת 'בל יראה ובל ימצא' בימים טרופים אלו, ורבי משה אליעזר סיפר לו גופא דעובדא היכי הוה, כיצד עולה בידו להשיג לעצמו כל זאת. כשמוע זאת הרבי, נענה לו ואמר: מוותר אני על כל זה, ובמקום זה אבקש ממך דבר הנוגע לי בציפור הנפש: אולי יכולים אתם להיעזר בגוי זה כדי להשיג עבורי לחם משנה לכבוד שבת קודש.

לקראת ימי חג הסוכות פעל ר' משה אליעזר בעצה אחת יחד עם רופא המחנה, ד"ר גרינבוים, יהודי לפי מוצאו, אשר הסכים לצייד את הרבי באישור רפואי מיוחד כי הוא זקוק למנוחה למשך תשעה ימים. ואכן הרבי עשה את ימי החג בבלוק של בית החולים, כשהוא עובד את קונו בדחילו ורחימו. אמנם ארבעת המינים לא היה ניתן להשיג במחנה העבודה, וגם סוכה כשרה לא היה ניתן לבנות שם, אולם את קרבת אלוקים שבערה ברבי איש לא יכול היה לכבות.

בדעתו של הרבי היה לנצל את ימי החופשה עד תומם ולשהות בבלוק של בית החולים גם בימים האחרונים של החג, בהושענא רבא, שמיני עצרת ובשמחת תורה. אלא שבערב יום הושענא רבא חלה תפנית של ממש בכל התוכנית. ר' משה אליעזר ניגש לרופא המחנה ד"ר גרינבוים והפציר בו לדאוג שהרבי לא יישאר עוד בבלוק של בית החולים כי אם ייצא לעבודת הכפייה כמדי יום ביומו.

מלבד נייר השחרור שד"ר גרינבוים הנפיק לרבי היה על רופא המחנה להוציא מדי יום ביומו נייר מסודר ובו שמות כל החולים שפטורים לצאת לעבודה מול רשימת שמות

תורתך ששועי

מקרני האור שזרחו להרה"ק הדברי ציב מצאנו קלויזנבורג זיע"א באותם ימים קשים ואפלים בהם שהה במחנה השבויים 'מיהלדורף' על אדמת ארץ הדמים גרמניה ועבד בעבודת כפייה אותה ניהלו הנאצים ימ"ש באכזריות רבה, היה מקורבו ר' משה אליעזר איינהורן שעשה בכל יכולתו להקל על הרבי את קושי השיעבוד.

ר' משה אליעזר עצמו קטוע יד היה, ובשל נכותו הועסק במחנה כ'שומר לילה' וכאחראי על המחנה בשעות החשיכה. ר' משה אליעזר היו לו קשרים טובים עם אישים בהנהלת המחנה, והוא ניצל כל הזדמנות כדי להקל על הרבי ולהוריד ממנו, ולו במעט, את המעמסה הקשה, אם על ידי השגת אישור רפואי שהקנה זכות לימי מנוחה, או על ידי הבאת מנה נוספת של מאכל עבורו, פרוסת לחם או מעט ירקות ממטבח המחנה.

לא תמיד הצליח לכוון ר' משה אליעזר לדעתו הקדושה של הרבי. היה פעם שר' משה אליעזר הצליח להשיג סכום כסף נכבד מאוד. היה זה בעת שר' משה אליעזר מילא את תפקידו בפירוק ופינוי הריסות של בניין בית חרושת מופצץ. לפתע גילה ר' משה אליעזר בין ההריסות מעטפה ובה סכום כסף נכבד. באין רואים ושותפים לגילוי זה, הייתה זו עבורו מציאה כשרה ממש והוא לקח הכסף לעצמו. בתחבולות שונות יצר ר' משה אליעזר קשר עם גוי פולני מסוים שתמורת הכסף הגדול היה מביא לו מזמן לזמן ככרות לחם ובקבוקי י"ש כדי להחיות את נפשו.

לא החזיק ר' משה אליעזר טובה לעצמו והיה פורס לרבי מלחמו וממשקהו, כשהוא

עצרת ושמחת תורה, ואפילו שלמת כסף על כך. גם איש שלומי אשר בטחתי בו - הגדיל עלי עקב! לא הייתי מאמין על ידיד טוב שכמותך שיעשה כדבר הזה, וכך גער בו הרבי בדברים קשים ביותר.

גם מול הדברים הקשים ביותר שהטיח הרבי בפניו, לא ענה ר' משה אליעזר ולא השיב מאומה. שמע הוא את דברי התוכחה הקשים ומילא פיו מים.

אכן ביום הושענא רבא יצא הרבי לעבודת הכפייה, אלא שכחלוף זמן נודע לו מה אירע באותם שעות בהם הוא לא היה בבלוק בית החולים: המפקח הראשי של מחנה הכפייה "האובערפיהרר" החליט לעשות ביקורת מקיפה בבלוק של בית החולים. הוא ביקש לבדוק אם יש שם כאלו שאינם חולים ועושים עצמם כאילו הם חולים, ומצד שני, לבדוק אם יש שם חולים המצויים על ערש דווי ונוטים למות. אלו כאלו ביקש מפקד המחנה לסלק מהבלוק ולהשאיר בו רק את החולים שיש להם סיכוי לחזור לעבודה רגילה.

כדי לבצע את ביקורת זו ואת הסלקציה בין החולים הזמין מפקד המחנה את הרופאה ז"ר פלוקאן, אשה מרשעת ואכזרית ידועה לשמצה, כדי שתבדוק את החולים ותתן לו את האבחנה המדויקת עליהם. אותה רופאה רעת מעללים ושונאת ישראל הייתה מנצלת את המבדקים הללו כדי לשלוח יותר ויותר אל הקרימטוריונים בדאכאו. בכל ספק הייתה קובעת לחומרא ומוציאה אותו מבלוק בית החולים.

באותו יום הושענא רבא שלחה הרופאה המרשעת עשרות יהודים, חלשים וחולים, אל מותם בכבשני האש, רח"ל. רוב אלו שהיו בבלוק בית החולים לא ניצלו מרשעותה של אכזרית זו.

כשנודע לרבי כל זאת, הוא הבין כי חיי ניצלו בנס. אילו היו מוצאים אותו בבלוק בית החולים אין ספק שאף הוא היה עושה את דרכו אל דאכאו. ואכן, זה היה סודו של ר' משה אליעזר, אותו לא גילה לאיש, ואפילו לא לרבי. בבוקר יום ערב הושענא רבא, אחד מעובדי המחנה, מידידיו של ר' משה אליעזר, גילה את אזניו בסוד כמוס, כי מחר, יום הושענא רבא, עתידה להתקיים ביקורת בבלוק בית החולים, ומעטים הם הסיכויים לצאת משם בחיים.

ידע ר' משה אליעזר כי אסור לו לרבי להיות נוכח בבלוק בית החולים בשעת ביקורת זו, אלא שגם הוא לא יכול היה לומר זאת לרבי. אילו הסוד היה דולף היו

חיי בסכנה מוחלטת. לפיכך מיאן ר' משה אליעזר לגלות את סודו לרבי ולרופא. הוא העדיף לשמוע חרפתו ולא להשיב, ובלבד שחיי הרבי ינצלו. ואכן, הרבי בהתוודעו לכל זאת, הזדרז ובה לפייס את ר' משה אליעזר ולהודות לו על מסירותו אליו.

ועיקרו של הסיפור עדיין לפנינו:

אם ביום הושענא רבא הלך הרבי אל עבודת הכפייה, הרי שביום שמיני עצרת החליט הרבי בנחישות רבה: יעבור עלי מה, לא אלך בשום פנים לעבודה ביום טוב, כי קדוש היום לאדוננו! יום טוב הוא ולא אחללנו במלאכות האסורות!

בשעה שכל עובדי הכפייה יצאו לעבודתם בבוקרו של יום, נשאר הרבי בצריפו כדי להתייחד עם בוראו ולהתפלל לפניו כדת היום. אלא שבמפקד של כל העצירים המגויסים לעבודה, בהתאם לרשימה שהנפיק ד"ר גרינבוים רופא המחנה, התברר חיש מהר כי אדם אחד חסר. לאחר בדיקה נוספת התברר כי זהו הרבי אשר לא הגיע יחד עם כל העובדים.

מיד נשלחו חיילים אחדים לחפש אחריו, ואכן לא ארך זמן רב עד שהחיילים מצאו אותו עומד בקרן זוית, שקוע בתפילתו וכלל אינו מבחין בנעשה סביבו. החיילים אחזו ברבי וסחבוהו באכזריות רבה אל מקום המיסדה, שם הודיע המפקד על העונש החמור שיקבל על עריקתו מכלל העובדים: עשרים וחמש מלקות בכפליים לעיני כל העצירים.

הא כיצד לוקה אדם מלקות בכפליים? הרבי נכתה בשלשלאות של ברזל, מזה ומזה העמידו עליו שני חיילים נאצים ימ"ש ובידיהם מגלב ארוך. עם הנתן האות החלו לספור עשרים וחמש, כאשר כל אחד מהחיילים מצידו היכה ברבי במגלבו ללא רחם.

קעת היה הרבי זכאי לחזור אל בלוק בית החולים בדין ולא בחסד: הרבי יצא מתחת ידי החיילים ומגלביהם כשהוא פצוע וזב דם, וכמעט לא נותרה בו נשמה. בבלוק בית החולים ניתן לרבי טיפול רפואי בסיסי, או פחות מכך, אך הרבי בכוחות עליונים ניצל ונותר בחיים.

היהודים האומללים, עובדי הכפייה, שראו במחנה הנורא קודם צאתם לעבודה בבוקר יום שמיני עצרת, היו משוכנעים שהרבי לא החזיק מעמד אחרי מכות מגלב אימות אלו, ובודאי כבר נפח את נשמתו מרוב יסורים. אלא שלהפתעתם, כשחזרו אל המחנה אחרי שקיעת החמה, אחרי שסיימו

את עבודת הפרך, לא זו בלבד שמצאו את הרבי חי וקיים, אלא שלגודל תדהמתם ראו אותו כשהוא מדדה עם רגליו הכואבות סחור סחור סביב שרפרף נמוך והוא מחזיק בידי דפים אחדים מספר משניות קטן וקרוע. באותם רגעים הבינו הצופים הנרגשים: הרבי עורך עתה הקפות של שמחת תורה.

המחזה המרעיד כשהרבי עורך הקפות מתחת לאפם של הצוררים, אחרי יום קשה של מכות ודם שעבר עליו, בבחינת 'הן יקטלני לו אייחל' גרם להתרגשות עצומה בקרב האסירים. אפילו יהודים מתבוללים שהיו מעובדי המטבח של המחנה התפעלו מגבורתו הנפשית של הרבי עד כדי כך שהחליטו להכין עבורו, בסתר, קוגל מיוחד לכבוד יום שמחת תורה. לא היה זה קוגל מהשורה כי אם גיבוב של שאריות מירקות שונים שהיו במטבח, אך שם וצורה של קוגל היו לזה.

כשר' משה אליעזר הביא בפני הרבי את הקוגל המאולתר, שאלו הרבי: מהיכן ידעו עובדי המטבח שהיום חל בו חג שמחת תורה? השיבו ר' משה אליעזר באירוניה: כאשר התרעמתם עלי בנוגע לשחרור מעבודה טענתם הלא יום הושענא רבא ושמייני עצרת לפנינו, ומי אינו יודע שאחרי יום שמיני עצרת חל יום חג שמחת תורה? אף הרבי עצמו הזכיר כמה וכמה פעמים במהלך שנים הבאות את הרפתקאותיו באותו יום שמיני עצרת. וכך נהג לומר בנימה של סיפוק: אמת הוא הדבר שספגתי הרבה מכות, כמעט לא נותרה בי רוח חיים, אך בסופו של דבר ניצחתי את הרשעים! לא יצאתי לעבודה בשמיני עצרת!

על הפסוק (זכריה ג ב): 'יגער ה' בך השטן ויגער ה' בך הבוחר בירושלם', פירש הרה"ק העטרת ישועה מדזיקוב זיע"א: הנה ידוע אשר בכח תקיעת שופר בראש השנה מבטלין כח השטן והמקטרג ולית ליה רשות לאסטונו, וכמו כן על ידי הריקודין של מצוה בדיבוק חברים מבטלין גם כן כח השטן. וזה נרמז בפסוק זה, כי 'ירושלם' הוא סוד 'השופר' העולה ככה, וגם תיבת 'יגער' עולה 'רגלים', וזהו 'יגער ה' בך השטן', שיהיה בכח הריקודין ב'רגלים' העולה 'יגער' לבטל כח השטן, כמו 'יגער ה' בך הבוחר בירושלם', כמו שמבטלין כח השטן על ידי תקיעת שופר הנרמז בתיבת 'ירושלם', כמו כן על ידי הריקודין של מצוה יתבטלו הקליפות והסטרא דמסאבא.

מלוך יקרוך ויהושים נפלאים מלוך
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אבן עזרא שליט"א

מילה רא חדתא

חדתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

השמחה בחג הסוכות משפיע פרנסה לכל השנה

סירחה ראויה כדי לזכות לפרנסה, וכמאמר העולם 'מה לא עושים בשביל פרנסה'. ואפשר להוסיף עוד רמז לענין הפרנסה הנשפע בחג הסוכות, דכתיב (תהלים טז יא) 'תודיעני אורח חיים, שובע שמחות את פניך, נעימות בימינך נצח', ובמדרש (ויק"ר לב) דרשו פסוק זה על חג הסוכות, אל תקרי 'שובע' אלא שבע שמחות, והכוונה לשבע מצות שבחג, ד' מינין שבלולב, וסוכה, וחגיגה, ושמחה. והנה הרה"ק ר' יוסף מקאסאן ע"ה כתב, שסופי תיבות 'נעימות בימינך נצח' הם חת"ך, וכן האותיות הקודמות בלי הסופי תיבות שהם נעימו' בימי"נ נ"צ בגימטריא חת"ך. ואין זה אלא ללמד שהשמחה בימי הסוכות משפיעה וממשיכה שפע טוב ופרנסה טובה על כל העולם על ידי השר הממונה חת"ך.

השפעת הפרנסה בחג הסוכות וזכות יעקב אבינו

יסוד ענין הפרנסה הנשפע בחג הסוכות נראה לבאר על פי דברי ה**טור** (או"ח סי' תיז) ששלשת הרגלים הם נגד שלשה אבות, פסח כנגד אברהם, שבועות כנגד יצחק, וחג הסוכות כנגד יעקב אבינו. והלוא מצינו בתורה הקדושה שיעקב אבינו ע"ה התפלל על הפרנסה, באמרו 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש' (לעיל כח כ), ועל כן בחג הסוכות זמן שמחתנו שהוא כנגד יעקב אבינו אכן הקדוש ברוך הוא ברחמיו וחסדיו המרובים מזמין פרנסה ברווח ושפע טוב לזרעו של יעקב.

מידת התפארת של יעקב אבינו מכריע לטוב ומשפיע פרנסה

והנה מידתו של יעקב אבינו מדת התפארת שהוא קו הממוצע, והוא מכריע בין מידת החסד של אברהם אבינו למידת הגבורה של יצחק אבינו, ועל שם זה נקרא בפסוק 'איש תם', אי"ש ראשי תיבות י"מין ש'מאל א'מצע, שהוא כולל את כל האבות הקדושים, ובתיבת אי"ש שעולה בגימטריא אמצע' ימ"ן נרמז שהאמצעי נוטה לצד הימין להכריע לטוב כמו שכתב באמרי נועם (תולדות ד"ה בפסוק מכרה כיום), ולכן מאז ומתמיד בזכות יעקב אבינו נשפע משמי מרום שפע טוב.

הם זמן שמחתינו, שנצטוונו עליהם בתורה הקדושה שלש פעמים לשמוח בכל שבעת הימים, ומזה נלמד גם אנחנו לתמיד שהדרך להמשיך השפע הטוב ממרום הוא על ידי שהאדם בשמחה.

ואף שקשה לו לאדם להיות בשמחה כל זמן שאין הפרנסה שרויה במעונו, מכל מקום יתחזק בעצמו להסיח דעת ממחסורו ולשמוח בחלקו, וכמו שאמר בעל האמרי אמת מגור ע"ה לחסיד שהתאונן בפניו איך יוכל לשמוח כאשר הוא מחוסר פרנסה, והשיב לו רבו שכל

וְשִׂמְחַתְּ בְּחַגְּךָ... וְהָיִיתָ אִךְ שְׂמֵחַ (דברים טז, יד-טו)

איתא בשם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבז' ע"ה שעצבות מקלקלת את הפרנסה, ולכן יראה כל אדם שיהיה בשמחה. ונרמז הדבר בתורה, שסופי תיבות 'והיית א'ך ש'מ'ח' (דברים טז טו) הם 'חת"ך', שהוא השר הגדול של פרנסה.

בכלל דברי הרבי ר' ברוך ע"ה ניתן לומר, שדווקא משבעת ימי הסוכות נמשך פרנסה לכל השנה על ידי שם חת"ך, מאחר שימים אלו

מילתא דפליאה

בשביל מצות סוכה ואתרוג צריך שיהיה לצדיק מעות בריוח

בבואנו לעסוק בענייני עולם הזה עולה בלבנו תהייה רבתית, הכיצד נלך במשעול צר שכזה כרצון ה'. על כך השיאנו רבינו הקדוש בעל הנועם אלימלך (ליקוטי שושנה ד"ה טעמו) עצה טובה, והיא הנאמר בתהלים (לד ט) 'טעמו וראו כי טוב ה', ופירש, כי בכל טעימה שטועם באכילתו ובשאר ענייני העולם, וכן בכל ראייה שרואה ומביט בעולם, ישכיל שיהיה למטרה אחת ויחידה והיא 'כי טוב ה', כלומר, להכיר ולהבין מזה רוממות ה' וטובו על בריותיו.

אשריך בעולם הזה כדי שיבוא על ידו הטוב לעולם הבא

עוד פירש בדרך זו (שם ד"ה אשריך) הנאמר (תהלים קכח ב) 'אשריך וטוב לך', ואמרו חז"ל (אבות פ"ד מ"א) 'אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא', וביאר, כי מה שטוב לצדיק בענייני העולם הזה, הוא הכל כדי שיבוא על ידו לעולם הבא, כי הדברים הצריכים לעולם הבא המה התורה והמצוות, והם אינם יכולים להעשות ולהפעל אם לא שיש לו כל צורכי עולם הזה בריוח, למשל, הכנסת אורחים, סוכה ואתרוג, ציצית, מזוזה, אשה ובנים וכדומה להם, ובשביל זה צריך שיהיה לצדיק מעות בריוח. וזהו 'אשריך' פירוש מה שיש לך טוב בעולם הזה אינו עיקר הכוונה, כי אם 'וטוב לך' לעולם הבא.

ובאופן זה יכול האדם להשתמש בכל ענייני עולם הזה רק לרצון ה', כי כאשר כל מטרתו ומגמת פניו הוא לאהבת עולם הבא, כבר לא ירגיש בזה את טעם העולם הזה, כפי שכתב בחובות הלכבות (שער חשבוה"נ פ"ג): 'וכבר אמר אחד מן החכמים, כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא יתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא'. ממילא כשכל מבטו וטעימותיו בעולם מכוונים רק כדי לדעת מהם 'כי טוב ה', וכל אשר יש לו בעולם הזה הוא בעבור ענייני עולם הבא, כבר לא יוכל לטעום בהם טעמי עולם הזה ותאוותיו.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הטעם שכוונה מעכבת במצות סוכה

שבכל יום יש את הכוח לדרוש ולבקש לבוא אל ה' יתברך, וגם הכוח להתקדש נשאר בכל יום ויום כמו שנרמז בפסוק (שמות יט י) 'וקדשתם היום ומחר', וכך יזכה בכל יום לבוא אל ידיעת ה' ולהשיב הדברים אל לבבו, כמו שכתוב (לעיל ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים'.

ובתוספת ביאור כתב **בנחמד ונעים להרה"ק מקאסוב ע"ה** (פרקי אבות אות לד) כי באמת עיקר כוונתו יתברך כדי לסייע בידינו להטות הבחירה לטוב, אמנם כדי שלא לעורר את הסטרא אחרא לקטרג על סיוע ה' יתברך בידינו, לפיכך הוציא דבריו באופן המשתמע גם בלשון צווי, אבל עיקר כוונתו להיות כמסייע לבניו האהובים לבחור בחיים. וזה שאמר הכתוב **ובחרת בחיים** בלשון עתיד ולא אמר בלשון ציווי 'בחור בחיים', והכוונה היא עתיד אתה לבחור בחיים, כי לולא זאת לא היתה תקומה חס ושלום לישראל, כי היה קשה מאד להטות הבחירה לטובה, וה' יתברך חשבה לטובה לנו לסייע בידינו.

הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום', וכתוב **למען תחיה**, שתהיה קיום התורה ומצוותיה לשם כוונה זו, שיידע האדם שכל חיותו תלויה בקיום התורה, וכוונה זו מעכבת בקיום התורה, וכל בחירתו בקיום המצוות יהיה 'למען' יזכה על ידי כך לחיים האמתיים, כי מבלעדי התורה חייו אינם חיים.

סיוע מהשמים לבחור בטוב

ולשון הכתוב **ובחרת בחיים** משמע שיש סיוע מן השמים למי שבחר בדרך החיים, ואף שהבחירה חופשית היא ביד כל אדם לטוב ולהיפך, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג:): הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, מכל מקום הקב"ה מסייע בידינו לבחור בטוב בכך שהוא מצוה עלינו לבחור בחיים, ומי שמקשה ערפו ובוחר ברע הרי הוא פועל נגד גזירת ה'. ובכל יום ויום יש בכוח האדם לזכות לחיים ורוחניים, כמו שאמר הכתוב 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום', היום' היינו שבכל יום ויום אפשר להגיע לדבקות בה', וכן כתוב (ישעיה נח ב) 'ואותי יום יום ידרושון',

למען ידעו דרתיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל (ויקרא כג, מג).

כתב **הב"ח** (או"ח סי' ח אות ז) שבג' מצוות נאמר 'למען', ציצית תפילין וסוכה, וקיום המצוות האלו הוא כדי לקיים את הטעם האמור בהם, מצות ציצית היא 'למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי' (במדבר טו מ), מצות תפילין היא 'למען תהיה תורת ה' בפיהך' (שמות יג ט), ומצות סוכה היא 'למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל' (ויקרא כג, מג), וכיון שפירשה התורה שקיום מצוות אלו הוא לתכלית זו, על כן כוונה זו מעכבת במצוות אלו, ומן התורה צריך לכוון בשעת קיום המצוה את הכוונות הנ"ל.

ידע האדם שכל חיותו מכוח קיום התורה

ולפי דבריו אפשר לפרש גם את הפסוק (דברים ל, יט) **ובחרת בחיים למען תחיה**, שיבחר האדם בחיים אמיתיים של התורה כדי שעל ידי יזכה לחיות, כי לולא קיום התורה אין לאדם חיות כלל, כמו שכתוב (לעיל ד ד) 'ואתם

חגי תשרי כנגד מחשבה דיבור ומעשה

דברי הגמרא (ברכות ו.) 'חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה', וכן בענין התשובה, אדם יעשה המוטל עליו יעזוב דרכיו הרעים, יבכה יתחנן ויעשה כל מה שיכול, ואם נאנס ולא עשה מעלה עליו הכתוב כאילו עשה והקב"ה יעזור לו להשלים תשובתו, ואז התשובה ביתר שלימות.

והיהודי הרוצה לחזור לבוראו עומד לו כח גדול מלעילא, שהרי כלל גדול למדונו חז"ל (שבת קד.) 'הבא לטהר מסייעין אותו'. וכתב החתם סופר (ראה ד"ה לשכנו) שיש בידינו הבטחה, אם ידרוש ויבקש את הקדושה בוודאי יבוא לזה. ודרש זה בפסוק (לעיל יב ה) 'לשכנו תדרשו ובאת שמה', שהוא על דרך מה שאמרו בגמרא 'הבא לטהר מסייעין אותו', שאם רק תדרוש לבוא 'לשכנו', תהיה בטוח 'שתבוא שמה', כי ישלח מקודש עזרך.

לחלק הקופה לעניים. וראה בכיסא דוד להחיד"א (דרוש ז) שבעלי צדקה זוכים לחסות בצל השכינה כמו שכתוב (תהלים לו ח) 'מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון' (רות רבה ה ד), וכן ביציאת מצרים זכו לענני הכבוד כי קבלו עליהם לגמול חסדים, אם כן בחג הסוכות שאנו יושבים בסוכות זכר לענני הכבוד ראוי להרבות בצדקה כדי שנזכה לחסות בצלו יתברך], ועל ידי עבודת הזמנים הללו זוכים לתשובה במחשבה ודיבור ומעשה.

וכן חודש מרחשון הוא השלמה לעבודת התשובה של חודש תשרי, וזה שנקרא חודש מרחשון 'בול', ראשי תיבות ב'פיך ו'בלבבך ל'עשותו, רמז להשלמת התשובה בין במחשבה בין בדיבור ובין במעשה.

סוף דבר יש לכל אחד לדעת כי הוא סך הכל אדם בשר ודם ולא הכל יכול להגיע למעשה ממש, אך על כך הם

הנה נקבע הזמן לעבודת התשובה במועדי חודש תשרי, בראש השנה ויום כיפור וסוכות, והם מיוחדים לעבודת התשובה כראוי [בראש השנה ויום כיפור הוא זמן תשובה מיראה מאימת הדין, ובחג הסוכות הוא זמן תשובה מאהבה בשמחה ובטוב לבב (קדושת לוי לשבת תשובה). ויסוד הדברים בשער הכוונות (חג הסוכות הקדמה): יש חיבוק של 'שמאלו תחת לראשי', ונקרא דחילו יען כי הוא שמאל, וזה נעשה מן ראש השנה עד יום הכפורים וכו', ואחר כך בסוכות אז הוי רחימו סוד חיבוק של הימין 'וימינו תחבקני', ראש השנה הוא יום מיוחד לתפילה, ויום כיפור הוא הזמן המובחר לתשובה, וסוכות הוא זמן להרבות בו בצדקה [חג הסוכות בזמן האסיף הוא זמן מתנות עניים (רש"י סוכה מז. ד"ה שיר). ובפרי עץ חיים כתב (חג הסוכות פ"ג): ערב סוכות יש להרבות בצדקה [וכו'] ויש

בזילין וקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

במה שחסידיים ואנשי מעשה היו אומרים בשמחת בית השואבה

תתענג נשמתי בגן עדן בזכות המצוות שאצליח לצבור. עזוב את נפשי והניחה לי לדאוג ולצבור אוצרות בטרם יבוא זמן שלא יועילו, 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאלו אשר אתה הולך שמה' (קהלת ט י).

'דין' על מעשה העבירה 'חשבון' על הזמן שיכול היה לסגל

מצוות

מתה נבוא לבאר מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"ג מ"א) 'ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון'. וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו הדין ומהו החשבון שאמר התנא, לכאורה משמעות אחת לשניהם. וביאר הגאון מוילנא ע"ה (שנות אליהו לקוטים) כי אכן שני דברים רצה התנא להשיענו: 'דין' - שדנין אותו על שעבר עבירה. 'חשבון' - שבשעה שעשה העבירה יכול היה לעשות מצוה או ללמוד, שמחשבים העתים ורגעים שהיו לריק ומענישין אותו על זה, מלבד שעונשין אותו על העבירה גופה שעשה. ובדברינו ניתן להעמיס עוד בכוונתו, כי מחשבים עם האדם את הזמנים בהם יכול היה לעסוק בתורה ומצוות וחטא בהם, ואם חזר בו אך בזקנותו הרי שיחשבו את הימים שבהם יכול היה לשוב קודם בוא ימי הזקנה, ובאטימות לבו בחר להמירם בהבלים וחטאים, ומשכך הפסיד זמן יקר ועצום. והוא הדבר שבא התנא הקדוש לעוררנו, 'הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו' ודע לפני מי אתה עתיד לתת דין וחשבון, שכאשר ישיב אל לבו בהסתכלות ובהתבוננות שיבוא יום ויצטרך לתת חשבון על הימים שאיבד, יבין עד כמה ראוי לו לשוב בהקדם כדי שיוכל למלאות ימיו בתורה ומצוות.

עוד ימים בתורה ועבודה. ואם תאמר מהי הנחיצות, הלא יבוא יום ואקיים את התורה והמצוות בהידור. אין הדבר נכון כלל וכלל, שהלא גם אם ינצל אדם כל ימיו בשלימות, עדיין אין זה כי אם טיפה מן הים לשנים בהם תתענג נשמתו בגן עדן בזכות אותם המצוות, שכן כמה הם ימי חלדו של האדם, לעומת שנותיו בעולם הבא. כדברי מר עוקבא (כתובות סז): שקודם פטירתו ביזבז מחצית ממונו באמרו 'זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא', ופירש רש"י: 'צידה קלה הכינותי לדרך רחוקה שאני יוצא לה'. לפיכך כפי שימלא האדם יותר ויותר את כליו בצידה לדרך, כך יכול להיות בטוח בדרכו.

המקום בו יכול לקחת עמו צידה לדרך הארוכה הוא רק בעולם הזה, שמתוך קושי והסתר עובד את ה' ומתגבר על יצרו, ואוסף לאמתחתו אוצרות מצוות ומעשים טובים. ובכך מכין ומזכך נשמתו לשוב אל בית אביה להנות מזיו יקרו ושכינתו. אם כן מי פתי להעביר רגע מימיו בלא שישוּב אל בוראו ויעבדנו בלב שלם, ובודאי שלא ימתין לימי הזקנה ויאבד זמן יקר ונחוץ.

שתי סיבות לדחיית טענות יצרו הרע

אשר על כן, אף אם יבוא היצר הרע לפתותך ולגנוב את לבבך, באמרו: 'הלא החיים לפניך שמח בני מאשר תמצא, ובבוא ימי הזקנה או אז שוב בתשובה שלימה ותן כל כוחותיך לעבודת ה'". ראשית, הקהה את שיניו בדברי חז"ל 'אשרי איש' - שעושה תשובה בעודו איש, כי כששב בזמן שכבר כוחות גופו אינם כבעבר, הלא אינה תשובה מעולה. ובכלל, גם אם אנצל כל ימי בשלימות, עדיין לא אבוא כי אם לטיפה מן הים לשנים בהם

אמרו חז"ל: בשמחת בית השואבה היו חסידיים ואנשי מעשה אומרים 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' (סוכה נג).

וברש"י: 'שלא עברנו עבירה בילדותינו, לבייש את זקנותנו'. שעוד קודם הגיעם לזקנה שבו בתשובה שלימה ולא התביישו בזקנותם, שעתה אף אם ישוּבו בתשובה לא תהיה תשובתם שלימה ומעולה.

וממעמד קודש זה שמשם שואבים רוח הקודש, יצאה הקריאה לכל אחד ואחד שיתעורר לשוב בעודו בכוחותיו, דאיתא שם 'אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב ומחול לו', ופירש המהרש"א (ח"א שם): דשתי כיתות הזקנים שזכר, הם אומרים על אלו שעדיין ילדים ולא חטאו עדיין, אשרי להן, ומי שחטא ועדיין בילדותו - ישוב אז ומחול לו, כי התשובה בילדותו מעולה ביותר כמו שאיתא 'אשרי האיש וכו' כשהוא עדיין איש.

וזהו שדרשו בזה הקדוש מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, שהתורה מזהירה את האדם מפני שיבה קודם שיבואו ימי השיבה שלך, תקום שוב בתשובה שלימה ותהיה קומתך שלימה, והדרת פני זקן כי זהו ההידור של ימי הזקנה שלך. כי לאחר מכן כשכבר אין כוחותיך במותניך לעשות עבירות ואז תשוב בתשובה לא תהיה זאת תשובה שלימה וטובה.

ככל שמקדים תשובתו יכול להרבות אוצרו בתורה ומצוות

ובאמת, אם נתבונן בדבר נראה, כי גם לולא הסיבה שהתשובה בימי הזקנה פחותה במעלתה מימי עלומיו, היה מתחייב הדבר מצד ההגיון שבו, שככל שיקדים לשוב בתשובה יוכל למלאות

צל הסוכה רומז לשמות הקדושים הוי"ה ואדנ"י

לישב בצל השמות הקדושים, אבל עוד רמז יש בשבתנו בהיקף דפנות הסוכה להישמר משרי האומות שלא יוכלו להרע לנו. וכעין זה גם מצות ארבעה מינים, שהלולב ומיניו רומזים לד' אותיות שם הוי"ה, ומאידיך בכוח מצות סוכה זוכים להבריה רוחות רעות וטללים רעים כדאיתא בגמרא (סוכה לז:).

ולא יהיה, לסייע בידנו לקבל עול מלכות שמים ולהצילנו מן החיצונים. כמו מצות סוכה שצל הסוכה רומז לשמות הקדושים הוי"ה ואדנ"י שעולים בגימטריה 'סוכה', ובישיבת סוכה זוכים

בספר סידורו של שבת (ח"א שורש ז ענף א) מבאר את ענין הכוונה הראויה בקיום המצוות, שכל מצוה כוללת בתוכה כוח להגביר את הרוחניות מחד גיסא ולהחליש את הסטרא אחרא מאידך גיסא, ועל דרך דאיתא (מכות כד.) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו, וטעם הדבר כי כל שאר המצוות באים בעבור אנכי

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל © כל הזכויות שמורות אין להעתיק או להצטט ללא אישור מפורש בכתב ממכון אור לישראל עיצוב ועימוד: שוקי קנר

